

Partnerské násilí jako jeden ze sociálně patologických jevů současné společnosti

Bc. Šárka Horňáková

Diplomová práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Šárka Horňáková**

Osobní číslo: **H14717**

Studijní program: **N7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Partnerské násilí jako jeden ze sociálně patologických jevů současné společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek vztahujících se k problematice sociální patologie, násilí a násilí mezi partnery.

Příprava metodiky výzkumné části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu metodou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUSKOTTE, Andrea. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: ComputerPress, 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

ČECH, Ondřej. Domácí násilí z pohledu pracovníků v oblasti sociálních služeb. České Budějovice: Theia, 2011. ISBN 978-80-904854-0-2.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada), 2014. ISBN 978-80-247-5046-0.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-86131-76-4.

WINSTOK, Zeev. Partner violence a new paradigm for understanding conflict escalation: revue littéraire mensuelle. New York: Springer, 2012. ISBN 978-146-1445-685.

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

20. listopadu 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

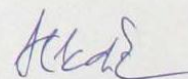
15. dubna 2016

Ve Zlíně dne 20. listopadu 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

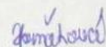
Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 24. 3. 2016

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou násilí mezi partnery. V teoretické části uvádí vymezení problematiky násilí mezi partnery v kontextu sociální patologie, deviace, agresivity, agrese, násilného chování, násilí a násilí domácího. Představuje výsledky mnohých výzkumných šetření, mýty o problematice partnerského násilí, teoretická východiska jeho příčin, typů, forem a cyklu. Dále seznamuje s charakteristikami osoby násilné a ohrožené partnerským násilím, přináší stručný přehled a popis speciálních programů pro osoby násilné v České republice. Následně podrobněji seznamuje s možnostmi pomoci osobám ohroženým násilím mezi partnery v České republice. V části praktické představuje kvantitativní výzkum zaměřený na zmapování pohledu obyvatel Zlínského kraje ve věku od patnácti let na problematiku partnerského násilí, výsledky daného výzkumného šetření, vyvozené závěry a praktická doporučení.

Klíčová slova: sociální patologie, násilí, domácí násilí, partnerské násilí, osoba násilná, speciální programy pro osoby násilné, osoba ohrožená partnerským násilím, pomoc osobám ohroženým partnerským násilím

ABSTRACT

This diploma thesis deals with the violence in partnerships problematique. Theoretical part introduces definition of the violence among partners problematique in context of social pathology, deviation, aggression, violent behaviour and domestic violence. It introduces results of different researches, partnership violence problematic myths, theoretical bases of its causes, types, forms and cycle. It introduces characteristics of violent personalities and people threatened by partnership violence, brings a brief overview and description of special programs for violent people in Czech Republic. It introduces possibilities of help for people threatened by partnership violence in Czech Republic. In the practical part it presents quantitative research aimed on mapping the perspective of the inhabitants of Zlínský kraj aged from 15 years on the partnership violence problematique, the results of the research, its conclusions and practical recommendations.

Keywords: social pathology, violence, domestic violence, partnership violence, violent personality, special programs for violent people, people threatened by partnership violence, help to people threatened by partnership violence

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D. za projevenou vstřícnost, odborné rady a podněty při zpracování diplomové práce.

Děkuji celé rodině a přátelům za podporu v průběhu celého studia i při zpracování diplomové práce.

Poděkování patří také respondentům, kteří byli ochotní se do prezentovaného výzkumu zapojit.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 PARTNERSKÉ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNÍ PATOLOGIE A DEVIACE	13
1.1 SOCIÁLNÍ PATOLOGIE A DEVIACE	13
1.2 AGRESIVITA, AGRESE, AGRESIVNÍ CHOVÁNÍ A NÁSILÍ.....	19
1.2.1 Druhy agresivity, agresivního chování a násilí	24
1.2.2 Partnerské násilí jako jedna z podob domácího násilí.....	26
2 PARTNERSKÉ NÁSILÍ	29
2.1 PŘÍČINY PARTNERSKÉHO NÁSILÍ.....	43
2.2 TYPY A FORMY PARTNERSKÉHO NÁSILÍ	47
2.3 CYKLUS PARTNERSKÉHO NÁSILÍ.....	53
3 AKTÉŘI PARTNERSKÉHO NÁSILÍ	56
3.1 OSOBA NÁSILNÁ.....	56
3.1.1 Speciální programy pro osoby násilné	63
3.2 OSOBA OHROŽENÁ PARTNERSKÝM NÁSILÍM	69
4 POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM PARTNERSKÝM NÁSILÍM	78
4.1 IDENTIFIKACE PARTNERSKÉHO NÁSILÍ A JEDNÁNÍ S OSOBOU OHROŽENOU	78
4.2 POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM PARTNERSKÝM NÁSILÍM V KONTEXTU LEGISLATIVNÍHO RÁMCE ČESKÉ REPUBLIKY	83
4.2.1 Úloha policie ve vztahu k pomoci osobám ohroženým partnerským násilím	84
4.2.2 Úloha intervenčních center ve vztahu k pomoci osobám ohroženým partnerským násilím	86
4.2.3 Úloha soudu ve vztahu k pomoci osobám ohroženým partnerským násilím	88
SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	94
II PRAKTICKÁ ČÁST	95
5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	96
5.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	96
5.2 POJETÍ VÝZKUMU	97
5.3 POPIS VÝZKUMNÉ TECHNIKY	97
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	101
5.5 ZPŮSOB VYHODNOCENÍ DAT.....	109
6 ANALÝZA DAT	110
7 INTERPRETACE DAT	132
8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	138
ZÁVĚR	139
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	140
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	152
SEZNAM GRAFŮ	153
SEZNAM TABULEK	154

SEZNAM PŘÍLOH.....	156

ÚVOD

Násilí, slovo, které je v současné společnosti skloňováno stále častěji. Je proto důležité, aby lidé dokázali tomuto jevu čelit, což je nelehký úkol. Pokud se řekne násilí, představíme si nespočetné množství jeho podob. Jednou z nich je pak právě násilí mezi partnery, o kterém pojednává naše diplomová práce. Daná oblast nebyla vybrána náhodně, vnímáme její aktuálnost a závažnost. Pokud by se totiž jednalo o problém, který již není potřeba řešit, nebyli bychom stále upozorňováni na jeho nebezpečí, na možnosti řešení atd. Partnerské násilí je snad o to závažnější, že se objevuje mezi osobami, jejichž vztah byl plný lásky, podpory a náhlá změna může způsobit šok, kterému nejsme schopni čelit. Velké nebezpečí vnímáme také v tom, že k násilí mezi partnery, ve většině případů, dochází „za zavřenými dveřmi“. Mnohdy také osoba ohrožená vnímá násilí jako běžnou, normální součást partnerského života nebo se tuto nepříjemnou skutečnost před světem bojí odhalit. Nejedna závažná projev partnerského násilí proto zůstává před očima veřejnosti skryt, není zde poskytnuta pomoc ani jednomu z partnerů.

V teoretické části naší diplomové práce proto nejprve uvádíme vymezení problematiky násilí mezi partnery v kontextu konceptů, ze kterých vychází, tedy sociální patologie, deviace, agresivity, agrese, násilného chování, násilí a násilí domácího. Nedílnou součástí teoretické části jsou také výsledky výzkumných šetření dané oblasti, souhrn mýtů o problematice násilí mezi partnery, teoretické vymezení příčin, typů, forem a cyklu násilí mezi partnery. Dále se věnujeme charakteristice přímých aktérů, tedy charakteristice osoby násilné a osoby ohrožené. Okrajově se zabýváme podobou speciálních programů pro osoby násilné v České republice, samostatnou kapitolu věnujeme oblasti pomoci osobám ohroženým partnerským násilím, kdy klíčovou úlohu zde sehrává legislativní rámec České republiky.

Hlavním cílem praktické části naší diplomové práce je pak **zmapovat pohled obyvatel Zlínského kraje ve věku od patnácti let právě na problematiku partnerského násilí**. Při jeho vymezení jsme se inspirovali, mimo jiné, výzkumem *Domácí násilí*, který byl realizován agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris v roce 2001 a 2006. Na základě výsledků uvedeného výzkumu, ale i výzkumů dalších, lze totiž konstatovat, že pohled veřejnosti na problematiku partnerského násilí není vždy jednoznačný. Výsledky námi realizovaného výzkumného šetření nám tedy mohou do značné míry odhalit, zda by mohlo k rozvoji partnerského násilí mezi respondenty našeho

výzkumu skutečně dojít, případně na jaké oblasti se soustředit, aby došlo k posunu v pohledu na uvedenou problematiku a tím přispět k samotné eliminaci, efektivnějšímu řešení daného sociálně patologického jevu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PARTNERSKÉ NÁSILÍ JAKO SOCIÁLNÍ PATOLOGIE A DEVIACE

Téma partnerského násilí si vyžaduje značnou pozornost. Té se mu ale v mnoha případech nedostává. Nedostatek pozornosti však pramení spíše z neznalosti než z neochoty danému problému předcházet nebo jej řešit v raných stádiích. Tato neznalost pak může být způsobena nejasným terminologickým vymezením dané oblasti. První kapitolu teoretické části naší diplomové práce pro věnujeme vymezení problematiky partnerského násilí v souvislosti s koncepty, ze kterých vychází. Jako první uvádíme koncept **sociální patologie a deviace**.

1.1 Sociální patologie a deviace

V obecné rovině je v současnosti násilí mezi partnery, jako jedna z možných podob násilí, v naší společnosti hodnoceno jako společensky nežádoucí, nepřijatelné, nebezpečné chování, jev (Vykopalová, 2001; Hroncová a Kraus, 2006; Ondrejko, 2009; Fisher a Škoda, 2009; Fisher a Škoda, 2014 atd.). Sociálně nezdravé, nenormální nebo nežádoucí společenské jevy, tzn. jevy společensky nebezpečné, negativně sankciované¹ formy deviantního chování jsou pak označovány pojmem **sociální patologie**. Jedná se jen o vysoce společensky nebezpečné formy deviantního chování, přímo ohrožující společnost nebo konkrétního jedince (Urban, Dubský a Bajura, 2012, s. 64). Stanovení, co je patologické, se odvíjí od pojetí normality,² která je akceptována danou společností

---

¹ Giddens (1999, s. 187) nazývá sankcemi reakce ostatních na chování jednotlivce nebo skupiny, jejichž cílem je zajištění dodržování stanovené normy. Následně je dělí na sankce pozitivní (odměna za konformní jednání), negativní (trest za jednání nekonformní), formální (existence pevně stanovených skupin a organizací, jejichž úkolem je zajistit dodržování určitých norem) a neformální (méně organizované a spontánnější reakce na nekonformní jednání).

² Urban (2008, s. 115) uvádí, že pojem **norma** je odvozen od latinského *norma* neboli míra, měřítko, pravidlo nebo předpis. V obecné rovině lze normu chápat jako zveřejněné pravidlo chování, které je třeba respektovat a považovat za závazné. Je ji možno interpretovat také jako návod, jak dosahovat svých cílů a uskutečňovat své potřeby v mantinelech nastavených obecně uznávanými pravidly společenského soužití. Vágnerová (2008, s. 21-27; viz také Vágnerová, 2014) rozlišuje následující pojetí normality:

1. Statistické pojetí normy.
2. Sociokulturní pojetí normality.
3. Skupinová norma.
4. Mediální norma.
5. Pojetí normy jako optimálního stavu.
6. Funkční pojetí normy.
7. Individuální, subjektivní pojetí normy.

(Vykopalová, 2001, s. 9). Ondrejko (2009, s. 22) vymezuje termín sociální patologie jako souhrnný pojem pro označení chorých, nenormálních, všeobecně nežádoucích společenských jevů. Řadí sem jak sankciované formy deviantního chování, tak i studium příčin jejich vzniku a existence.³

Sociální patologie, jak je zřejmé z předchozího textu, tedy tvoří jednu z kategorií **sociální deviace**,⁴ **deviantního chování**. Užívání daného pojmu, v uvedeném významu, však není zcela bezvýhradné. Lamnek ([b. r.] in Ondrejko, 2009, s. 26) například uvádí, že pojem sociální patologie je často používán ve významu „patologizace“ sociálních jevů, v rozporu s jejich charakterem, analogicky jako při některých projevech deviantního chování. O patologizaci mluvíme, když jistému deviantnímu chování nebo některým znakům takového chování budeme připisovat charakter chorobné poruchy. Doprovázejícím negativním jevem patologizace je odebrání kompetencí sociální pedagogice a sociální práci, případně i sociologii ve prospěch medicíny (nejčastěji psychiatrie) nebo patopsychologie. Důsledkem takového přístupu bývá redukce úsilí o nápravu na „terapii“ a „kuratelu“ s následným jevem stigmatizace (labeling) jednotlivce nebo i celých sociálních skupin. S pozoruhodným procesem patologizace se můžeme setkat často v kriminalitě –

---

³ Sociální pedagogika, jako věda transdisciplinární a vysoce integrující, má vztah také k sociální patologii (odvětví sociologie) (Kraus, 2008, s. 52-54).

⁴ Pojem deviace je charakterizován hodnotovou a emocionální neutralitou, protože připouští možnost negativní i pozitivní normativní odchylky a sám o sobě nefiká, zda konkrétní deviantní projev je „dobrý“ nebo „špatný“ (Petrušek, 1994, s. 53).

Do oblasti **lidských sociálních deviací** řadí Hrčka (2001, s. 16) čtyři skupiny stavů:

- a) **Zjevné (rozpoznané a označované) deviantní chování.**
- b) Zjevné (rozpoznané a označované) poruchy psychických funkcí člověka popisované obecnou psychopatologií a psychiatrií. Tyto poruchy však obvykle nevyčleňujeme jako zvláštní kategorii lidských sociálních deviací, protože se zpravidla neprojevují samostatně, ale ve formě deviantního chování (skupina a). Zvláště bychom ale mohli vyčlenit mírné formy psychických poruch (zjištěné psychologickými testy, které se neprojevují v chování postiženého).
- c) Zjevné (rozpoznané a označované) deviantní fyzické charakteristiky při „normálním“ chování.
- d) Zjevné (rozpoznané a označované) deviantní sociální charakteristiky při současném „normálním“ vzhledu a chování.

Petrušek (1994, s. 54) dělí sociální deviace podle různých hledisek:

- a) Oblast sociálního života, v níž sociální deviace vzniká (ekonomika, politika, právo, mravní a estetická oblast apod.).
- b) Povaha sankce, jíž je porušení normy postihováno (od distancování se od takového jedince či skupiny až po její trestní postih nebo popravu).
- c) Stupeň rozšíření. Od malých, okrajových skupinek až po velké skupiny nebo dokonce relativně velkou část společnosti.
- d) Sociální skupiny a kategorie, v níž je nejpočetnější (kriminalita „bílých límečku“, kriminalita mladistvých apod.).

některé kriminální jevy se začnou označovat jako choré, patologické. Naopak, když společnost rozhodne o jejich dekriminální, dochází zároveň i k jejich odpatologizování.

Podle Dobrotky (1999 in Ondrejko, 2009, s. 28) je pak osobitostí pojmu „sociální patologie“ paradox, že obsahuje nepatologické projevy a formy společensky nežádoucího, ba společensky krajně nebezpečného chování, které se „patologizací“ a „medicinalizací“ vymykají z kompetencí justice, zejména práva trestního, a tím také preventivní viktimologie – ochrany potenciální oběti. Naivní představy o léčitelnosti nepatologických sociálních deviantů propuštěných předčasně z výkonu mnoholeté detence (výkonu trestu odnětí svobody), jejímž cílem je znemožnit recidivu, mají za následek nespočetné množství opakovaných trestních činů, které jsou páčány zdánlivě sociálně „přeléčenými“ a zdánlivě sociálně integrovanými habituálními násilníky. Právě nepatologičtí sérioví násilníci jsou trvalým rizikem pro společnost. V tomto kontextu pokládá Dobrotka teorii terapie a převychovatelnosti za „pedagogicky naivismus“ u „nepatologických“, tj. chorobnými změnami CNS nepodmíněných, trestných činů. Mluvit proto o sociální patologii je vlastně vrcholný terminologický alibismus. Název „sociální patologie“ je, podle uvedeného autora, zmatečný a nahrává iracionální představě „napravitelnosti“ společenských deviantů individuální terapií. Termín sociální deviace je proto přiléhavějším názvem pro komplexní jev, který zahrnuje všelidskou povážlivou eskalaci.

My s uvedenými výhradami souhlasíme. Uvědomujeme si totiž, že k podobným situacím dochází i v praxi. Buď dochází k tomu, že pojem evokuje přílišné spojení s chorobou a tím redukuje úsilí pouze na „terapii“ nebo „kuratelu, což omezuje možnosti např. i sociální pedagogiky nebo naopak něco co není patologické, jako patologické vnímá a snaží se o „vyléčení“, které ale ve všech případech možné není. Přikláníme se tedy také k označení „**sociální deviace**“, „**negativní sociální deviace**“.⁵ V oblasti problematiky

---

⁵ V literatuře se setkáváme s rozlišením deviantních způsobů chování na *deviaci pozitivní a deviaci negativní* (Petrušek 1994, s. 53; Munková, 2001, s. 9; Ondrejko, 2009, s. 42; Petrušek, 2009, s. 128). Hrčka (2001, s. 14-15) pak souhlasí s tím, že pojem deviace (sociální) je hodnotově a emocionálně neutrálnější než jiné relevantní pojmy (sociální patologie, sociální problémy, negativní společenské jevy), které vylučují neutralitu již samotnou konstrukcí. Na druhé straně ale říká, že je diskutabilní, zda je tento pojem zcela či dostatečně hodnotově a emocionálně neutrální. Dodává, že pokud opomeneme teoretickou problematičnost konceptu pozitivní deviace, je jisté, že v praxi není výrazu „deviace“ prakticky nikdy používáno k označování pozitivních vlastností a k pochvale, ale téměř vždy je spojován s negativními vlastnostmi a odsuzujícími sociálními reakcemi vůči osobám, jimž jsou takové vlastnosti připisovány. Pojmy „deviace“ a „sociální deviace“ sice mohou být neutrální svou sémantickou konstrukcí, ale ve vědomí lidí podněcují negativní hodnocení, představy, stereotypy. Dodává, že pokud bychom nechali pojem

partnerského násilí ale pracujeme převážně s označením sociální patologie (jev). Zároveň tak chceme zdůraznit nespornou závažnost daného jevu.

Pokud se pak zaměříme na vymezení sociální patologie, jako jedné z podmnožin sociální deviace, tak Fisher a Škoda (2014, s. 16) dále konstatují, že sociální deviace a patologie jsou výrazně relativní jevy. Každodenně jsme svědky porušování nejrůznějších norem, což je přirozené. Někdy je porušujeme i my sami. Je nutné si uvědomit, že každá sociální norma není a ani nemůže být dodržována z důvodů jedinečnosti individua přesně a stejným způsobem. V každém společenském prostředí proto existuje nepsaný toleranční limit.⁶ Ten je proměnlivý v čase a z hlediska aktuální úrovně sociokulturního poznání konkrétní společnosti. Různé skupiny, jednotlivé společenské subkultury i jednotlivci se diferencují svými vzorci chování, které do uvedeného limitu tolerance zapadají.

V souvislosti s tolerančním limitem a partnerským násilím, jako sociálně patologickým jevem, uvádíme také koncept tzv. **objektivní deviace a vymezení normativního a relativistického pohledu na sociální deviaci**.

Petrusek (1994, s. 54) koncept objektivní deviaci popisuje jako přístup, pro který pozůstává rozhodujícím kritériem porušení normy. V rámci daného překročení však sleduje a zdůrazňuje splnění dalších podmínek. K těmto podmínkám patří, mimo jiné, zejména:

- Opakovatelnost, porušení normy v čase a v různých teritoriích.
- Hromadnost, porušování se musí objevovat ve větších skupinách populace.
- Společenská závažnost, která je konkrétnímu chování připisována v daném sociokulturním prostředí.
- Etiologická identita, umožňující predikci určitého deviantního jevu.

„deviace“ a „deviant“ hodnotit laickou veřejností, asi bychom jejich hodnotovou neutralitu nepotvrdili. Jeví se proto jako diskutabilní tvrzení, že termín nabádá k toleranci a porozumění a nejen k odsouzení a trestu. S uvedeným tvrzením souvisí také rozdíl mezi *laickým* a *odborným pojetím deviaci*. Laici vychází ze stereotypizovaných negativních hodnocení, odborníci se snaží o neutrální pohled.

⁶ *Toleranční limit představuje schopnost a ochotu společnosti nebo skupiny tolerovat určité formy, způsoby nebo intenzitu chování, které vybočují z obecně přijaté sociální normy* (Sochůrek, 2009, s. 13).

S konceptem objektivní deviace pak rovněž pracuje **normativní pohled**⁷ na sociální patologii (deviaci).

Je historicky starší (vycházejí z něj různé koncepce). Deviace se u tohoto přístupu vztahuje na chování, které porušuje sociální normy nebo na osoby, které takové chování vykazují. Normativní vymezení sociální deviace je založeno na identifikaci těch jedinců, kteří porušují normy a snaží se vysvětlit, proč se takto chovají. Z toho lze vyvodit, že normativní přístup k sociální deviaci:

- Staví na pojmu sociální normy.
- Vnímá sociální konsensus jako stěžejní fakt organizovaného sociálního života a narušitele jako potenciální ohrožení sociálního konsensu (Munková, 2001, s. 14).

Munková (2001, s. 14-15) dále doplňuje, že konsensus je vyjádřen pomocí sociálních norem. Ty určují pravidla, podle kterých lidské chování v různých obdobích sociálního života směřuje směrem k těmto řádným a předepsaným vzorcům. Chování, které se od těchto vzorců odchyluje, je pak definováno jako deviantní. Hovoříme pak o tzv. objektivní deviaci. Normativní pohled staví na předpokladu lidské racionality a odpovědnosti jednotlivce vůči potřebám celku, na tom, že společnost díky oboustranné kooperaci a koordinaci činností jednotlivců i institucí může zachovat svou existenci. Sociální normy jsou vytvořeny sociálně a mohou být identifikovány na základě empirického výzkumu. Těžištěm tohoto výzkumu jsou odpovědi na dva základní problémy:

1. Kdo deviantní chování vykazuje.
2. Z jakého důvodu.

Dalším pohledem na sociální deviace (patologie) je pak **pohled relativistický**.⁸ Centrálním faktem sociálního života je, podle daného přístupu, diverzita. Vyzdvihuje různost vzorců chování lidí v moderních společnostech. Říká, že není reálný předpoklad, že společnosti jsou založeny na obecně uznávaném normativním konsensu. Lidé a sociální skupiny, jako součást společnosti, mají daleko častěji konkurující si nebo konfliktní zájmy

---

⁷ Vymezení normativního pohledu na sociální deviaci nalézáme také v publikaci Montoussého a Renouarda (2005) *Přehled sociologie* (pohled funkcionalistů), dále také v publikaci Hühlpachra (2001) *Sociální patologie* a v knize Hrčky (2001) *Sociální deviace*.

⁸ Vymezení relativistického pohledu na sociální deviaci nalézáme také v publikaci Montoussého a Renouarda (2005) *Přehled sociologie* (pohled interakcionalistů), dále také v publikaci Hühlpachra (2001) *Sociální patologie* a v knize Hrčky (2001) *Sociální deviace* (reaktivní koncepce sociální deviaci).

nežli obecně uznávané cíle a zájmy. Sociální chování není produktem sociálního konsensu, ale spíše výsledkem jisté dohody v konfliktních zájmech nebo výsledkem donucení některých lidí ostatními, kteří mají silnější mocenskou pozici nebo vliv ve společnosti. Říká, že existence sociálního uspořádání je vždy proměnlivým fenoménem, že statický koncept norem tenduje k přehlížení dynamických aspektů lidského života. Nejde ale o popírání norem vůbec, ale o potřebu pochopit neustálé vytváření a přepracovávání vzorců chování lidí v dynamických sociálních procesech. Mezilidské vztahy (přátelství) nejsou, dle daného přístupu, rigidně determinovány stabilními normativními očekáváními, ale mění a formují se v procesech sociální interakce, mají spontánní a dynamický charakter. Stejně tak ani společnost, jako celek, není fixně strukturovaná a je daleko spíše prostorem pro konfliktní procesy, které mohou předznamenávat strukturální změny. Dané koncepty se objevují v posledních desetiletích. Vidí jedince nebo jejich chování jako deviantní pouze ve vztahu ke způsobu, jak na ně reagují ostatní (veřejnost, publikum). Deviace se vztahuje na chování nebo osoby, které jsou definovány jako deviantní veřejností. Pojímání deviace tedy závisí na tom, koho se ptáte. Diverzita odpovědí je spojena s diverzitou publika v komplikovaných a měnících se společnostech. Deviantní je to, co je tak označeno ostatními. Výzkum sociálních deviací z této perspektivy pak má tyto metodologické důsledky:

1. Stojí na analýze sociálních procesů, v rámci kterých veřejnost definuje deviaci (popis povahy procesů interakce a sociálního významu jednotlivých fenoménů).
2. Analyzuje reakce osob, které byly takto označovány (pochopení zdrojů a důsledků reakce na deviaci) (Munková, 2001, s. 15-16).

Relativistický pohled se vyhýbá problémům a úskalím, které přinášejí pohledy předcházející. Snaží se na deviantní chování pohlížet jako na chování, které může být vymezeno jako deviantní v jednom kontextu, zatímco ve druhém může být zcela konformním.⁹ Jednání označované za škodlivé a nežádoucí může být totiž v jiné společnosti hodnoceno vysoce pozitivně (Fisher a Škoda, 2009, s. 18; 2014, s. 19).

---

⁹ Ondrejko (2009, s. 34-35) dělí chování do různých kategorií v závislosti na tom, zda toto chování je nebo není v souladu se sociálními normami na normokonformní sociální chování (konformní); nápadné, provokující sociální chování; disociální chování; asociální a antisociální chování; delikventní chování; kriminální chování. Do skupiny deviantního chování řadí chování disociální, asociální, antisociální, delikventní a kriminální.

Jako poslední, v návaznosti na relativistický pohled, uvádíme vymezení tzv. **skryté deviace**¹⁰ (deviace, která není okolím rozpoznána nebo je rozpoznána, ale není za deviaci považována) dle Hrčky (2001, s. 15-16). Skryté (nerozpoznané nebo rozpoznané, ale neoznačované) deviace jsou sice deviacemi, ale nesociálními, protože neovlivňují sociální interakce a vztahy. Teprve identifikační a interpretační akt provedený okolím (nikoli pouze samotným subjektem) přesouvá projev z kategorie nesociálních do kategorie sociálních deviací. Skrytá deviace přitom nemusí být rozpoznána okolím ani samotným subjektem nebo může být subjektem rozpoznána, ale ten ji dokáže před okolím úspěšně skrývat. Do kategorie nesociálních deviací mohou patřit i projevy, které jsou sice okolím rozpoznány a označovány za deviantní, ale je jim přikládán tak malý význam, že nevyvolávají žádné reakce okolí a neovlivňují sociální interakce a vztahy mezi deviantním aktérem a jeho okolím (tolerance, neutralizace).

Co se týká normativního a relativistického pohledu na sociální deviace, v kontextu tématu, pak v naší práci nalézáme oba tyto přístupy. Dle našeho názoru, je totiž násilí mezi partnery (v negativním slova smyslu) jevem, který do současné společnosti nepatří, je nežádoucí, pro společnost nebezpečné, porušuje normy, které jsou pro naši společnost závazné. O jeho výskytu a všeobecném negativním pohledu na něj není pochyb. Zároveň ale dodáváme, že záleží na konkrétní situaci, ve které k násilí dochází, na osobách, které danou situaci hodnotí. Uvědomujeme si také, že v některých případech násilí mezi partnery se může jednat pouze o obranu, nutnou reakci na blížící se nebezpečí, ohrožení života.

V následující podkapitole se pak budeme soustředit na vymezení konceptu **násilí** v souvislosti se sociální patologií a násilím mezi partnery.

1.2 Agresivita, agrese, agresivní chování a násilí

Problematika konceptu násilí je spojena s mnoha dalšími pojmy, kdy jejich definování je také velmi nejednoznačné, neboť se setkáváme s množstvím teoretických přístupů, které se v některých bodech překrývají, v jiných rozcházejí. Uvádíme proto vymezení několika pojmů, které jsou konceptu násilí nejbližší. Můžeme dokonce hovořit o tom, že koncept

---

¹⁰ Jedná se o nesociální deviace u sociálních aktérů.

násilí se z těchto pojmů postupně vyčlenil. Jedná se konkrétně o pojem **agresivita, agrese, agresivní chování**.

Vágnerová (2008, s. 757) vymezuje **agresivní chování** jako porušení sociálních norem, omezující práva a poškozující živé bytosti či neživé objekty. Může jít o reálný či symbolický útok, o různý způsob ubližování, např. bitím, nadávkami, omezováním, ničením. Fisher a Škoda (2009, s. 46; 2014, s. 48) konstatují, ve shodě s předchozím vymezením, že z pohledu sociální patologie se jedná o porušení sociálních norem, o chování omezující práva a narušující integritu sociálního okolí. Dále doplňují, že se jedná o pozorovatelné epizodické chování s různou latencí, kdy četnost těchto epizod může být libovolná. U jedinců trpících různými poruchami, zejména psychickými a poruchami osobnosti (dle MKN-10 F60-F69),¹¹ se může jednat o značnou četnost a intenzitu. Agresivita může v takových případech patřit k symptomům konkrétní poruchy.

U člověka může být dané chování vyvoláno i nedostatkem asertivity,¹² proto jedinec vyjadřuje své pocity a názory nepřátelským, výhružným způsobem a přitom opomíjí práva a pocity druhých. Rozlišujeme chování agresivní nepřímé a agresivní přímé. **Chování agresivně nepřímé** (indirect aggressive behaviour) je chování, které se projevuje jako sarkasmus, ironie či pohrdání. **Chování agresivně přímé** (direct aggressive behaviour) pak jako slovní útoky, urážky a výhružná gesta (Hartl a Hartlová, 2000, s. 212).

---

¹¹ F60 – Specifické poruchy osobnosti.
F61 – Smíšené a jiné poruchy osobnosti.
F62 – Přetrvávající změny osobnosti, které nelze přisoudit poškození nebo nemoci mozku.
F63 – Nutkavé a impulzivní poruchy.
F64 – Poruchy pohlavní identity.
F65 – Poruchy sexuální preference.
F66 – Poruchy psychické a chování související se sexuálním vývojem a orientací.
F68 – Jiné poruchy osobnosti a chování u dospělých.
F69 – Neurčená porucha osobnosti a chování u dospělých (*Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10*, 2008, s. 232-241).

¹² Agrese je běžnou variantou lidského chování. Problém nastává tehdy, pokud její intenzita překročí hranice stanovené právními či sociálními normami, jestliže je nepřiměřená situaci či vyvolávajícím podnětům (Vágnerová, 2014, s. 699). Dispozice k bojovnému jednání nelze hodnotit jen negativně. Socializovaná varianta, která respektuje daná společenská pravidla, je označována jako **asertivita** (Vágnerová, 2008, s. 757; 2014, s. 699). Používání termínu agresivita v širším smyslu se prolíná nebo zaměňuje právě s uvedeným pojmem (Lovaš, 2008, s. 268). Jedná se o schopnost prosazovat a realizovat vlastní cíle (Vágnerová, 2008, s. 758; Lovaš, 2008, s. 268), které mohou být i z objektivního hlediska přijatelné, nebo dokonce žádoucí (Vágnerová, 2008, s. 758), o tendenci získat sociální dominanci, kontrolu nad chováním a názory jiných (Lovaš, 2008, s. 268).

Agresivní jednání může být cílem i prostředkem k dosažení žádoucího uspokojení. Může se ale jednat i o reakci na stresující situaci, řešení problému útokem na překážku či zdroj ohrožení nebo na cokoli, co se takto jeví. V některých případech i na zcela náhodný objekt, který slouží k odreagování nepříjemných pocitů. Vždy je důležitá subjektivní interpretace dané situace a jejího významu (Vágnerová, 2014, s. 699).

Agresi lze následně zjednodušeně definovat jako záměrné ubližování, způsobování negativních důsledků. Především - agrese je chování. Agresi není přemýšlení o tom, jak někomu udělat něco špatného, ani plánování a představování si, jak někoho zranit nebo poškodit. Agrese je chování, které má za následek ublížení, poškození, nebo k němu vede, směřuje. Není důležité, jakou konkrétní podobu mají následky agresivního chování. Může jít o zranění nebo o způsobení fyzické bolesti. Agrese však může mít i podobu poškození majetku jiné osoby anebo psychologické zranění jiné osoby (ponižování, zesměšňování, urážení, zastrašování, vydírání atd.). Může jít o cokoli, co vyvolává odpor (averzivní reakce) a prožívání psychické nepohody (diskomfort) (Lovaš, 2008, s. 267).

Vágnerová (2008, s. 757; 2014, s. 699) spojuje pojem **agrese** s reálným projevem takového chování, které má charakter násilí. Též autorka (2014, s. 699), obdobně jako Lovaš (2008, s. 268),¹³ definuje agresi jako **úmyslné** jednání, jehož **cílem** je ublížit živým bytostem či poškodit neživý objekt. Může se jednat o reálný či symbolický útok, který může mít různou podobu (bití, nadávky, omezování či ničení). Agrese a agresivní chování (viz výše) jsou v tomto smyslu synonyma.

Termínem **agresivita** Vágnerová (2008, s. 757; 2014, s. 699) označuje tendenci, pohotovost k násilnému způsobu reagování. Hartl (2004, s. 11), ve svém díle *Stručný psychologický slovník*, zmiňuje také **agresivitu ve stupních**, kdy první probíhá pouze v myšlení, druhý navenek nadávkou či hrubím slovem, třetí bouchnutím dveří, rozbitím předmětů, čtvrtý fyzickým napadením druhé osoby. **Agresivitu** pak, obdobně jako Vágnerová (2008, 2014), charakterizuje jako sklon k útočnému jednání. Doplňuje, že se může jednat o reakci na pocit ohrožení, osobnostní rys, příznak duševní poruchy. Vyvolávajícím podnětem je frustrace, úzkost, vnitřní napětí.

---

¹³ Lovaš (2008, s. 268) dále definuje agresi jako chování, které cíleně směřuje ke způsobení negativních důsledků jiné osobě s úmyslem poškodit ji.

Násilí, ve všeobecné rovině, označuje použití fyzického nebo psychického nátlaku vůči lidem, ale i fyzické působení vůči zvířatům či předmětům, jak uvádí Ondrejko (2009, s. 127). Dle Fishera a Škody (2009, s. 46; 2014, s. 48) bývá **násilí** (*violence*) někdy za agresivitu zaměňováno. Daný pojem je používán pouze pro označení lidského jednání a chování. Tradičně je uplatňován v sociologii a ve forenzních disciplínách. Přírodní vědy (studium zvířat) tradičně pracuje s pojmem agresivita.

V **sociologii** je však definice násilí mnohem složitější. Významný je i historický aspekt (to, co bylo v minulosti společensky akceptované (nevolnictví ve středověku apod.), se dnes podstatně změnilo). V sociologii sehrává významnou úlohu i region, tradice, zvyklosti, sociální a ekonomické podmínky života. Velmi neúplně řečeno, v sociologii znamená násilí zejména použití fyzických nebo psychických prostředků vůči osobám, menším či větším skupinám, osobitnou (násilnou) intervencí do sociálních procesů, sociální spravedlnosti, ekonomické i mimoekonomické násilí, manipulaci (s jednotlivci, skupinami, veřejným míněním atd.), zneužívání, úskoky, lhaní a mnoho jiných morálce (systém norem v dané společnosti) a etice (rozlišení dobrého a zlého) odporujících aktů. Zpravidla se při tom směřuje k tomu, aby se proti vůli subjektu:

1. Způsobila škoda na její osobě, zdraví nebo majetku, případně na sociálním postavení, sociálních zájmech.
2. Přizpůsobili vůli násilníka, stali se ovládaní.
3. Vyvolalo použití fyzického nebo psychického nátlaku zprostředkovaně na jiných (Ondrejko, 2009, s. 127).

Jiné, dle našeho názoru, nejvíce objasňující vymezení násilí, ke kterému se také přikláníme, přináší Vevera a Stopka (2012, s. 146-147). Daní autoři konstatují, že **násilí není diagnostická kategorie, je pouze typem chování, které je spojeno s různou psychopatologií**. Pojem je používán pouze pro interakci mezi lidmi. Termínům, které souvisí s násilným chováním, pak rozumí následovně:

- **Agrese**, v obecném slova smyslu, představuje fyziologickou odpověď, která směřuje k přežití organismu v přírodě.
- **Násilné chování** je patologickou agresí. Jejím smyslem je záměrně někoho poškodit. Rozumíme jím **fyzické agresivní chování** s jasným úmyslem poškodit

jinou osobu např. bití, kopání, strkání, házení předměty, používání zbraně a vyhrožování jejím užitím. Dané vymezení nezahrnuje násilí proti vlastní osobě, agresivní sny, fantazie a plány.¹⁴ Ondrejko (2009, s. 132) hovoří o tom, že základem násilí je především násilí fyzické. Primárním charakteristickým znakem je úmysl. Násilí totiž není „náhodou“ ani „osudem“. Je následkem jistého druhu lidského konání, které je záměrné. Podle něj také mnozí autoři pokládají i psychické násilí pouze za formu obavy před možným fyzickým, resp. tělesným násilím. Strach před fyzickým násilím, stejně jako i strach před tím, být vydaný na milost a nemilost někomu (něčemu), je vždycky i strachem před hrozcí psychickou dezintegrací. To je vysvětlením fobické reakce při líčení násilí.

- **Verbální agrese** představuje vyhrožování a urážky, které mohou, ale nemusejí být doprovázeny **agitovaností**. Stavem, při kterém dominuje špatně organizovaná a neúčelná psychomotorická aktivita vycházející z fyzické nebo duševní nepohody.
- **Pasivní agresivita** prezentuje nenásilné chování aktivně znemožňující dosažení rozumného kontaktu nebo vytyčených cílů.
- **Antisociální chování** je termín, který v angloamerické literatuře zastřešuje komplexní chování sahající od verbální agrese až po násilné chování doprovázené nedostatkem empatie. V angloamerické literatuře není synonymem pro pasivní agresi, jak se s tímto výrazem někdy setkáme v češtině.
- **Hostilita** představuje obecně negativní nebo nepřátelský postoj jedince k jinému jedinci nebo k více lidem, nemusí se však projevat násilím. Lovaš (2008, s. 268) dodává, že hostilita jedince se projevuje tím, že (on) nemá rád jinou osobu nebo jiné osoby, negativně se o nich vyjadřuje, přeje jim neúspěch, nemoc. Hostilita se často pojí s agresí jako její příčina nebo jako jedna z jejích příčin. Nemusí tomu tak ale být vždy. Hostilita se nemusí projevit v agresivním chování, stejně tak jako příčinou agrese může být něco jiného než hostilita. Analogicky je možno odlišit i pojmy hostilita a agresivita, i zde je kritérium ubližování. Hostilita může být složkou (pozadím) agresivity, ale nemusí nabýt charakter agresivity.

---

¹⁴ S tímto vymezením pracujeme i v naší práci. Nezabýváme se autoagresivním chováním, agresivními sny, představami či nereálnými plány. A to proto, že tyto formy nelze objektivně spojovat a také označit jako sociálně patologické.

- **Psychopatie** je výrazem, který je v České republice používán pro řadu poruch osobnosti, v anglosaské terminologii však představuje specifickou poruchu charakterizovanou povrchním půvabem, impulzivitou, sebezpřeceňováním, patologickou lhavostí, manipulováním a nepřítomností empatie.

Nutné je, v návaznosti na předchozí definování násilného chování, dodat, že pojem násilí, jak uvádí Lovaš (2008, s. 268), se jako synonymum agrese používá již nějakou dobu v konkrétních oblastech společenských vztahů (domácí násilí, násilí v práci atd.). V dané podobě je však z terminologického hlediska pojem násilí spíše nadbytečný a je zdrojem nedorozumění. I proto mnohé autority v této oblasti prosazují chápání násilí jako jisté formy agrese. Konkrétně pak jako fyzickou agresi s těžkými následky (viz výše). Znamená to, že každé násilí je agrese, ale ne každá agrese je násilí. Podobně jako ve vztahu k některým dalším pojmům je agrese základním konceptem pro označení záměrného ubližování a poškozování. Agrese není jen pouhé násilí, ale tzv. lobbing, tyranizování, šikanování nebo obtěžování, pokud mají charakter záměrného způsobování jakýchkoli negativních důsledků pro vyhlédnutou oběť.

V kontextu zvoleného tématu by tedy bylo příhodnější použití pojmu agrese, který zahrnuje širší pole násilného chování. Zůstáváme však u označení partnerské násilí, neboť, jak bylo uvedeno, v této konkrétní oblasti se nejčastěji setkáme právě s tímto terminologickým vymezením. Budeme jej ale používat ve smyslu agrese. Zároveň ale vnímáme jako rozporné tvrzení, že agresi (partnerské násilí) lze chápat pouze jako záměrné ublížení a poškození. Domníváme se, že je nutno zahrnout i nezáměrné podoby ubližování a poškozování. Neboť, jak uvádí Vágnerová (2008, s. 757; 2014, s. 699), tento úmysl bývá sice častý, ale v případě impulzivního násilného chování není jednoznačný, event. může zcela chybět, a přesto dojde k násilí. Proto je vhodnější definici takového jednání rozšířit o alternativu chybění ohledu, event. lhostejnosti k této alternativě.

1.2.1 Druhy agresivity, agresivního chování a násilí

Pokud hovoříme o agresivním chování, v obecné rovině, tak jsou zřejmé jeho negativní důsledky. Při hodnocení nebezpečnosti jednotlivých agresivních projevů však musíme pracovat s různými aspekty. Jinak bude hodnoceno agresivní chování, které se u

jedince projevilo v sebeobraně, jinak agresivní chování, jehož jediným cílem je ublížit.¹⁵ V oblasti klasifikace agresivního chování se ale opět nesetkáme s jednotným vymezením. Nalézáme značně variabilní škálu v závislosti na kritériích členění.

Pro klasifikaci agrese, resp. násilí, z pohledu sociální patologie a v souvislosti s tématem diplomové práce, se však jeví jako vhodná klasifikace dle Lovaše (2008, s. 269), který z hlediska povahy a kontextu příčin hovoří o **afektivní a instrumentální agresi, resp. o reaktivní a proaktivní agresi**.¹⁶ **Afektivní agrese** se alternativně nazývá i jako hostilní, zlostná, impulzivní, emocionální či expresivní. Tím jsou vyjádřeny i její typické rysy. Afektivní agrese má ve většině případů reaktivní charakter a obvykle souvisí s hostilitou a se zlostí. Vyvolá ji působení averzivního podnětu. Afektivně agresivní jedinec ze svého hlediska jen reaguje na určitý podnět, který v něm vyvolává odpor, hostilitu, silný negativní emocionální stav (zlost) a impulzivní reakci v oblasti verbálního nebo fyzického chování. Afektivní reakce obvykle není plánovaná. Spíše než jiným cílem je motivována vyprovokovaným tlakem zranit. Afektivním agresivním činem se naplňuje smysl reakce na averzivní podnět.

Instrumentální agrese je v první řadě vedlejším produktem dosahování jiných, neagresivních cílů. Je mezistupněm na cestě za něčím jiným. Mnoho příkladů instrumentální agrese poskytuje sport, kde se např. v míčových hrách setkáme se situací, kdy, ve snaze zvítězit, neváhá hráč zranit soupeře, když mu už jinak nemůže zabránit, aby dal gól. Instrumentálně agresivní člověk nejedná obvykle pod vlivem zlosti, jeho ubližování není vyprovokováno nevhodným chováním budoucí oběti podobného charakteru jako v případě afektivní agrese. Celkově odlišný obraz obou typů vyjadřuje označení afektivní agrese za „horkou“ a instrumentální za „chladnou“.

Posledním typem agrese, který uvedený autor rozlišuje, je pak **delší dobu trvajícím, opakovaným ubližováním, které se označuje jako tyranizování, obtěžování, šikanování**¹⁷ (nejčastěji v angličtině jako bullying, mobbing nebo harrasment). Tyranizování nemá reaktivní charakter v tom smyslu jako afektivní agrese. Tyranizování nebývá vyvoláno, resp. provázeno zlostí. Je pojímáno jako příklad proaktivní agrese. Jedná se o chování,

---

¹⁵ Normativní a relativistický pohled na sociální patologii (partnerské) násilí.

¹⁶ O těchto typech agrese hovoří také Vevera a Stopka (2012).

¹⁷ O problematice šikany píše podnětně např. Kolář ve své knize *Nová cesta k léčbě šikany* (2011).

jehož bezprostředním cílem je ubližování, ale může mít i instrumentální charakter – může být prostředkem dosahování jiných cílů (peníze, sexuální nebo jiné služby atd.). Může být nástrojem demonstrace a kontroly nad jinými, což jsou předpokládané příčiny tyranizování.¹⁸

Lze tedy konstatovat, že poslední uvedený druh (typ) agrese je pro naši práci stěžejní. Dalo by se hovořit o tom, že nejlépe vystihuje charakteristiku partnerského násilí.

1.2.2 Partnerské násilí jako jedna z podob domácího násilí

V předchozích částech naší diplomové práce jsme se zabývali vymezením širších konceptů, ze kterých problematika partnerského násilí vychází. Nyní se již konkrétně zaměříme na prostředí, se kterým je partnerské násilí spojováno a také na vymezení jeho specifických znaků.

Partnerské násilí je jednou ze složek **násilí domácího**¹⁹ (Vitoušová, 2007; Ševčík a Špatenková, 2011; Hartl a Hartlová, 2010). To je v současné době definováno jako fyzické, psychické nebo sexuální týrání mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se stupňuje a u oběti domácího násilí vede ke ztrátě schopností zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah. Odlišit domácí násilí od permanentních sporů, hádek a tzv. italských domácností pomáhají následující čtyři znaky:

- Opakování a dlouhodobost násilí.
- Eskalace, tendence ke stupňování intenzity a četnosti násilí.

---

¹⁸ Volavka (2002, s. 161) např. dělí agresivní chování na agresivitu predátorní a ideologickou. K. E. Hoyers (1968 in Nakonečný, 1996 s. 207-208) dělí agresivní chování (výhodiskem jsou operacionálně definované třídy chování, na sobě navzájem nezávislé, vyvolané stimulací mozku nebo vnější situací) na kořistnické chování („predatory aggression“), rivalitní agresi, strachem indukovanou agresi, agresi ze všeobecné podrážděnosti, agresi k obraně teritoria, mateřskou agresi a agresi instrumentální. Hartl a Hartlová (2000, s. 22-24) ve svém *Psychologickém slovníku* zmiňují agresi altruistickou, anticipující, brachiální, dravčí, indukovanou, institucionální, instrumentální, mateřskou, přesunutou, samčí, skupinovou, agresi vyvolanou strachem, agresi zástupnou, zlobnou. Uvádí také agresivitu dětskou, agresivitu mezidruhovou, agresivitu verbální a vnitrodruhovou.

¹⁹ Ševčík (2009, s. 63) pojmem domácí násilí označuje přímo násilí páchané mezi partnery. Pojem domácí násilí, jehož vymezení uvádíme, pak nahrazuje pojmem násilí v rodině. Jiní autoři pak naopak vnímají pojmy násilí v rodině a domácí násilí, v kontextu specifických znaků a aktérů, jako synonyma. Patří mezi ně např. Lovaš (2001) a Vykopalová (2007). Jiní, jako např. Cimrmanová (2013), Ševčík a Špatenková (2011), v kontextu specifických znaků, vnímají domácí násilí jako specifickou podmnožinu násilí v rodině.

- Jasně a neměnné role aktérů, na jedné straně stojí násilná osoba, na straně druhé osoba ohrožená.
- Místem, kde k násilí dochází, je společná domácnost, přesněji privát (Vitoušová, 2007, s. 108-109).

Pokud se ale podíváme na právní úpravu, pak vymezení pojmu domácí násilí (v kontextu násilí partnerského) v naší legislativě nenacházíme.²⁰ Nacházíme jej ale v *Důvodové zprávě k navrhované právní úpravě o ochraně před domácím násilím* (2004, s. 13-14). **Domácí násilí**²¹ je zde označení pro násilné jednání, kterým dochází k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, a to v bytě nebo domě společně obývaném²² násilnou osobou i osobou, proti níž takový útok směřuje. Za domácí násilí považujeme opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byli spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě. V rámci domácího násilí lze jednoznačně identifikovat osobu násilnou i osobu ohroženou, proti níž takové útoky nebo výhrůžky útokem směřují. **Násilnou osobou**²³ je myšlena osoba, která ohrožuje jinou osobu (ohroženou osobu) na životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a společně s ohroženou osobou obývá byt nebo dům, případně jsou či byli spolu s ohroženou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu, a vzhledem k aktuální zadokumentované situaci, předešlým incidentům, riziku reálného ohrožení lze důvodně předpokládat, že tato osoba se bude dopouštět i nadále násilí vůči ohrožené osobě. **Ohroženou osobou**²⁴ je osoba, proti které směřuje domácí násilí ze strany násilné osoby. Jedná se, ve většině případů, o osobu, která společně

---

²⁰ Pouze v názvu zákona. *Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím* (dále jen zákon na ochranu před domácím násilím).

²¹ Legislativní vymezení pojmů, které s domácím násilím souvisejí, uvedeme v závěrečné části diplomové práce (zejména v souvislosti s pomocí osobám ohroženým).

²² Dle stávající legislativy „obydlí“.

²³ Podrobnější popis osoby násilné jako aktéra partnerského násilí viz kapitola *Aktéři partnerského násilí*. Dřívější označení agresor, pachatel. My dané pojmy používáme jen v souvislosti s trestním zákoníkem nebo v souladu s autorem, kterým daný pojem používá. Přikláníme se ke konceptu násilné osoby.

²⁴ Podrobnější popis osoby ohrožené jako aktéra partnerského násilí viz kapitola *Aktéři partnerského násilí*. Dřívější označení oběť. My daný pojem používáme jen v souvislosti s trestním zákoníkem nebo v souladu s autorem, který daný pojem používá. Přikláníme se ke konceptu ohrožené osoby.

s násilnou osobou obývá byt nebo dům, případně jsou či byli spolu s násilnou osobou v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu.

Charakteristické znaky partnerského násilí, v kontextu násilí domácího, jsou tedy zřejmé. Je z nich možno vyvodit, že se skutečně jedná o závažný sociálně patologický jev, který se sice odehrává v soukromí, ale je pro společnost, jako celek, nebezpečný, neboť zůstává dlouho skryt, jeho následky jsou plíživé.

2 PARTNERSKÉ NÁSILÍ

Partnerské násilí, jak vyplývá z předchozího textu naší diplomové práce, lze uchopit v širších souvislostech. Nyní se již zaměříme na danou problematiku konkrétně. Je zřejmé, že se jedná o velmi závažný problém, který je nutno řešit, o čemž vypovídá značné množství výzkumů. Jedná se o výzkumy mezinárodní, o výzkumy, které se soustředí přímo na Českou republiku. Studie reprezentativních vzorků celé populace, studie založené na rozboru klinických údajů, ale také studie zaměřené na specifické cílové skupiny. Objevujeme také značné rozdíly mezi autory jednotlivých studií v tom, jak definují partnerské násilí, zda jej vnímají jen jako násilí fyzické nebo do něj zahrnují rovněž násilí psychické.²⁵ Zda jsou dotazováni oba partneři či nikoliv, zda respondenti vybírají jednotlivé formy násilí nebo jsou jen dotazováni na to, zda jsou nebo nejsou obětí násilí mezi partnery.

My, vzhledem ke koncipování naší diplomové práce, uvádíme, ve většině případů, reprezentativní výzkumy v České republice, které byly uskutečněny těsně před rokem 2000 a po něm. Jedná se o výzkumy, jež jsou zaměřeny na obě pohlaví, na ženy jako osoby ohrožené nebo muže jako osoby ohrožené. Oblastí našeho zájmu je pak zejména prevalence násilného chování a postoje jak veřejnosti celkově, tak osob ohrožených partnerským násilím.

V květnu roku 1999 byl proveden průzkum *Bezpečnostní rizika 1999*. Část daného průzkumu a dále přiložená samostatná anketa byly speciálně věnovány zjištění hlavních trendů a souvislostí v problematice domácího násilí.²⁶ Samostatná anketa týkající se specifického tématu domácího násilí byla přiložena ke standardizovanému dotazníku a probíhala tak paralelně s průzkumem *Bezpečnostní rizika 1999*, který byl realizován metodou standardizovaných rozhovorů v květnu 1999 na celém území České republiky. Dotazováno bylo celkem 1361 respondentů starších 14 let (od 15 let včetně), stanovené kvóty (věk, pohlaví, vzdělání, ekonomická aktivita) zajistily reprezentativitu výběrového souboru. V případě ankety respondenti sami vyplňovali zhruba 25 otázek na odděleném listu, výsledky anketního šetření jsou zpracovány samostatně. Z celkového počtu

---

²⁵ My do definice partnerského násilí zahrnujeme jak psychické, tak fyzické formy násilí (viz podkapitola *Agresivita, agrese, agresivní chování a násilí*)

²⁶ Pojem domácí násilí je v naší práci užít, v souladu s autory, jako synonymum násilí partnerského.

oslovených respondentů (1361) se ankety zúčastnilo 900 respondentů. Anketní soubor tedy nezajišťoval plnou reprezentativitu výsledků, ale představuje bázi pro velmi solidní odhady některých trendů (Vymětalová, 2001, s. 104).

Z výsledků výzkumu je možno usoudit, že alespoň s nějakou formou fyzického útoku měla v té době v České republice zkušenost přibližně třetina obyvatel, přičemž ženy se stávaly obětí útoků častěji než muži. Celkem 13 % žen a necelých 5 % mužů vypovědělo, že byli v průběhu života napadeni svým současným či bývalým partnerem/partnerkou. Do výzkumu byly zahrnuty rovněž položky, které se týkaly psychických forem vydírání. Asi 18 % žen uvedlo zkušenost se záměrným a systematickým odepíráním finančních prostředků na domácnost, vydírání ve formě hrozeb rozvodem či rozchodem se týkalo 20 % dotazovaných žen. Se soustavným srážením sebedůvěry nebo slovním ponižováním ze strany manžela či partnera (resp. manželky či partnerky) se setkalo 22 % mužů a 25 % žen (Vymětalová, 2001, s. 104-105).

Analýza postojů (Vymětalová, 2001, s. 107-109) vůči domácímu násilí prokázala poměrně tolerantní postoj české společnosti k tomuto jevu. Bylo zjištěno, že postoje mužů směřovaly k tendenci zlehčování násilných projevů. Facku považovalo za násilné chování 49 % žen, u mužů to bylo pouze necelých 40 %. Strkání nebo smýkání bylo za násilí „vždy považováno“ u 72 % žen, ale jen u 64 % mužů. Vynucení sexuálního styku nepovažovalo za projev násilí 5 % mužů a dalších 8 % konstatovalo, že záleží na situaci. U žen bylo zastoupení v těchto oblastech nižší, zajímavý je ale fakt, že i mezi ženami (celkový počet 671) se objevilo několik (21 žen), které nevnímaly vynucení sexuálního styku jako násilí. Podle dalších 24 respondentek jde o násilí jen podle situace. Zajímavou pozici mezi analyzovanými druhy násilného chování mělo násilí psychické, to výrazně oddělovalo názory mužské a ženské části populace. Psychický nátlak a ponižování se totiž stal nejvíc diferencující položkou mezi postoji mužů a žen. Za násilí je považovalo více než 80 % žen, ale pouze 69 % mužů.

Výrazně diferencujícím faktorem v postojích české veřejnosti k formám (potencionálního) násilí mezi partnery byl stupeň dosaženého vzdělání. Ukázalo se, že spolu s klesajícím vzděláním roste tolerance k jednotlivým podobám napadení. Tato tendence se objevuje u obou pohlaví, u mužů však daleko výrazněji. Mezi zajímavá zjištění lze zařadit fakt, že muži s vysokoškolským vzděláním jsou sice v rámci mužské části nejméně tolerantní k psychickým a lehčím formám napadení, ale co se týče těžších forem, pohybují se okolo průměru. Ženy s vysokoškolským vzděláním jsou relativně nejméně

tolerantní k těžším i lehčím formám útoků, u psychických forem násilí je však jejich pozice srovnatelná s „mužským průměrem“ (Vymětalová, 2001, s. 109-111).

Další zajímavé výsledky přinesla otázka zaměřená na fakt, zda by někdy dotazované osoby byly schopny fyzického napadení svého manžela/ky, popř. partnera/ky. Z výsledku lze vyvodit, že společnost je možno rozdělit na dvě části. Jedna tuto možnost kategoricky odmítá či „téměř kategoricky“ odmítá, druhá říká, že „už se to stalo“. Dotazovaných, kteří uvedli, že fyzicky napadli svého manžela/ku (partnera/ku), byla téměř třetina (29,0 % žen a 30,2 % mužů). Skladba příslušných důvodů vedoucích k fyzickému násilí směřovanému k partnerovi/partnerce tvořila další z přístupů k analýze postojů k domácímu násilí. Nejčastěji uváděným důvodem vedoucím k fyzickému útoku na partnera/ku, které respondenti připouštěli, jsou důvody spojené se „sebeobranou“ („partner začne s agresí jako první“). Dalšími poměrně často uváděnými důvody byly „dlouhodobá krize páru“ a „nevěra partnera/ky“. Ženy také poměrně frekventovaně uváděly i „slovní útoky ze strany partnera“ a „nevhodné chování partnera“. Všechny uvedené důvody připouštějí ženy častěji než muži, největší rozdíl v odpovědích mezi oběma pohlavími však je v případě obranných důvodů (29,0 % mužů a 41,6 % žen), podobná situace nastává také v případě „slovních útoků ze strany partnera/ky“ (18,4 % mužů a 27,4 % žen) (Vymětalová, 2001, s. 109-113).

Na tento výzkum navázal v roce 2001 další (Pikálková, 2001 in Pikálková, 2004a, s. 40), kdy i tentokrát byla problematika násilí v rodině zahrnuta do širšího projektu. V květnu 2001 byl proveden průzkum *Bezpečnost občanů 2001* (opět v rámci grantu MV ČR agenturou *UNIVERSITAS*), který tematicky navázal na předchozí výzkum v roce 1999. Část tohoto šetření přitom byla, podobně jako v roce 1999, speciálně věnována otázkám z oblasti domácího násilí. V květnu 2001 bylo v rámci zmíněného průzkumu dotazováno metodou standardizovaných rozhovorů na celém území České republiky 1448 respondentů starších 14 let. Pozornost zkoumání domácího násilí se ve výzkumu v roce 2001 zaměřovala zejména na následující okruhy:

- Obavy z agresivního chování partnera/ky.
- Postoje k institucionálním formám řešení případů násilí v rodině (zákroky policie).
- Zkušenosti s různými formami agresivního chování ze strany partnera (návaznost na rok 1999).

- Bezprostřední reakce napadených.

Zajímavá zjištění pak přinesla část týkající se obav dotazovaných z (potencionální) agresivity vlastního partnera/ky. Z respondentů, kteří odpověděli, se k některým formám obav přiznává 9 % mužů a celých 17 % žen (v těchto podílech jsou zahrnuti i ti, kteří odpověděli variantou „nevím“, to je 3 % u mužů a 5 % u žen). Na první pohled jsou zřejmé větší obavy z (možných) útoků partnera na straně žen. S tím je spojen také postoj k zásahům policie v případech násilí v rodině. Jednoznačně kladně se k zásahům policie v případech napadení mezi partnery staví 23 % mužů, ale již 30 % žen (Pikálková, 2001 in Pikálková, 2004a, s. 41).

První sociologický reprezentativní výzkum konkrétně na téma domácí násilí se pak uskutečnil v roce **2001**. V roce **2006** byl **proveden výzkum navazující**, došlo tedy ke srovnání výsledků. Oba uvedené výzkumy byly provedeny agenturou *STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR*.

Cílovou skupinou byli, pokud se podíváme konkrétně na rok 2006, obyvatelé České republiky starší 15 let, respondenti byli vybráni metodou kvótního výběru, kdy kritérii bylo pohlaví, věk, vzdělání, region a velikostní pásmo bydliště. Technikou dotazování byl standardizovaný rozhovor „face to face“, provedený školeným tazatelem STEM. Výzkum byl pak konkrétně zaměřen na tyto věcné oblasti:

1. Povědomí o domácím násilí.
2. Postoje k domácímu násilí.
3. Zkušenosti s domácím násilím mezi partnery.
4. Reflexe opatření na ochranu proti domácímu násilí (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006a).

Výsledky právě z roku 2006 byly zveřejněny v kontextu s výsledky z roku 2001 (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006b). Objevujeme zde některé oblasti, ve kterých došlo k výrazně pozitivnímu posunu, ale i oblasti, kde se změna (pozitivní) neobjevuje.

Téměř většina občanů (97 %) starších 15 let v roce 2006 věděla nebo alespoň tušila, co představuje pojem „domácí násilí“, ale dostatečné množství informací, jak se danému sociálně patologickému jevu bránit, měla stále je necelá pětina z nich (18 % v roce 2001, 19 % v roce 2006). Zájem o získání těchto informací byl ale zároveň stále poměrně velký

(59 % v roce 2001 a 55 % v roce 2006), obzvláště u jedinců, kteří se s domácím násilím již někdy setkali. Nedostačující informovanost o tom, jak se tváří v tvář domácímu násilí zachovat, je i nadále jedním z faktorů, které redukovaly míru ochoty jedinců proti domácímu násilí zasahovat (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006a; STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006b).

Časový horizont mezi lety 2001 a 2006 byl obdobím zvýšeného zájmu o řešení otázky domácího násilí. Veřejností byl tento nový přístup k problematice domácího násilí zaznamenán. Velká část populace soudila, že v porovnání s rokem 2001 se v roce 2006 o problematice domácího násilí nejen více mluvilo (89 %), ale více se pro její řešení, především z pohledu pomoci jeho obětem, dělalo (74 %). Kladná odezva je rovněž patrná ve sféře nových zákonných opatření přijatých na ochranu proti domácímu násilí. Výrazná podpora mezi běžnou populací byla zaregistrována především u zřízení intervenčních center (83 %), za užitečné opatření byla většinou veřejnosti pokládána i možnost vykázní násilníka ze společného bytu (68 %) (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006a; STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006b).

Již zmíněná pozornost věnovaná problematice domácího násilí mezi lety 2001-2006 měla pozitivní vliv také na postoj veřejnosti k tomuto jevu. Došlo k výrazné redukci mínění, že se jedná o okrajový jev, který je soukromou věcí rodiny (v roce 2001 43 %, v roce 2006 28 %). Současně se zvýšil podíl lidí, kteří percipují domácí násilí naopak jako problém nelehký, k němuž nemůže okolí (příbuzní, sousedé, lékař, policie) a zejména stát zůstat lhostejné (v roce 2001 61 %, v roce 2006 84 %). Pozitivní změnu bylo možno pozorovat také u oslabení jednoho ze základních mýtů o tom, že napohled slušní lidé se společenským chováním, se domácího násilí nedopouštějí (64 % v roce 2001, 51 % v roce 2006). Souběžně se ale ukázalo, že některé rozpory a mýty v názorech na výskyt domácího násilí, zjištěné v roce 2001, přetrvaly až do roku 2006. Obdobně jako u výzkumu v roce 2001 totiž v roce 2006 velká většina veřejnosti na jedné straně připouštěla, že domácí násilí je obecný jev, který prochází všemi vrstvami společnosti (81 %), na druhé straně ale téměř každý druhý člověk podléhal mýtu, že k domácímu násilí dochází zejména v materiálně slabých rodinách (oba výzkumy 48 %). Stejně vnitřně nesourodé byly i představy o tom, kdo jsou oběti domácího násilí. I v této oblasti stály proti sobě stále stejně časté přesvědčení o tom, že obětí se může stát každý člověk (v obou letech 77 %) a mýtus o typické oběti jako slabé a bojácné ženě „puťce“, která si nechá vše líbit (61% v roce 2001 a 68 % v roce 2006) (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006a; STEM pro

Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006b).

Verifikovala se rovněž totožná hladina přiznaného násilí mezi partnery. Podle ní má nějakou zkušenost s násilím ve vlastním partnerském vztahu zhruba 14 % (rok 2006) populace starší 15 let (v roce 2001 se jednalo o 16 %). Nutné je ale poukázat na to, že tyto údaje byly získány z odpovědí lidí, kteří byli ochotní o svých osobních zkušenostech vypovídat, a lze soudit, že ve skutečnosti byla u nás míra domácího násilí s velkou pravděpodobností vyšší. V podstatě obdobné byly také typické znaky domácího násilí mezi partnery. Značná část případů partnerského násilí byla v roce 2006 dlouhodobá (59 %), měla tendenci být stále častější (52 %) a ve velké většině zahrnovala fyzické násilí (81 %), z toho nejčastěji v kombinaci s násilím psychickým (48 %). Rok 2006 také potvrdil, že stále ve velké části domácností, v nichž docházelo k násilí mezi partnery, vyrůstaly děti (80%), které se často stávaly přímými svědky tohoto násilí (v 57 % rodin s dětmi). Rovněž se potvrdilo, že některé vžitě představy o výskytu domácího násilí, byly skutečně mýtem. V reálném životě se partnerského násilí dopouštěli i vzdělaní lidé a lidé s dobrým materiálním standardem. Podle prohlášení svědků nebo osob, které na vlastní kůži zažily domácí násilí, měly více než dvě pětiny obětí partnerského násilí (45 %) a třetina agresorů středoškolské nebo dokonce vysokoškolské vzdělání. V 70 % případů se násilí mezi partnery odehrálo v domácnosti průměrně až nadprůměrně materiálně zajištěné (STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006a; STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris, 2006b).

Dalším výzkumem byl *Mezinárodní výzkum násilí na ženách* (*International Violence Against Women Survey*). Jednalo se o vůbec první mezinárodní projekt ve sledované oblasti. Účastnilo se ho více než 20 zemí světa včetně zemí rozvojových. Zahrnoval jednak zjišťování incidence a frekvence aktů násilí, ale měl i širší rozměr, směřoval k postižení postojevých orientací a otázek patřících do širšího sociálního a kulturního kontextu (Pikálková, 2004a, s. 42; Pikálková, 2004b, s. 51). Mezi hlavní oblasti zjišťování, v kontextu naší práce, patřilo:

- Zjištění incidence násilí na ženách, typy násilných aktů včetně sexuálního násilí a jejich frekvence, měření viktimizace žen během posledního roku, 5 let a během celého života ze strany partnera (současný, bývalý manžel/partner/přítel).
- Zjištění výskytu a frekvence psychických forem násilí na ženách (ponižování, vyhrožování, omezování kontaktu s vnějším světem) ze strany partnera.

- Zjištění postojů a vnímání obětí násilí vztahujících se k násilným incidentům („Jak vážná tehdy pro Vás situace byla?“ „Považovala jste incident za trestný čin, porušení práva nebo něco, co se prostě stává?“) ze strany partnera.
- Zjištění týkající se práce policie (nahlásila, nenahlásila), důvody, proč k ohlášení na policii nedošlo, spokojenost, resp. nespokojnost s prací policie a to vše v kontextu násilí ze strany partnera (Pikálková, 2004a, s. 43; Pikálková, 2004b, s. 52).

Celkový soubor respondentek České republiky tvořilo 1890 žen starších 18 let. Sběr dat proběhl v květnu až červnu 2003 (Pikálková, 2004a, s. 43; Pikálková, 2004b, s. 52).

Z výsledků vyplývá, že zhruba 38 % žen v České republice zažilo během svého života alespoň některou z forem násilí ze strany svého partnera. Mezi nejčastější uvedené typy násilného chování patří facka, kopání, kousání, úder pěstí; vyhrožování fyzickým ublížením; strkání, pevné sevření, kroucení rukou; házení věcí a úder předmětem – kromě házení věcí a úderu předmětem, kde se jednalo o menší procento, zmínilo zkušenost s těmito formami násilí ze strany partnera 20 % až 25 % žen. Těžké formy násilí jako škrcení, popálení a použití nože nebo pistole pak uvedlo menší procento žen (méně než 5 %), ale např. vynucený sexuální styk zmínilo přes 7 % respondentek (Pikálková, 2004a, s. 49; Pikálková, 2004b, s. 53).

V případě psychických forem násilí z výsledků výzkumu vyplývá, že v aktuálním partnerském vztahu se ženy nejčastěji potýkají s urážkami, ničením věcí a vyhrožováním zabitím. Dále lze také konstatovat, že pokud žena uvedla výskyt nějaké formy násilného útoku v manželství během posledního roku, zvýšila se četnost psychických útoků. Nejčastěji jde o urážení a ponižování, stoupá také snaha omezit kontakty s jinými muži, kontrolovat chování a „žárlit“ na další aktivity partnerky (Buriánek, 2004, s. 105-106).

Pokud se podíváme na postoje a vnímání násilných incidentů ze strany oběti, lze konstatovat, že 27 % z těch, které uvedly zkušenost s násilím ze strany partnera, odpovědělo, že daný incident byl pro ně tehdy velmi vážný a 26 % žen pak uvádí, že daný incident byl pro ně tehdy poměrně vážný. S tím souvisejí i postoje žen k otázce, zda daný incident považovaly za trestní čin, porušení práva, ale ne trestný čin, nebo za něco, co se prostě stává. Zhruba pětina žen (21 %) považovala daný incident za trestný čin, 35 % žen za porušení práva, ale ne trestný čin, 11 % žen za něco, co se prostě stává a 33 % žen nevědělo. Zajímavé bylo také zjištění, že ženy, které považovaly daný incident za trestný čin, jej na policii oznámily jen zhruba v desetině případů (8 %) a již jen mizivý podíl vedl

k formálnímu soudnímu obvinění a soudnímu rozsudku (obvinění: 3-4 %; rozsudek: 1-2 %). Mezi důvody, proč ženy incident neohlásily, dominovaly zejména „vypořádala jsem se s tím sama“, „nechtěla jsem, aby to někdo věděl“, „nestálo to za to / nebylo to dost vážné / nikdy předtím se to nestalo“ a rovněž „strach z útočnicka“, a „stud, pocit trapnosti“ (Pikálková, 2004a, s. 64-71; Pikálková, 2004b, s. 55-56). Ukázalo se také, že nespokojenost s prací policie, v případě napadení vlastním partnerem, narůstá. Velmi nespokojeno bylo s prací policie 34 % žen, které napadl vlastní partner. Mezi názory, v souvislosti s tím, co měla policie udělat, aby ženám pomohla, dominovaly, v případě incidentu v partnerském vztahu, činnosti spojené obecně s vyšší důvěrou a podporou („měli brát moji výpověď vážněji / více mi naslouchat / poskytnout mi více podpory“), které byly uvedeny více než 40 % žen. Jako druhý nejčastější nedostatek v práci policie byla uváděna rychlost („měli reagovat rychleji“). Téměř třetina respondentek však zmínila i potřebu poskytnutí informací o právních záležitostech, doporučení služeb odborníků a také nějakou formu varování agresivního partnera („měli dát útočnickovi výstrahu“). Neochota žen ohlásit (zveřejnit) násilný incident se objevuje také v případě různých organizací zaměřených na pomoc obětem násilí. 85 % žen, které prožily násilí v partnerském vztahu, nekontaktovalo žádnou takovou organizaci (poradenské služby, manželská poradna, linka důvěry atd.). Jedinou výjimku pak představuje manželská poradna, na kterou se obrátilo 7 % respondentek, které byly obětí násilí ze strany partnera, ostatní zařízení nekontaktovalo více než 3 % žen. Jistý opak k těmto zjištěním pak tvoří struktura odpovědí na to, s kým respondentky o násilném incidentu hovořily. Více než polovina žen, které zažily agresi od vlastního partnera, o tom, co se stalo, hovořila s kamarádkou, kolem 35 % až 38 % pak s někým z nejbližší rodiny. Zhruba desetina žen se svěřila některému příbuznému a 11 %, resp. 16 % kolegyni/kolegovi/spolužačce/spolužákovi. Zajímavý je také fakt, že 3,3 % respondentek hovořilo o násilném incidentu ze strany partnera s lékařem nebo zdravotní sestrou a 4,2 % s psychologem nebo psychiatrem (Pikálková, 2004a, s. 71-74).

Navazujícím projektem byl projekt s názvem *Intimate Partner Violence²⁷: Follow-up research to IVAWS 2003*. V letech 2012 až 2014 byl řešen s podporou GAČR

---

²⁷ Dalším označením pro partnerské násilí je termín násilí v intimních vztazích apod. My se k tomuto termínu nepřikláníme obdobně jako např. Špatenková a Ševčík (2011).

(404/12/2452) a šlo o replikaci a rozšíření původního výzkumu (např. o téma stalking). Jeho součástí byl také výzkum zabývající se, kromě jiného, prevalencí násilí v partnerských vztazích zažívaného českými muži. Výzkum byl zajištěn agenturou *Millward Brown* (v prosinci a lednu 2012 a 2013), užity byly kvótní výběr (N = 1001 respondentů) a metoda *CASI* kombinovaná s face-to-face dotazováním. Použitý dotazník zahrnoval řadu klasických viktimologických otázek. Mimo jiné, otázky zaměřené na zjišťování zkušeností s psychickými formami IPV ze strany současné/bývalé partnerky, na zjišťování viktimizace fyzickým a sexuálním násilím, postojů k tématu domácího násilí atd. (Buriánek, 2014, s. 26-27; Buriánek a Pikálková, 2014, s. 10-11).

Z prezentovaných výsledků vyplývá, že celoživotní prevalence zkušenosti s fyzickým nebo sexuálním násilím v partnerském vztahu dosahuje 10 %. Mezi nejčastější uváděné typy násilného chování (v celoživotním horizontu ze strany partnerky) patří facka, kopání, kousání, úder pěstí (6,3 %); házení věcí nebo úder předmětem (4 %); strkání, pevné sevření, kroucení rukou, tahání za vlasy (2,3 %) a vyhrožování fyzickým ublížením (1,9 %) (Pikálková, 2014, s. 30; Buriánek a Pikálková, 2014, s. 11-12). Mezi nejčastěji zažívané formy psychického násilí (jak ze strany současné, tak minulé partnerky) pak lze zařadit přehlížení názorů a pocitů respondenta ze strany partnerky, dlouhodobé mlčení, slovní agresi typu nadávek či urážek a výhrůžky ukončením vztahu (Buriánek a Pikálková, 2014, s. 21-22).

Pokud se podíváme alespoň na základní zjištění týkající se postojů k domácímu násilí, je možné konstatovat, že muži, kteří v současném vztahu zažívají časté psychické násilí ze strany partnerky, mají také tendenci dané násilí bagatelizovat. Více než čtyři pětiny (83 %) nepovažovaly žádný z incidentů za závažný. Hledání odborné pomoci bylo také ojedinělé (7 %) a na policii se obrátili pouze dva respondenti. Neformální zdroje nejsou respondenty také příliš využívány. Na otázku, ví-li obvykle někdo o tom, co prožívají v rámci partnerského vztahu, odpověděla jen mírně nadpoloviční většina kladně (54 %). Nejčastěji byli uváděni blízcí přátelé a rodina (37 % a 34 %), případně také společní přátelé (24 %). Kolegy v práci pak uvedlo 13 % dotazovaných (Podaná, 2014, s. 56-58).

Mezi formy psychického násilí, které respondenti považují za nejméně snesitelné (dotazování byli všichni respondenti), patří vyhrožování falešným obviněním z domácího násilí či týraní dětí, agresivita vůči domácím zvířatům a zesměšňování před ostatními lidmi. Nejvyšší míru tolerance je pak možno pozorovat u přehlížení názorů a pocitů partnerkou či u „tiché domácnosti“. Ve většině položek je míra tolerance totožná s řazením

na základě výskytu daného typu psychického násilí, kdy častější formy jsou více tolerovány. Jedinou výjimkou je situace, kdy partnerka muže ekonomicky využívá (nechává se bezdůvodně živit). Tato situace nebyla respondenty zmiňována příliš často, nicméně tolerance k ní je poměrně vysoká. Zároveň lze konstatovat, že nejnižší míru tolerance nacházíme obvykle u těch mužů, kteří s danou formou psychického násilí nemají žádnou zkušenost. Určitou výjimku však představuje přehlížení názorů a pocitů partnerkou, jejichž závažnost mají možná tito muži trochu tendenci podceňovat. Naopak vyhrožování falešným obviněním nebo agrese vůči domácím zvířatům jsou pro ně značně nepřijatelné, zatímco muži, kteří mají s těmito formami psychického násilí osobní zkušenost, je tolerují zhruba stejnou měrou jako ostatní formy psychického násilí. Zkušenost s daným typem psychického násilí je tedy důvodem vyšší tolerance, přičemž ale častější výskyt neznamena nutně vyšší shovívavost (v některých případech tomu tak je - výčítky, vydírání pláčem), jindy jsou nejvíce tolerantní ti, kteří se s uvedeným typem chování ze strany partnerky setkali jen občas. Analýza vztahu tolerance k základním sociodemografickým charakteristikám respondentů odhalila pouze velmi slabé souvislosti, kdy o něco tolerantnější se ukazují být muži starší, věřící (méně naopak ateisté) a sociálně slabí (ti, kteří se buď zařazují do dolní sociální vrstvy, nebo uvádějí, že se svým příjmem vyjdou velmi obtížně). Naopak se neprokázala žádná souvislost vzdělání s tolerancí psychického násilí respondenty. Výskyt fyzického násilí mezi rodiči nebo vůči respondentovi ze strany rodičů nezvyšuje signifikantně toleranci psychického násilí a vystavení psychickému násilí (ponižování, výhrůžky, urážky) ze strany rodičů v dětství pak má na zvýšení tolerance psychického násilí jen velmi malý vliv (Podaná, 2014, s. 61-63).

Výsledky dále ukázaly, že pro téměř polovinu mužů, kteří měli nějakou zkušenost s agresivní partnerkou, tehdejší situace nebyla příliš vážná. Nicméně jen o něco menší část respondentů (zhruba 40 %) naopak uvedla, že tato situace pro ně tehdy byla velmi (7,1 %) či poměrně (32,3 %) vážná (Pikálková, 2014, s. 67-68). Téměř 70 % napadených mužů považuje násilný střet za „něco, co se prostě stává“, 14 % pak za porušení práva, ale ne za trestný čin. Jako trestný čin incident nevnímá ani jeden z respondentů (Pikálková, 2014, s. 69). Násilný incident ohlásila na policii jen 3 % mužů, další 2 % uvedla, že incident ohlásil někdo jiný. Mezi důvody, které muži uváděli v souvislosti s neohlášením incidentu na policii, dominovala varianta „nestálo to za to / nebylo to dost vážné / nikdy předtím se to nestalo“, kterou uvedlo 57 % respondentů. Podstatná část respondentů (28 %) zmínila také důvod „nechtěl jsem, aby to někdo věděl“ a „vypořádal jsem se s tím sám / svěřil jsem se

kamarádům, popř. rodině (30 %). Položky „stud, pocit trapnosti“ / „myslel jsem si, že je to moje chyba“ hrály roli u více než desetiny napadených mužů. Téměř 13 % respondentů uvedlo, že nechtěli, aby partnerka měla problémy s policií (Pikálková, 2014, s. 71).

Druhou část uvedeného výzkumu *Násilí v partnerských vztazích: výzkum navazující na IVAWS 2003* pak tvořil výzkum zaměřený na násilí na ženách (***Ženy jako oběti partnerského násilí***). Ten zahrnoval reprezentativní soubor 1502 českých žen ve věku 18-70 let. Sběr dat probíhal v červnu a v červenci 2013. Terénnímu šetření předcházelo školení tazatelů a tazatelek, u výzkumu násilí na ženách byly tazatelkami pouze ženy (Pikálková, 2015, s. 28).

Z výsledků výzkumu lze vyvodit, že asi 17 % českých žen zažilo alespoň jednou v průběhu svého života nějakou z uvedených forem násilí ze strany svého partnera. Mezi nejčastěji uváděné typy násilného chování patří facka, kopání, kousání, úder pěstí (11,7 %), strkání, pevné sevření, kroucení rukou, tahání za vlasy (8,9 %), vyhrožování, že Vám fyzicky ublíží (8,4 %), házení věcí a úder předmětem (6,5 %). Těžké formy násilí jako škrčení, pokus o udušení, utopení, popálení a opaření uvedlo 1,7 % respondentek, pokus o vynucený sexuální styk pak 2,4 % žen (Pikálková, 2015, s. 30).

Ve vztahu k psychickému násilí v současném partnerském vztahu lze na základě výsledků říci, že ženy se nejčastěji setkávaly se snahami partnera přehnaně kontrolovat jejich chování (zvýšená žárlivost, snaha mít neustálý přehled o ženiných aktivitách). Takové jednání ze strany současného partnera někdy zažila více než polovina žen (56 %). Méně často bylo uváděno ponižování nebo verbální agrese, se kterými se setkala každá třetí žena, s projevy ekonomické kontroly již pouze každá pátá. Nejméně častými pak byly různé formy zastrašování a hrozeb, které zažila každá osmá žena. Celkem pak nějakou formu psychického násilí aspoň občas od svého současného partnera přiznaly téměř dvě třetiny žen (64 %). Co se týká četnosti odpověď „často“ nebo „stále“ uvedlo alespoň u jedné z forem psychického násilí 18 % žen. U většiny z nich se jednalo o některou (nebo některé) položku ze souboru kontrolního chování (13 %), zatímco časté zastrašování či ekonomická kontrola se týká pouze 5 % žen. Z výzkumu pak dále vyplývá, že z těch žen, které uvedly alespoň jednu formu psychického násilí, se jich nejvíce setkala jen s kontrolujícím chováním svého partnera (40 %) a u 15 % se k tomu přidalo i ponižování. Zhruba osmina (12 %) pak uvedla výskyt všech čtyř forem psychického násilí (kontrola, ponižování, zastrašování, ekonomické násilí). Zajímavá je také propojenost fyzického a psychického násilí. Prakticky všechny ženy, které zažívaly fyzické násilí,

uváděly rovněž ponižování (92 %) a kontrolu ze strany partnera (88 %), dvě třetiny pak zažily zastrasování (63 %) a polovina ekonomické násilí (53 %) (Podaná, 2015, s. 79-82).

V případech subjektivního vnímání posledního incidentu partnerského násilí označilo nejvíce žen tento incident za poměrně vážný (43 %), zatímco čtvrtina za ne příliš vážný a další čtvrtina naopak za velmi vážný. S tím koresponduje i podíl žen, které uvedly, že měly pocit, že jejich život byl v ohrožení (29 %). Naopak z hlediska právní klasifikace činu pouze každá šestá jej v té době vnímala jako trestný čin (17 %), zhruba třetina pouze jako porušení práva (30 %) a nejvíce žen jako něco, co se prostě stává (41 %). Policii pak byla kontaktována v důsledku posledního incidentu pouze v každém devátém případě (11 %), většinou samotnou ženou. K ohlášení nějakou druhou osobou došlo jen v 5 případech (2 %). Typickou reakcí policie na partnerské násilí bylo zapsání hlášení (72 %), ale jen výjimečně policisté učinili i něco jiného, např. doporučili služby odborníků. Čtvrtina žen uvedla, že policie neudělala vůbec nic. Zhruba u poloviny ohlášených případů bylo pak proti partnerovi vzneseno obvinění. Mezi nejčastější důvody, proč ženy incident neohlásily na policii, patří snaha situaci příliš neřešit a obavy z narušení soukromí. Ve čtvrtině případů si dokonce ženy chtěly incident nechat zcela pro sebe. Téměř čtvrtina žen uvedla strach z partnera nebo jeho případné msty a poměrně vysoká byla mezi respondentkami i nedůvěra k policii – zhruba čtvrtina žen si myslela, že by nic neudělala (23 %), sedmina nevěřila, že by policie něco v dané situaci zmožila (14 %) a 6 % žen se obávalo, že by jim policie nevěřila. Pocit viny a studu pak odradil od ohlášení incidentu asi sedminu žen (14 %). Dále lze z výsledků konstatovat, že ženy využívaly formální zdroje pomoci k řešení násilí ve vztahu v omezené míře. Policii někdy kontaktovalo pouze 16 % žen a odbornou pomoc (manželská poradna, intervenční centrum) pak vyhledalo 15 % žen. Svěření se se svojí situací svým blízkým bylo naopak u těchto žen velmi časté. Nejčastěji o násilí ve vztahu věděli ženini blízcí přátelé (70 %) a zhruba v polovině případů i rodinní příslušníci. Přibližně každá sedmá žena (14 %) se ale s tímto problémem nesvěřila vůbec nikomu. Podrobnější analýza ale ukázala, že se u těchto případů obvykle jednalo pouze o ojedinělé méně závažné incidenty (Podaná, 2015, s. 67-73).

Součástí výzkumu pak byla také oblast týkající se toho, jaká řešení partnerského násilí jsou respondentkami považována za vhodná.²⁸ Většina žen by oběti partnerského násilí doporučila vyhledat odbornou pomoc (79 %). Kontaktovat policii by pak za (spíše) vhodné považovaly dvě třetiny žen (66 %). Stejný podíl žen by poradil ihned ukončit vztah s násilným partnerem (65 %). Naopak ale nezanedbatelná část žen se domnívala, že takovou situaci by si daný pár měl (spíše) řešit jen sám mezi sebou (43 %) nebo to řešit pouze tehdy, dojde-li v průběhu incidentu ke zranění (44 %). Dále lze vyvodit, že ženy, které v současném vztahu zažívají fyzické násilí, mají ve srovnání s ostatními nižší tendenci situaci radikálněji řešit. Ve větší míře to považují za soukromou záležitost daného páru. Obdobné tendence, ale méně výrazné, se objevují i u žen, jež zažívají intenzivní psychické násilí za strany současného partnera. Naproti tomu zkušenost s fyzickým násilím v některém v minulém vztahu vede oproti ostatním především k vyššímu nesouhlasu se strategií řešit násilí pouze sami mezi sebou bez zapojení někoho dalšího (Podaná, 2015, s. 74).

Uvedené výzkumy jsou tedy pádným důkazem toho, že partnerské násilí není opravdu možno vnímat jako ojedinělý jev. Z výsledků je možno také usoudit, že se v mnohých případech jedná o dlouhodobý a zhoubný problém. Je ale také opět nutné upozornit na to, že srovnání výsledků těchto výzkumů, vyvození jednoznačných souvislostí a utvoření jednotné teorie partnerského násilí není možné. Přesto nám dané výsledky umožňují alespoň částečně odhalit, jaký je stav věci. Uvědomuje si rovněž, že pokud budeme zkoumat jeden jev v různých časových horizontech, výsledky se budou lišit, odlišnosti nalezneme i u různých skupin jedinců. Je totiž mnoho faktorů, nejsou ale mnohdy jednoznačně definovatelné, které mají na naše chování značný vliv.

Na výsledky výzkumů a také na předchozí shrnutí navazují (v některých případech jsou i objektem zjišťování) mýty spojené právě s daným sociálně patologickým jevem. Dle našeho názoru je obtížné najít kompletní přehled tvrzení, který by zahrnoval veškeré oblasti, které s násilím mezi partnery souvisí. Je mnoho autorů, kteří se o toto vymezení pokouší, odlišnosti jejich chápání daného problému pak souvisí zejména s tím, koho autor vnímá jako osobu ohroženou a koho jako osobu násilnou, tedy zda připouští, že jednotlivé

---

²⁸ Nejedná se jen o pohled žen, které násilí ve vztahu zažily, ale o pohled všech respondentek, které v době konání výzkumu měly partnera.

role nejsou zcela jednoznačně genderově vymezeny. My vzhledem ke koncipování naší práce zaujímáme pozici neutrální.

Jako první uvádíme vymezení mýtů dle Ševčíka a Špatenkové (2011, s. 111-112):

- Násilí se může odehrávat všude, tak proč je nutné dělat s domácím násilím takové cavyky.
- Domácí násilí se nás netýká, je to ojedinělý jev.
- Násilí se dopouštějí jen nevzdělaní lidé z nízkých společenských vrstev.
- Domácí násilí je pácháno jen psychopaty a sadisty.
- Násilný partner napadá pouze pod vlivem alkoholu nebo ve stresu, normálně by se tak nezachoval.
- Osoby týrané mají násilí rády, jinak by přece od takového partnera odešly.
- Vždyť se o nic nejedná – jen pár facek, no a co.
- Osoba ohrožená provokuje, může si za to sama. Určitě si to zaslouží.
- Je nutné udělat doma pořádek.
- Muž má právo být svoji ženu.

Buskotte (2008, s. 20-28) pak ve vztahu k násilí v partnerském vztahu vůči ženám seznamuje s mýty následujícími:

- Chovají se k sobě násilně, protože milují usmiřování.
- Muž je agresivní jen tehdy, pokud se něčeho napije!
- Všechno má svůj důvod.
- Muž si přece nesmí nechat všechno líbit!
- V manželství to prostě někdy skřípe.
- Vždyť si ho přeci vybrala sama!
- Proč se s ním nerozejde, když je to tak strašné!
- Je toho na něj poslední dobou příliš. Není divu, že mu prostě „ujela ruka“!
- Nechci se míchat do cizích záležitostí. Ti dva by si to raději měli vyřešit mezi sebou.

Následně Buriánek (2014, s. 19-20) ve vztahu k mužům, jako osobám ohroženým partnerským násilím, konstatuje, že tyto mýty se příliš neliší od mýtů, které se vztahují k týraným ženám a uvádí mýty následující:

- Kdyby to bylo skutečně tak hrozné, odešli by.

- Muž je silnější, proto nemůže být fyzicky napaden ženou.
- Žena využívá násilí pouze v sebeobraně.
- Jen slabý muž prožívá násilí ve vztahu.

Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 18-20) pak mezi mýty týkající se konkrétně partnerského násilí řadí:

- Partnerské násilí je soukromá záležitost, do které by se okolí nemělo míchat.
- Partnerské násilí se týká jen několika lidí.
- Partnerské násilí se odehrává jen v nejnižších společenských vrstvách.
- Partnerské násilí představuje jen drobné neshody.
- Nejedná se o násilí, je to jen hádka.
- Ženy muže k násilí vyprovokovaly.
- Situace není tak strašná, jinak by žena odešla.

Závěrem konstatujeme, že z uvedených mýtu by, dle našeho názoru, bylo možno sestavit širší paletu konstatování, která by byla neutrální ve vztahu k pohlaví osoby násilné a ohrožené. Tento krok by také mohl vést k širšímu a jasnějšímu vnímání dané problematiky a tím i k lepšímu zmapování rozšíření jednotlivých mýtu ve společnosti. Uvedené mýty rovněž zahrnujeme do našeho výzkumného šetření, kdy, jak již bylo řečeno, zaujímáme neutrální stanovisko k pohlaví osoby násilné a ohrožené partnerským násilím. Zakomponujeme tedy do našeho výzkumu oba možné pohledy.

2.1 Příčiny partnerského násilí

Nyní se zaměříme na příčiny tohoto sociálně patologického jevu. Na úvod je nutno dodat, že jsme si vědomi skutečnosti, že, i pokud by celá tato práce byla věnována příčinám násilí mezi partnery, nebyla by schopna vysvětlit danou oblast vyčerpávajícím způsobem. Nalézáme totiž značné množství pohledů na vymezení dané oblasti. S čímž koresponduje i názor Čírtkové (2008, s. 40), která říká, že v teorii a praxi žije domácí násilí zhruba 40 let, otázka jeho příčin je však stále otevřená.

Ševčík (2009, s. 64)²⁹ uvádí, že vysvětlování příčin domácího násilí původně pramenilo z jednofaktorových teorií – psychologických, sociologických a biologicko-genetických.

V **psychologických teoriích**, dle uvedeného autora, převažoval názor, že příčiny týrání partnera tkví v povahových zvláštlostech násilné osoby. Hledání příčin domácího násilí v opakujících se depresích, alkoholových excesech nebo akcentované osobnosti útočníka se však stalo teoretickým přežitkem.

Sociologické teorie domácího násilí se podobají feministickým přístupům k dané problematice. Společně totiž vnímají domácí násilí jako produkt „typicky mužské společnosti“ a zdroje násilí spatřují v sociokulturních jevech souvisejících se vznikem moci a jejím uplatňováním ve společnosti i mezi jejími jednotlivými členy.

A na závěr, **biologicko-genetické teorie**, dle zmiňovaného autora, vysvětlují pouze obecné predispozice k agresivnímu chování, nepopisují specifické situace domácího násilí, proto již nejsou akceptované.

Na uvedené vymezení navazuje Čírtková (2008, s. 41-42),³⁰ když uvádí, že vysvětlení kauzality domácího násilí je v současné době založeno na soupeření tří vyhraněných přístupů. Jedná se o přístup psychologický, feministický a sociologický. Všechny tyto přístupy se ale setkávají se značnou kritikou a důvodovou opozicí. Širokospektrální výklady, prezentované sociologickým a feministickým přístupem, mají například problém vysvětlit incidenci jevu. Feministický přístup se navíc potýká s problémem, zda násilí žen na mužích má jiné příčiny než domácí násilí v klasické podobě, tedy násilí na ženách. Odpověď na tuto otázku se různí. Psychologickému přístupu je vytykána přílišná psychologizace problému. Experti oponují, že psychologický přístup málo rozlišuje mezi zdravotní a sociální normou. U některých pachatelů se totiž skutečně objevují poruchy osobnosti ve smyslu psychopatologie, ale značný počet násilníků je bez klinických (zdravotních) příznaků. Mnoho odborníků i laiků preferuje právě psychologickou perspektivu, protože nabízí jednoduchá řešení (individuální terapie násilné osoby).

---

²⁹ Obdobné konstatování a vymezení přináší také Čírtková (2004).

³⁰ Dle Pikáلكové (2004a, s. 17) je fenomén násilí v rodině zkoumán z pozice tří hlavních teoretických východisek. Konkrétně se jedná o model psychiatrický, sociálně psychologický a sociokulturní. Dle našeho názoru je možné nalézt podobnosti přístupů jednotlivých autorů.

Feministický i sociologický přístup napadá normy, kulturní standardy atd., které se v praxi mění jen velmi obtížně. Autorka tedy závěrem dodává, že z pohledu praxe je při hledání příčin domácího násilí užitečné vycházet z integrujícího modelu, který je kombinací různých teorií. Daný model se sice vzdává přesně kauzálního přístupu, protože směřuje příčiny, zdroje i facilitující okolnosti, ale dobře postihuje všechny faktory, které se na vzniku jevu v konkrétních případech podílejí.

Tento multifaktoriální přístup vyjadřuje dnešní oficiální názor, že domácí násilí je složité a komplexně podmíněným jevem. V celkovém pohledu i u každého jednotlivého případu se uplatňují různé skupiny příčin. Jejich váha může být různá, může se měnit například v závislosti na vývojových tendencích ve společnosti (Čírtková, 2004, s. 245).

Takový model pak představuje, v současné době hojně citovaný, ekologický (kauzální) model domácího násilí Duttona (2001, s. 52-59; 2006, s. 25-34; 2006 in Ševčík, Špatenková a Sobotková, 2011, s. 36-37).³¹ Ten pracuje se čtyřmi strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí:

- **Makrosystémová rovina** percipuje příčiny domácího násilí ve společnosti z perspektivy převažující hierarchie hodnot, která stojí na nadvládě a dominanci mužů, přičemž patriarchální smýšlení se opírá o silně zakořeněnou víru, že společnost musí být hierarchicky uspořádána a že vůdcovská pozice v ní náleží právě mužům.
- **Exosystémová rovina** představuje širší komunitu lidí, ve které se jedinec pohybuje. Jedná se vlastně o jeho bezprostřední životní (sociální) okolí zahrnující formální a neformální sociální struktury, s nimiž je v kontaktu. Tyto struktury mají vliv na jeho chování. Exosystém je jakýmsi můstkem poutajícím rodinu k makrosystému. Exosystémové příčiny představují konkrétní faktory, které přispívají k rozvoji domácího násilí. Jedná se např. o nezaměstnanost, nedostatek finančních prostředků, nižší úroveň vzdělání, která danému jedinci znesnadňuje přístup k síti sociálních institucí. Exosystém tak může vytvářet precipitory (spouštěče) i tlumiče domácího násilí.

---

³¹ Popisuje pomocí tohoto modelu příčiny domácího násilí páchaného muži na ženách.

- **Mikrosystémová rovina** se soustředí na mikrosystém rodiny. Uvnitř této relativně samostatné sociální jednotky vznikají situace a okolnosti, které zvyšují možnost rozvoje domácího násilí. K rizikům, která vyvstávají ze samotné podstaty rodinného soužití, autor především řadí privátnost, která komplikuje využití mechanismů sociální kontroly. Dále jasně dané, předepsané role, kdy je chování jednotlivých členů rodiny regulováno obecnými rolóvými předpisy, které se zakládají na jiných principech, než jsou osobní kompetence a zájmy jednotlivých členů rodiny. K dalším ohrožením pak řadí existenci neformálního práva rodiny, které výrazně ovlivňuje chování jejích příslušníků. Za rizikovou vnímá také skutečnost, že se partneři velmi dobře znají a dokážou vzájemně odhadnout své reakce a způsoby chování ve standardních i krizových situacích a vědí, co si k sobě navzájem mohou dovolit.
- **Ontogenetická rovina** pak hledá příčiny domácího násilí v individuálních charakteristikách osoby násilné, oběti a jejich vzájemné interakce. Připomíná tak původní psychologické teorie domácího násilí. Ontogenetické teorie předpokládají specifický vývoj, při kterém se osoba násilná pravděpodobně naučila řešit stresující a rizikové situace agresivním způsobem. V souvislosti s násilím v dětství se poté z původní dětské oběti násilí v rodině vyvíjí egocentrický násilník nebo si naopak roli oběti přenáší do dospělosti.

My se také přikláníme ke kauzálnímu modelu příčin domácího násilí, neboť percipujeme právě jeho možnost reálného využití a to jak v běžném životě, tak v odborné praxi. Zároveň ale také vnímáme jako opodstatněné tvrzení Čírtkové (2008, s. 42), která, v návaznosti na kauzální model, upozorňuje, že v konkrétních živých případech může být význam těchto faktorů různý. Domácí násilí se může objevit i v rodinách, které jsou materiálně velmi dobře situovány a nečelí tudíž žádným vážným stresům (faktory na exosystémové úrovni odpadají). V praxi tedy platí, že při řešení jednotlivých případů je nutné zjišťovat kauzální souvislosti velmi pečlivě, chceme-li domácí násilí zastavit, ochránit osoby ohrožené a poskytnout všem zúčastněným efektivní pomoc. S čímž také koresponduje myšlenka Daligandové z knihy *Násilí v partnerských vztazích* (2014, s. 14), která říká, že *neexistuje žádný systém kauzality nebo determinace. Naopak, vše nasvědčuje tomu, že násilí je nadmíru složitý jev, jehož zdroje jsou v původu a životním příběhu každého jedince.*

2.2 Typy a formy partnerského násilí

Kategorizace partnerského násilí je závislá zejména na pojetí autora. Pokud se totiž hlouběji zaměříme na různá vymezení typů a forem partnerského násilí, zjistíme, že pracují, převážně, se stejnou škálou projevů chování, ale rozdělení těchto projevů do jednotlivých skupin je nejednotné.

Typologii partnerského násilí přináší Johnson (2008, s. 5-12).³² Jedná se o rozlišení různých typů násilí v partnerském vztahu, kdy klíčovou úlohu v tomto rozlišení hraje zejména kontrola a motiv násilného aktu ve vzájemném vztahu.

Prvním typem, který uvádí, je **intimní terorismus** (*intimate terrorism*). Ten je obrazem stahy jednoho z partnerů získat kontrolu a moc nad druhým. Má tendenci být páchan spíše muži na ženách, projevuje se zvyšováním frekvence a krutosti násilí v čase, nezahrnuje pouze fyzické a psychické násilí, ale také ekonomickou podřízenost, výhrůžky, izolaci a další taktiky kontroly.

Druhým uvedeným typem je **násilný odpor** (*violent resistance*). Jedná se o násilné akty vyvolané jako reakce na intimní terorismus. Osoba ohrožená sice jedná násilně, ale nekontroluje. Pramení z mnoha různých motivů (odpor zabrání dalšímu násilí, dotyčný jedinec se nemůže bezdůvodně a beztrestně chovat daným způsobem atd.). Po dlouhých letech, kdy oběť zažívá zneužívání, může nabýt dojmu, že jediným východiskem je zabití násilníka.

Dalším uvedeným typem je **situační, běžné párové násilí** (*situational couple violence*). Pravděpodobně se jedná o nejběžnější typ partnerského násilí. Není spojeno se snahou získat jednoznačnou kontrolu nad druhou osobu, nějak ji ponížít, ublížit jí, zranit ji. Spíše pramení z krize, konfliktu nebo stresu ve vztahu. Násilí může být menší a singulární, může ale docházet i k jeho eskalaci. Vyskytuje se ojediněle, v některých případech jde však o chronický problém, kdy jeden z partnerů nebo oba mají tendenci reagovat agresivním způsobem. Ani zde není možno nebezpečí násilí minimalizovat. I běžné párové násilí může být život ohrožující. Jeho motivy jsou také různé. Fyzická reakce se může jevit jako jediný způsob projevení frustrace, může se jednat o snahu získat pozornost partnera či

---

³² O toto vymezení se pokouší např. již v roce 1995 v článku s názvem *Patriarchal Terrorism and Common Couple Violence: Two Forms of Violence Against Women*.

o snahu získat kontrolu nad děním, pokud osoba násilná usoudí, že je to jediný způsob k dosažení vítězství.

Posledním uvedeným typem je pak **vzájemná násilná kontrola** (*mutual violent control*). Jedná se o velmi malý počet případů, kdy oba členové páru jsou násilní a kontrolující. Každý se tedy chová způsobem, který bychom identifikovali jako intimní terorismus. Je známo jen velmi málo o dynamice těchto vztahů. Partneři se zapojují do vzájemného boje. Výzkumníci po desetiletí soudili, že se jedná o vztahy, ve kterých oba partneři uvedli, že byli agresivní. Ve většině případů bylo však vzájemné násilí produktem intimního terorismu s násilným odporem nebo běžného situačního násilí, kdy oba partneři byli násilní. Jedná se o boj dvou lidí, právě prostřednictvím vzájemné násilné kontroly, o řízení vztahu.

Z uvedené typologizace partnerského násilí lze soudit, že se jedná o značně složitý jev, jehož zákonitosti jsou jen velmi těžce odhalitelné. Nelze na něj pohlížet pouze z jednoho úhlu pohledu. Naší snahou by tedy mělo být zachytit daný jev v co nejširších souvislostech a nečinit unáhlené závěry. Může se totiž stát, že např. uvidíme pouze jednoho z partnerů chovat se násilně vůči druhému, ale přitom se může jednat o násilný odpor. Je tedy jasné, že podobných „vyhraněných“ situací je v oblasti partnerského násilí nespočet.

Na typologii partnerského násilí navazuje také charakterizování **forem** partnerského násilí, kdy se opět setkáváme s množstvím různorodých klasifikací. Jako první uvádíme klasifikaci forem partnerského násilí odvozenou z Duluthského modelu kontroly a moci (Pence a Paymar, 1993, s. 3).³³ Ten ukazuje postupy, jak osoby násilně dosahují moci a kontroly nad osobou ohroženou. Body, které představuje, jsou agresivní a spíše psychické, zároveň však násilný jedinec zneužívá osobu ohroženou i fyzicky a sexuálně. Dané body pak konkrétně zahrnují:

- **Zastrašování.** Násilná osoba ohroženou osobu zastrašuje pohledy, slovy, činy, gesty atd. Rozbívá věci osoby ohrožené, ničí její majetek, týrá domácí zvířata, vystavuje zbraně tak, aby zastrašila osobu ohroženou.

---

³³ Pro zachování neutrálního pohledu byl uvedený model upraven. Původně byl vytvořen v kontextu partnerského násilí, kdy osobou násilnou je muž a osobou ohroženou žena.

- **Citové týrání.** Osoba ohrožená je ponižována. Osoba násilná směřuje k tomu, aby si osoba ohrožená myslela, že je špatná nebo šílená. Nadává jí. Zkouší na ní různé léčky, vyvolává u ní pocity viny, chová se k ní majetnický.
- **Izolaci.** Násilná osoba kontroluje, co osoba ohrožená dělá, s kým se vídá, mluví, co čte, kam chodí. Omezuje její pohyb a aktivity mimo domov. Toto chování ospravedlňuje žárlivostí.
- **Zlehčování, popírání a obviňování.** Násilná osoba své tyranské chování zlehčuje, tvrdí, že se nic nestalo, přesouvá zodpovědnost za násilí a tvrdí, že osoba ohrožená si za to může sama.
- **Využívání dětí.** Násilná osoba vyvolává u osoby ohrožené pocit provinilosti za děti, prostřednictvím dětí jí posílá zprávy, návštěvy dětí využívá k tomu, aby ji obtěžovaly, hrozí, že děti odveze pryč.
- **Využívání privilegií, která vyplývají z genderové role.** Osoba násilná využívá osobu ohroženou jako služebníka. Dělá všechny důležité rozhodnutí, vystupuje jako „pán domu“, vymezuje jasně ženské a mužské povinnosti.
- **Ekonomické násilí.** Násilná osoba brání osobě ohrožené najít nebo udržet si práci, nutí ji k tomu, aby musela o peníze žádat, dává jí kapesné, bere jí peníze, zatajuje jí, jaký je příjem rodiny nebo jí k němu znemožní přístup.
- **Nátlak a hrozby.** Násilná osoba vyhrožuje nebo naplňuje výhrůžky, že ohrožené osobě něco provede, že ji opustí, spáchá sebevraždu, že ji udá úřadům, nutí ji ke stažení obvinění, k nelegálním činnostem.

Vargová, Pokorná a Toufarová (2008, s. 13) konstatují, že partnerské násilí se většinou vyskytuje jako kombinace několika forem. Mezi tyto formy následně řadí násilí psychické, fyzické, sexuální a ekonomické. Dále uvedenou klasifikaci rozvádějí následovně:

- **Psychické násilí** (nadávky, obviňování, podezírání, ponižující poznámky nebo gesta, zesměšňování a ponižování jak doma, tak ve společnosti, znevažování a podceňování...).
- **Izolace** (bránění v kontaktu s rodinou nebo přáteli, odposlouchávání telefonátů, pronásledování, neočekávané návštěvy nebo telefonáty za účelem kontroly...).
- **Ekonomická kontrola** (redukce přístupu k penězům, neposkytování peněz na chod domácnosti, zákazy chodit do práce, zákaz dále se vzdělávat, nucení do práce...).

- **Vydírání, nátlak** (vyhrožování fyzickým násilím, zastrašování nejrůznějšími způsoby, rozkazy, co má oběť udělat, odpírání spánku nebo potravy...).
- **Vyhrožování sebevraždou či jiným destruktivním činem**, pokud oběť neudělá to, co si násilník přeje.
- **Fyzické násilí** (fackování, bití, kopání, škracení, pálení, mlácení o zeď, ohrožování nožem nebo jinou zbraní, rány pěstí...).
- **Sexuální násilí** (znásilnění, nucení násilím nebo jeho hrozbami k sexu či sexuálním praktikám, které jsou obětí odmítány, odpírání sexu v souvislosti s ponižujícími poznámkami ke vzhledu oběti).

Zajímavou klasifikaci forem domácího násilí přináší také Linková (2004, s. 24), která do této oblasti zahrnuje následující škálu chování:

- **Fyzické týrání**, kam zahrnuje tělesné útoky, užití zbraně, život ohrožující jízdu autem, ničení majetku, týrání domácích zvířat za přítomnosti členů rodiny, napadení dětí, znemožnění vstupu do obydlí, odpírání spánku.
- **Slovní útoky**, kam řadí neustálé ponižování a znevažování jak v soukromí, tak na veřejnosti, které je většinou zaměřeno na inteligenci, sexualitu, tělesný vzhled nebo rodičovské a manželské schopnosti.
- **Emocionální týrání**, kam patří obviňování oběti ze všech problémů, které se odehrávají ve vztahu, neustálé srovnávání jedince s jinými s cílem podlomit jeho sebevědomí, občasná rozmrzenost, nezájem atd.
- **Sociální týrání**, kam náleží systematická izolace od rodiny a přátel. Osoba násilná přitom využívá technik jako např. neustálé urážky členů rodiny a přátel, stěhování do míst, kde oběť nikoho nezná, zákazy nebo fyzické bránění opuštění domu a scházení se s lidmi.
- **Sexuální zneužívání**, které představuje vynucený sex nebo sexuální ponižování, ubližování při sexuálním styku, útok na genitálie, vynucený sex bez ochrany proti početí nebo pohlavním chorobám, nucení jedince k sexuálním aktům proti jeho vůli.
- **Ekonomickou kontrolu**, kterou reprezentuje např. naprostá kontrola financí, neposkytnutí přístupu k bankovním účtům, poskytování jen malého „kapesného“, využití celého výdělku oběti na náklady domácnosti.

Nejtypičtější klasifikaci forem domácího násilí, ke které se také přikláníme, pak přináší Špatenkova a Ševčík (2011, s. 47-51).³⁴

- **Fyzické násilí**, které je v návaznosti na své následky patrně nejzjevnější a nejhlubší formou. Jedinec používá fyzické síly nebo její hrozby k zastrašení, poškození či ohrožení jiné osoby. Tato kategorie zahrnuje široké spektrum chování, jehož záměrem je ublížit, zastrašit, přivodit bolest, zranění a fyzické utrpení, např. fackováním, mlácením o zeď či zem, bitím rukou či předměty, udeřením pěstí, kopáním, strkáním, kousáním, znehybňováním, cloumáním, škrcením, třesením, vytrháváním vlasů nebo ochlupení, ohrožováním bodnou či střelnou zbraní, pálením až po útok přímo ohrožující zdraví či život. Náleží sem také promyšlené akty fyzického násilí, jako jsou bezohlednost za volantem, znemožnění vyhledat lékařské ošetření, opuštění osoby na nebezpečném místě nebo v nesnadné situaci, odepírání spánku nebo jídla atd.
- **Psychické násilí**. Přestože se jedná o častou formu domácího násilí, mohou se některé jeho podoby stát zálučně propracovanými do sociálně přijatelných, a proto obtížně rozpoznatelných a postižitelných forem. Současně nezanechávají žádné viditelné stopy, jako jsou krevní podlitiny, oděrky, odřeniny, otevřené rány, fraktury nebo popáleniny. Obtížně se dokazují, ale ve svém důsledku mohou mít daleko horší dopad, zvláště na sebeúctu, sebepojetí, sebedůvěru a sebevědomí. Psychické násilí může mít podobu neverbální, která zahrnuje např. záměrné ničení oblíbení věci a verbální, kam spadá slovní napadání, ponižování, urážky, hanlivé oslovování, hrubé chování, zastrašování, zakazování, očeňování, obviňování, soustavná kontrola, citové vydírání, vyhrožování, bezdůvodné podezírání. Mnohdy dochází také ke zpochybňování psychického stavu ohrožené osoby.
- **Ekonomické násilí** představuje omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředků na chod společné domácnosti či na děti, absolutní kontrolu nad příjmy a výdaji, zatajování finanční situace společné domácnosti a tvoří tak další cestu jak získat moc a kontrolu nad ohroženou osobu. Spadají sem ale také zneužívání věci

---

³⁴ Obdobné rozčlenění forem domácího násilí vymezují také Zlámala a Dufková (2005) ve své knize *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*.

druhého pro vlastní potřeby nebo neoprávněné nakládání s majetkem ohrožené osoby.

- **Sociální násilí** zahrnuje využívání dětí a jiných osob jako nástroj nátlaku na ohroženou osobu, zákazy kontaktů s rodinou a s přáteli, izolaci. Násilník postupně nabývá absolutní moc nad osobou ohroženou. Prostřednictvím naprosté kontroly sleduje každý pohyb oběti, chce vědět, kam a s kým jde, co bude dělat, uděluje zákazy, příkazy, vyhrožuje. Mimo to se ohrožený jedinec sám postupně stahuje ze sociálního světa, zřídka se sociálních kontaktů. Zpočátku je zcela zaujat svým partnerem nebo jinou osobou, později odmítá vzdorovat pochybnostem příbuzných a přátel nebo se snaží o eliminaci konfliktní situace. Ve vztahu rozvinutého domácího násilí pak dominuje stud a strach.
- **Sexuální násilí** můžeme vymezit jako nedobrovolný sexuální kontakt jakéhokoli druhu, jako jakoukoli situaci, kdy je osoba nucena účastnit se na nežádoucích, nebezpečných nebo ponižujících sexuálních aktivitách. Vynucený sex mezi manžely je rovněž považován za akt agrese a násilí. Zároveň se vždy nemusí jednat o uspokojení sexuálního pudu, ale, naopak, o účinný nástroj ponižení, pokoření a podrobení druhé osoby.

Jak je zřejmé z předchozích vymezení, partnerské násilí nabývá různých forem. Ty nelze jednoznačně rozlišit na „lehčí“ a „těžší“. Záleží na subjektivním hodnocení konkrétní osoby ohrožené. Zároveň nelze jednoznačně konstatovat, jaká konkrétní forma se v partnerském vztahu objevuje, většinou totiž dochází k vzájemnému propojení a systematickému užívání více forem násilí k dosažení jednoznačného cíle, kterým je kontrola a moc nad životem osoby ohrožené. Současně nelze s jistotou říci, že po ukončení vztahu bude ukončeno i násilné chování.

Čírtková (2008, s. 47) totiž konstatuje, že v určitém počtu případů nefunguje prostorové ani právní oddělení partnerů jako východisko z koloběhu domácího násilí. To pokračuje v nových podmínkách v podobě alternativní formy násilí, která je označována jako pronásledování bývalým partnerem (*ex-partner stalking*). Stalking nastává v okamžiku, kdy už pronásledovatel nežije s obětí ve společné domácnosti, ale dále ji týrá a terorizuje jiným dostupným způsobem (typický pronásledovatel se uchyluje k psychickému teroru). Obtěžuje oběť nevyžádanými projevy zájmu, pokusy o kontrolu a kontakt s ní a nakonec se uchyluje i k nebezpečnému vyhrožování. V krajních případech může docházet i k násilí fyzickému nebo vraždě pronásledovaného jedince. Ničím

neobvyklým také není fakt, že bývalý partner dlouho před konečným napadením oběti sděluje, co hodlá učinit. Autorka dále konstatuje (2004, s. 232-233; 2007, s. 122), že pachatelé ex-partner stalkingu vykazují značnou hostilitu, jsou řízení negativními emocemi, ale dovedou při pronásledování uplatnit chladnou kontrolu. Nevadí jim, že se stávají předmětem zájmu policie. Riziko fyzického násilí, obdobně jako ničení věcí, je výrazné. Výhrůžky vůči oběti je třeba brát velmi vážně. Doporučuje se eliminovat jakýkoli kontakt mezi obětí a ohrožovatelem. Zároveň dodává (2008, s. 48), že ex-partner stalking, který je pokračováním domácího násilí, je jednoznačně doménou mužů.

2.3 Cyklus partnerského násilí

Popis partnerského násilí, tak jak byl uveden výše, může evokovat myšlenku, že probíhá neustále, bez přerušení. V určitém slova smyslu je to pravda, pokud se někde objeví partnerské násilí, jedná se o nekonečný koloběh. Ten ale nemá ve všech fázích stejnou podobu. Hovoříme pak o tzv. cyklu domácího násilí. Vargová (2008, s. 39-40) konstatuje, že teorie cyklu násilí nám pomohla porozumět dynamice násilí v partnerských vztazích a přispěla k překonání starých teorií, které vysvětlovaly domácí násilí jako komunikační problém mezi partnery. Autorka dále dodává, že při práci s touto koncepcí je nutné si uvědomit, že:

- Časový interval mezi výskytem jednotlivých fází cyklu se může v průběhu trvání vztahu zkracovat a jedná se o věc zcela individuální.
- Ne všechny osoby ohrožené zažívají všechny fáze cyklu – v některých případech se fáze „líbánek“ neobjevuje vůbec nebo jen zcela minimálně.
- Teorie cyklu násilí je zaměřena zejména na násilné incidenty, nemusí brát v potaz, že kontrolující chování může být přítomno po celou dobu.

Popis daného cyklu (*teorie cyklu domácího násilí*) přináší Walkerová (2009, s. 91-95).³⁵ Daná autorka uvádí, že ve většině případů, začíná po období námluv. Toto období je často popisováno jako období velkého zájmu o život osoby ohrožené ze strany osoby násilné, je naplněno milujícím chováním. Některé osoby ohrožené popisují toto chování jako přechod k pronásledování a dohledu. Když k tomu dojde, je osoba ohrožená uvězněna

---

³⁵ Poprvé uvedená autorka cyklus domácího násilí vymezuje v roce 1979. Vztahuje jej na partnerské násilí, kdy osobou násilnou je muž a osobou ohroženou žena. My uvádíme vymezení neutrální.

v tomto vztahu. Navíc mnohé z těchto osob ohrožených přiznávají, že si samy říkají, že jakmile budou manželi, osoba násilná si bude více jista jejich láskou a nebude mít potřebu pokračovat v dohledu nad jejich chováním. Bohužel k tomu dochází jen velmi zřídka. Namísto toho je cyklus násilí započat fází láskyplného chování, které je připodobňováno k období námluv.

Následně již konkrétně vymezuje tři fáze domácího násilí:

1. **Fáze narůstajícího napětí.** Během této fáze dochází k postupné eskalaci napětí, která se projevuje prostřednictvím jednotlivých činností, což zvyšuje napětí (nadávky, fyzické týrání). Osoba násilná vyjadřuje nespokojenost a nepřátelství, ale ne v extrémní formě. Osoba ohrožená se snaží uklidnit napětí, dělá to, co si myslí, že by mohlo osobu násilnou uklidnit nebo dělá méně ty věci, které by danou situaci dále zhoršovaly. Snaží se nereagovat na nepřátelské chování a využívá obecné techniky redukce hněvu. V mnohých případech je na chvíli úspěšná, což posiluje její víru, že může chování osoby násilné ovládat. Je to také začátek období nepředvídatelných, nelogických reakcí, výsledný vzor, který vytváří naučenou bezmocnost.³⁶
2. **Incident násilí.** Napětí i nadále eskaluje. Osoba ohrožená pociťuje strach z hrozícího nebezpečí a nakonec již není schopná kontrolovat agresivní reakce osoby násilné. Pokud nedojde k zásahu, je daná fáze nevyhnutelná. Osoba ohrožená se někdy snaží vyvolat nevyhnutelný výbuch tak, aby řídila, kde a kdy k němu dojde, což jí umožňuje přístup k opatřením, které minimalizují její zranění a bolest. V průběhu času se může naučit předvídat, v jaké fázi cyklu k těmto výbuchům dojde. Po dosažení tohoto bodu již není pro osobu ohroženou úniku, pokud to osoba násilná nedovolí. Druhá fáze je charakterizována nekontrolovaným uvolňováním napětí, které se vytvořilo v průběhu první fáze. Osoba násilná se projevuje verbální a fyzickou agresí, která může způsobit těžké otřesení a zranění osoby ohrožené. Osobě ohrožené pomáhá, pokud se chrání přikrýváním obličeje a těla, aby zabránila některým z ran. Je také pravdou, že pokud dojde ke zranění osoby ohrožené, dochází k němu právě v této fázi. Jedná se také o fázi, ve které se do řešení násilí

---

³⁶ Jako první definoval tento fenomén Martin Seligman. Učinil tak v návaznosti na výzkum klasického podmiňování u psů (Lovaš, 2001, s. 130).

zapojuje policie, pokud je ale vůbec kontaktována. K ukončení této fáze dochází v okamžiku, kdy osoba násilná zastaví násilné chování. Obvykle přináší toto ukončení prudkou fyziologickou redukcí napětí. To samo o sobě je přirozeně posilováno. Násilí je často úspěšné, protože funguje.

3. **Fáze „kající lásky“, líbáněk.** V této fázi se může násilná osoba hojně omlouvat, snaží se pomáhat osobě ohrožené, ukazuje svoji dobrosrdečnost a lítost. Zасыпává osobu ohroženou dary nebo sliby. Sama osoba násilná v tomto bodě může věřit, že si již nikdy nedovolí být násilná. Osoba ohrožená chce věřit osobě násilné, může znovu vzbudit svoji naději v to, že se osoba násilná změní. Tato etapa poskytuje prostor pro pozitivní posilování pro ty, kteří v násilném vztahu zůstali. Mnoho činů, které dělala osoba násilná, když do ní byla osoba ohrožená zamilovaná v období námluv, se v této fázi opět objeví. Daná fáze by mohla také být charakterizována absencí napětí a násilí, bez pozorovatelných projevů milující lítosti a stále ještě být posílením pro osobu ohroženou. Někdy zůstává vnímané napětí a nebezpečí velmi vysoké a nevrací se na výchozí úroveň nebo na úroveň milující lítosti, což je varovným signálem toho, že nebezpečí smrtelného ublížení je velmi vysoké.

Závěrem lze shrnout, že cyklus domácího násilí nám napomáhá pochopit dynamiku a souvislosti partnerského násilí. Odhaluje nám možné příčiny toho, proč osoba ohrožená nedokáže z takto narušeného vztahu odejít, ale také to, proč osoba násilná stupňuje ono destruktivní chování právě vůči osobě ohrožené. Zároveň také, v neposlední řadě, objasňuje viktimizaci osoby ohrožené, počátek a vývoj chování osoby ohrožené, které je označováno jako naučená bezmocnost.

3 AKTÉŘI PARTNERSKÉHO NÁSILÍ

V předchozí kapitole jsme vymezili problematiku partnerského násilí zejména z perspektivy statistických šetření. V této kapitole se zaměříme, z našeho pohledu, na klíčovou oblast. Partnerské násilí se totiž odehrává mezi dvěma svébytnými osobnostmi, tedy osobou násilnou a osobou ohroženou. V nemalém počtu případů se pak násilí mezi partnery podepisuje také na dítě, v roli přímého svědka.³⁷

Hned v úvodu dané kapitoly však upozorňujeme, že dle našeho názoru, je jakékoliv teoretické vymezení, zejména u aktérů partnerského násilí, nutno brát pouze jako vodítko, ne jako univerzální měřítko, od kterého se není nutno odklonit. Jak již bylo totiž několikrát podotknuto, partnerské násilí je tak složitým jevem, který se může objevovat i ve vztahu, kde bychom ho vůbec neočekávali. Zároveň ale dodáváme, že alespoň hrubá typologizace může napomoci v praxi, může být využita v boji proti tomuto sociálně patologickému jevu nebo později při jeho řešení.

3.1 Osoba násilná

Prvním námi popsaným aktérem partnerského násilí je osoba násilná. Vitoušová a Vedra (2009, s. 3) na úvod konstatují, že násilná osoba bývá posedlá hledáním chyb a nedostatků („jdeš pozdě, co to zase vaříš, jak to vypadáš, plácáš nesmysly, jsi špatná matka, kuchařka, milenka, hospodyně, jako chlap nestojíš za nic, nic neumíš“ atd.). Vědomě či podvědomě vytváří situace, ve kterých nalézá oprávněnost pro nové násilí („vždyť jsem ti říkal, jak to máš udělat, ale ty neposloucháš, ty mě umíš vždycky vytočit, jen co přijdu domů“). Takovéto neurčité charakteristiky osob násilných, dle našeho názoru, představují rozsáhlou oblast. Snahou tedy je, tak jako snad ve všech oblastech lidského poznání, určitá kategorizace. Pokud se však chceme zaměřit na kategorizaci osob násilných v partnerském vztahu, hned na začátku před námi vyvstává problém. V odborné literatuře nenalézáme jednotnou typologii. Dostává se k nám nepřeborné množství typologií, které vycházejí z různých oborů. Zároveň se jedná o typologie, které pramení z poznatků

---

³⁷ My se v naší práci konkrétními dopady partnerského násilí na děti v roli svědků nezabýváme. Uvědomuje si ale závažnost tohoto tématu, pro upozorňujeme zejména na kapitolu *Násilí mezi rodiči očima dětí* (Pokorná, 2008) a na publikace neziskové organizace ROSA *Manuál pro učitele: Škola a děti vystavené domácímu násilí* (ROSA, 2008) a *Kouzelná knížka* (práce s dětmi, které se staly svědky násilí, zažily rozvod rodičů a čeká je výslech policie nebo setkání se soudcem) (ROSA, 2009).

výzkumů zaměřených již na identifikované osoby násilné, velké množství případů tedy zůstává nezachyceno.

Pro naši práci budou stěžejní zejména kategorizace z oblasti psychologie. Tady však také narazíme na problém nejednotně pojímaného kritéria pro uvedené typologie. Nutné je také podotknout, že pokud už na typologii osob násilných narazíme, pak se jedná o typologii násilných mužů, i když z dostupných výzkumů víme, že osobou násilnou může být i žena.³⁸ Zdrojem pro alespoň hrubou kategorizaci žen v roli osoby násilné, z perspektivy jejich charakteristických znaků, se nám tedy stanou právě výzkumná šetření.

Podle zdroje agrese lze, dle Macha a Šmolky (1999, s. 57-58), v situacích domácího násilí rozlišit tři základní zdroje agresivního chování násilníka:³⁹

- **Trvalé osobnostní založení**, někdy se hovoří také o agresivní psychopatii. Zdrojem agrese se může stát jak dědičnost, tak výchova, něco, co je možno přičíst vlivům okolí, roli může hrát řada faktorů. Tento typ agresivity je charakteristický tím, že se projevuje i v jiných vztazích. Bývá hrubě nepřiměřená podnětům, je spojena se zavražďováním „obětí“. K agresivnímu chování dochází poměrně často, někdy jde o permanentní týrání, je postrádán jakýkoli náhled vlastní viny. Agresor vždy dokáže své jednání „zdůvodnit“, viníkem jsou ti druzí. Objevuje se absence lítosti, omluvy, snahy agresivní chování kompenzovat vlídností, dárkem nebo větší pokorou. Brzdou se může stát pouze strach z důsledků. Dokud je oběť pasivní, dokud se bojí konstruktivně vzdorovat, pak se agresorovo jednání jen posiluje. Oběť popisovaného typu agrese by neměla váhat, měla by vyhledat lékařské ošetření, neměla by předstírat, že uklouzla v koupelně, měla by přivolat policii, v krajním případě se alespoň dočasně uchýlit do bezpečného azylu.
- **Drobná poškození mozku, určité epileptické změny**. Jejich příčinou mohou být jak předporodními a porodními traumaty, tak i pozdější úrazy hlavy, stavy bezvědomí, intoxikace či závažnější horečnatá onemocnění. Agresi tohoto typu předchází jakási „aura“. Stav spojený se zrychleným dýcháním, změnou barvy v obličeji, po nichž následuje krátký výbuch a poměrně rychlé zklidnění. U

---

³⁸ Viz výzkumy v kapitole *Partnerské násilí*.

³⁹ Na uvedené typologizaci je možno odvodit různé podoby pomoci. Potvrzuje to, že každý případ je jedinečný, vyžaduje specifický přístup. Klíčovou úlohu pro naši práci pak má zejména typ první (agrese pramenící z trvalého osobnostního založení).

„agresora“ může docházet k amnézii na své jednání („okno“). Pokud si je svého chování vědom, tak se za něj stydí, připouští vlastní vinu, je schopen omluvy. Elektroencefalografickým vyšetřením můžou být epileptické změny potvrzeny nebo vyvráceny, léčba je pak často dokáže úspěšně odstranit.

- **Dyadické zdroje agrese**, podílí se na nich jak „agresor“, tak jeho „oběť“. Hovoříme o existenci tzv. životního scénáře „oběti“. Nalézáme jej jak u těch, kdo druhé k agresi provokují útoky na sebeúctu partnera, na jeho základní hodnoty, různými excesy atd., tak u těch, kdo agresi naopak vyvolávají až neskutečnou vlastní pasivitou. U všech uvedených případů je na místě zejména párová terapie. Na pozadí některých podobných agresivních projevů může být také nadměrné a dlouhodobé potlačování přirozeně vznikajících tenzí. Poté může náhle dojít ke zcela nečekanému výbuchu.

Podle psychologického profilu lze dle Bílého kruhu bezpečí (2003 in Střílková a Fryšták, 2009, s. 19) rozlišit následující typologii osob násilných:

- **Rozpadlý alkoholik.**
- **Stresovaný slaboch.** Tento jedinec používá agresi k odreagování vlastní mizérie, domnělá nebo skutečná životní krize je spouštěčem. Doma se chová jako vandal, potřebuje sám podporu, žena pak představuje zástupné odreagování.
- **Nepolepšitelný násilník nebo sociální sadista.**
- **Domácí násilník.** Pedant. Pro okolí představuje slušného člověka, objevuje se zde tedy fenomén dvojí tváře. Ve většině případů vysoce kvalifikovaný partner.
- **Normální násilník.** Oběť vlastního špatného dětství. Dochází ke kopírování modelu původní rodiny. Jestliže sám cítí vinu a přijímá zodpovědnost, je dobrá šance na zlepšení.
- **Reaktivní násilník.** Reakce na domnělé nebo skutečné ústrky ze strany partnerky, jasný a nápadný start. Prognóza je zde celkem dobrá, protože příčina je pravděpodobně vztahová, interpersonální.
- **Jiný pachatel.** Sběrný koš na ostatní konstrukce příčin a důležitých spouštěčů.

Holtzworth-Munroe (1994 in Čírtková, 2008, s. 39) a jeho tým se také zaměřují na psychologický profil osoby, která se dopouští domácího násilí. Jako teoretický základ dané typologie jsou pojímány psychologické teorie osobnosti a dochází také k rozlišení dvou druhů faktorů, distanční a proximální.

Do skupiny distančních proměnných řadí:

- Genetické vlivy (temperament).
- Zkušenosti z dětství (zneužívání v dětství, asistence domácímu násilí mezi rodiči atd.).
- Zkušenosti ze skupin vrstevníků (experimentování s drogami nebo jejich zneužívání atd.).

Do skupiny proximálních faktorů pak řadí:

- Vazbu ke druhým jedincům (empatie, vztahová závislost).
- Impulzivitu (definovaná jako neschopnost zvládnout výbuchy hněvu).
- Sociální dovednosti (schopnost interpretovat korektně záměry druhých, asertivita).
- Postoje k ženám.
- Postoje k násilí.

U konkrétních násilných jedinců se mohou objevovat různé kombinace daných faktorů. Jejich popis umožňuje identifikovat přesný psychologický profil násilníka, který je důležitý pro terapii zneužívající osobnosti.

Holtzworth-Munroe pak spolu se Stuartem (1994 in Toufarová, 2008, s. 116-117),⁴⁰ na základě řady výzkumů typologií pachatelů partnerského násilí, navrhují velmi přijatelnou typologii, která definuje tři hlavní typy násilníků:

- **Agresor pouze v rodině.** Tento jedinec je násilný jen vůči své partnerce, k ostatním členům rodiny a k okolí je jeho násilí výrazně omezeno. Tito násilníci projevují značně liberální postoje vůči genderovým rolím. Oproti dvěma následujícím skupinám agresivních partnerů mají méně problémů ve vztahu ke společnosti. Někteří zažili násilí v původní rodině. Lze u nich předpokládat psychopatologii nebo poruchu osobnosti. Do tohoto typu spadá asi polovina všech pachatelů partnerského násilí.

---

⁴⁰ Obdobné vymezení nalézáme také u Čírtkové ([2003] in Ježková a Levová, 2009, s. 29). Definuje kategorie násilných osob specialista, hraniční osobnost a kriminálník. Jedná se o souhrnnou typologii, která je vytvořena na základě všech kategorií příčin (zdroje agrese, psychologický profil násilníka, situace předcházející násilnému incidentu) domácího násilí.

- **Dysforický/hraniční typ** vykazuje ze všech tří vymezených skupin nejvíce depresivní, úzkostné a emočně labilní sklony. Je zastáncem klasických konzervativních postojů k rozdělení genderových rolí. Primárně jsou jeho násilné sklony zaměřeny vůči rodině. Tato kategorie pak představuje asi čtvrtinu pachatelů partnerského násilí.
- **Obecně agresivní/antisociální typ** pachatele násilí mezi partnery nemá zájem o druhé, je amorální a neodpovědný. Agresivní sklony vykazuje i mimo rodinu. Často je u něj diagnostikována antisociální porucha osobnosti. Má sklony zastávat názory, které ospravedlňují jeho násilí. Může mít kriminální minulost. Tato kategorie reprezentuje asi čtvrtinu ze všech pachatelů partnerského násilí.

Na základě studie, ve které došlo ke srovnání párů, ve kterých se vyskytuje partnerské násilí s nešťastnými páry bez partnerského násilí, rozlišují Jacobson a Gottman (1998, s. 84-136) dva typy pachatelů násilí mezi partnery:

- **Kobra** je sadistický typ, vnitřně klidný, chladný, se zaměřenou pozorností i během doby, kdy je verbálně agresivní. Dochází k zastrašování partnerky, je mnohem nebezpečnější. U asi 90 % daných jedinců došlo k diagnostikování antisociální poruchy osobnosti. Vyznačuje se sobeckým chováním, nepociťuje pocit viny, je neschopný empatie. Zpravidla se projevuje agresivně i mimo domov. Nejraději je sám, o svou partnerku se moc nezajímá, občas od ní očekává sex, peníze nebo ji vnímá jako někoho, s kým se může pobavit. Partnerka má mnohdy strach jej opustit právě z obavy z násilí. Proti terapii je více odolný. Daný typ pak byl identifikován asi u 20 % pachatelů násilí mezi partnery.
- **Pit Bull** je ve srovnání s kobrou nejistý, silně závislý na partnerce, projevuje se u něj touha po lásce, má strach z opuštění. Má výbušné sklony a není schopen ovládat své emoce. Násilí používá jen ve vztahu ke své partnerce. Pokud jej partnerka opustí, ještě dlouhý čas ji pronásleduje.

Vyhlídalová (2005, s. 26-27)⁴¹ rozlišuje následující typy pachatelů násilí mezi partnery:

- **Jedinci s výrazným emočním problémem.** Jedná se o osoby, které jsou pro klasický život ve vztahu nezpůsobilé. Jejich láska je ničivá, pro své nejbližší jsou neštěstím.
- **Násilné osoby, jejichž chování je ve větší míře ovlivněno situačně.** Hovoříme například o určité životní epizodě nebo o souhrnu okolností, které nastartují chování podporující rozvoj domácího násilí. Ve chvíli, kdy se začne kolotoč násilí roztáčet, nedokážou jeho účastníci sami přestat. Agresor ani oběť nejsou schopni pochopit, co se s nimi děje a potřebují pomoc zvenčí.
- **Alkoholici.** Jsou zvláštní skupinou mezi osobami násilnými. Jejich chování postrádá jakékoli zábrany a jejich agrese je ničivá pro všechno kolem nich. Napadají nejen své partnerky, ale i své děti.
- **Člověk dvojitá tvář.** Jedná se o typ klasického domácího násilníka. Jeho agresivní chování je zaměřeno pouze proti partnerce. Obvykle má silné majetnické sklony, je žárlivý a podezřívavý. Partnerku se snaží společensky izolovat a učinit ji na sobě závislou. Svě děti má rád a nenapadá je. Neuvědomuje si však, že tíživá atmosféra v rodině má na děti také vliv. Ke svému okolí nemá citový vztah a díky tomu s ním může vycházet dobře až skvěle.

My se k této kategorizaci osob násilných také nejvíce přikláníme, neboť vnímáme zejména její možnost praktického využití. Je zde zachycen moment, kdy osoba násilná jedná například pod vlivem situace, což je pro dnešní dobu velmi charakteristické, často totiž jednáme pod tlakem okolností.

Nyní se jen okrajově zmíníme také o některých charakteristikách ženy jako osoby násilné. Toto téma již není tak tabuizováno jako v minulosti. V současné době se už s výzkumy zaměřenými na problematiku mužských obětí partnerského násilí setkáváme. Jejich součástí je rovněž, v některých případech, charakteristika násilné partnerky. I přesto jsou zde ale mnohem omezenější zdroje informací. My využíváme výsledky již citovaného výzkumu, který byl zaměřen právě na problematiku násilí páchaného na mužích.

---

⁴¹ Psycholožka, konzultantka v oblasti interpersonální komunikace, mediace a násilí. Konzultantka DONA linky pro pomoc obětem domácího násilí.

Z výsledků výzkumů lze vyvodit, že (Pikálková, 2014, s. 41-44; Buriánek a Pikálková, 2014, s. 19-21):⁴²

- **Násilí se na svém partnerovi výrazně častěji dopouštěly ženy jednak nezaměstnané, jednak v domácnosti nebo na rodičovské dovolené (ženy v domácnosti a na rodičovské dovolené tvořily jednu kategorii).** Ve skupině žen (partnerek), které (někdy) jednaly agresivně ve vztahu ke svému partnerovi, bylo přibližně dvakrát více žen v domácnosti nebo na rodičovské dovolené a dvaapůlkrát víc nezaměstnaných než ve skupině těch, které agresivní nebyly. Naopak relativně nejnižší riziko fyzického napadení bylo stanoveno u žen v důchodu (souvislost s věkem) a u žen samostatně výdělečně činných.
- **Nejčastěji se ke svému partnerovi chovaly násilně ženy se základním vzděláním a dále ty se středním vzděláním bez maturity.** Naopak relativně nejméně ženy se středním vzděláním s maturitou.
- **Víra v Boha** také výrazně ovlivnila relativní četnost výskytu násilných forem chování v tom smyslu, že věřící ženy se výrazně méně často dopouštěly agresivních projevů než ty, které byly partnery označeny jako ateistky.
- **Frekvence konzumace většího množství alkoholu byla také dalším významným faktorem pojícím se s riziky agresivního chování u žen.** Ženy (partnerky), u kterých muži uvedli, že pijí, resp. pily alkohol několikrát do měsíce nebo každý den/téměř každý den, se dopouštěly násilí výrazně častěji a to především ve srovnání s těmi, které alkohol nepijí (nepily) nikdy či výjimečně.
- Muži výrazně častěji zažívali nebo zažili fyzické napadení ze strany těch žen, které podle jejich slov „občas“ **braly drogy, eventuálně nadužívaly léky.** Opět ve srovnání s těmi, které drogy ani léky nebraly.

---

⁴² Uvedeny jsou také faktory, u kterých nebyla prokázána statistická závislost. Jsou mezi nimi věk partnerky (resp. skutečnost, zda je či byla zhruba stejně stará, o 5 nebo více let mladší, o 5 nebo více let starší) a národnost (Pikálková, 2014, s. 44; Buriánek a Pikálková, 2014, s. 20). Důležité je také dodat, že uvedené charakteristiky jsou vztaženy na fyzické násilí ze strany partnerky. Obdobné vymezení nalézáme i v souvislosti s partnerkou, která se dopouští násilí psychického (Podaná, 2014). Dále doplňujeme, že charakteristiky násilných žen do značné míry korespondují s charakteristikami násilných partnerů, jež lze vyvodit z *Mezinárodního výzkumu násilí na ženách* (Pikálková 2004a, podkapitola *Charakteristiky partnera*; Buriánek 2004, podkapitola *Psychické a jiné formy násilí na ženách*) a výzkumu násilí na ženách (*Ženy jako oběti partnerského násilí: Sociologická perspektiva*, Pikálková (2015), podkapitola *Partneři, kteří se dopouštějí násilí a jejich oběti*).

- Respondenti, kteří mají zkušenost s agresivními projevy partnerky, významně častěji uváděli, že daná partnerka byla **někdy agresivní i mimo okruh své rodiny**, tzn. na veřejných místech (restaurace, bary, popř. na pracovišti). Pokud se na problematiku podíváme z druhé strany, tak zhruba 71 % žen, které byly někdy agresivní na veřejnosti, se dopustilo násilí i ve vztahu ke svému partnerovi.
- **Problémy s policií z důvodu agresivního chování ženy** (partnerky) také výrazně korelují s násilím vůči partnerovi.
- Rovněž jako u charakteristik mužů (respondentů), tak i v případě žen (partnerek) se ukázaly jako významné faktory historie a zážitky z rodiny, ve které žena vyrůstala. Pokud, podle slov mužů, **žena v dětství a v průběhu dospívání zažila projevy fyzického násilí mezi svými rodiči**, pak má relativně vyšší riziko chovat se agresivně (i) ke svému partnerovi. Zhruba 40 % žen, které prožily násilí mezi rodiči (dle výpovědi mužů), někdy napadlo svého partnera. Ze skupiny žen, které násilí mezi rodiči nezažily, to bylo jen 8 %.
- Také zkušenost **s fyzickým násilím v dětství**, především v podobě fyzických trestů, významně zvyšuje pravděpodobnost násilných projevů vůči partnerovi. Ze skupiny žen, které se dopustily násilného jednání vůči partnerovi, jich 14,3 % zažívalo nebo zažilo fyzické násilí v dětství oproti necelým 5 % ze skupiny těch žen, které se násilí nikdy nedopustily.

Závěrem lze konstatovat, že před námi vyvstává velmi složitý problém. Osoby násilné totiž tvoří velmi rozmanitou skupinu, kdy každý jednotlivý případ vyžaduje individuální přístup, řešení. V této souvislosti je tedy podstatné, aby jak laická veřejnost, tak odborníci byli dostatečně kompetentní, dokázali rozpoznat násilného jedince, dokázali mu nabídnout vhodnou pomoc a dokázali pomoci také osobě ohrožené.

3.1.1 Speciální programy pro osoby násilné

Na úvod této podkapitoly je nutno podotknout, zejména v návaznosti na legislativní ukotvení problematiky partnerského (domácího) násilí,⁴³ že u nás převládá přístup, který je

---

⁴³ Viz podkapitola *Pomoc osobám ohroženým partnerským násilím v kontextu legislativního rámce České republiky*.

zaměřen především na pomoc osobám ohroženým. Terapeutické programy pro osoby násilné zatím nemají tak zakořeněnou tradici jako v jiných zemích.

Problémem se stává také snaha o nalezení ucelených informací, které se týkají právě problematiky terapeutických programů, které jsou určeny, ve většině případů, mužům jako agresivním jedincům. Jako zdroje této podkapitoly byly tedy použity stránky jednotlivých organizací, projektů, programů atd., kdy si dovoluujeme podotknout, že, dle našeho názoru, jsou dané informace málo nebo nepřehledně prezentovány, jejich aktuálnost je také otázkou, musíme po nich složitě pátrat.

První uvedenou iniciativou v oblasti problematiky práce s násilným partnerem (v tomto případě mužem) je *Liga otevřených mužů* (LOM). Vznikla v roce 2006, jejími zakladateli jsou Martin Jára, Václav Šneberger a Michal Vybíral. Její základní myšlenka pak vznikla právě ze zkušeností zakladatelů s vedením mužských skupin a workshopů. Rozvoj LOMu byl reakcí na poptávku společnosti (zejména mužů) a postupem z prostředí rozvojových seminářů do veřejného prostoru. LOM je členem Rady vlády ČR pro rovné příležitosti žen a mužů a jejich výroků i mezinárodních mužských organizací (např. MenEngage). Přispívá k rozumným změnám systému a legislativy. Rovněž oceňuje individuální změny a odvahu, která mnohdy společnost ovlivňuje více než zákon (LOM, ©2015a). Prosazuje čtyři základní mužské hodnoty, mezi které řadí odpovědnost, odvahu, originalitu a otevřenost. V zájmu kvality života mužů nabízí rozmanité akce a poradenství, získává a šíří informace a know-how. Sleduje a rozvíjí mužská témata, podporuje a sama rozvíjí expertní, mediální a politické aktivity (LOM, ©2015b).

K jednomu z témat této iniciativy pak patří právě síla a násilí. Uvádí, že *muži se potřebují naučit zacházet se svojí silou. Jinak se ocitnou na kolotoči nezvladatelné agresivity, která může mít různé formy – od sebepoškozování po domácí nebo veřejné násilí. Muži jsou hlavními původci fyzického násilí na ženách, dětech i jiných mužích. Měli by si zlepšit reputaci.* V této souvislosti pak pořádá semináře na téma agrese u kluků, poskytuje mužům speciální poradenství, začleňuje práci se silou do programu jejich akcí pro muže, je v ČR patronem celosvětově rozšířené kampaně proti násilí na ženách *Bílá stužka (Muži proti násilí na ženách a dětech)*. Je zásadně proti násilí na ženách a dětech, výchova dětí se podle ní obejde bez fyzických trestů, jen zakazovat agresi nepomůže. LOM ji chce poznávat, kultivovat a využívat (LOM, ©2015c).

Součástí je také poradna se samostatným tématem Síla a násilí (dále zde nalézáme psychologické poradenství a poradenství právní). Je zaručena anonymita kontaktu. Na dotazy odpovídá Mgr. Michal Vybíral, lektor LOMu a poradce v oblasti komunikace, řešení konfliktů a práce s agresí (LOM, ©2015d).

Program pro osoby násilné (nejen v partnerském vztahu) nabízí také nezisková organizace *Gaudia o.p.s.* vzniklá v říjnu 2011 dohodou zakladatelů MUDr. Olgy Kunertové a Mgr. Jiřího Chvály. Poskytuje moderní poradenské a psychoterapeutické služby lidem, kteří pro své vztahové nebo jiné sociální a psychické obtíže nenalézají dostupnou a efektivní pomoc a kterým by proto mohlo hrozit sociální vyloučení (Gaudia o.p.s., ©2014a). V souvislosti s otázkou násilí poskytují poradenský a psychoterapeutický rozhovor o dopadech a možnostech ukončení násilí každému, kdo má negativní zkušenost s násilím. Klientem a partnerem v diskusi může být jedinec, který se cítí jako oběť násilí, stejně jako ten, kdo se násilí dopouští. Anebo také někdo, kdo je okolím z násilného chování podezírán, obviňován a označován za pachatele násilí, i když třeba sám uvádí, že to tak není. S jedincem, který je označený jako pachatel násilí mluví nejčastěji o tom, co si sám o daném označení myslí, kde a jak se vzalo, čeho by rád dosáhl. S lidmi, kteří službu vyhledávají jako poškození, jako ti, které někdo zneužívá, které se někdo snaží ovládat, pátrají po zdrojích síly a porozumění událostem, jimiž jsou poškozováni. V roce 2009 tato organizace začala spolupracovat s občanským sdružením Adra v Hradci Králové na projektech, do kterých se zařadily rovněž státní a samosprávné instituce. Důležitými partnery se staly především Okresní soud v Hradci Králové, Probační a mediační služba ČR a Oddělení sociálně právní ochrany dětí (Gaudia o.p.s., ©2014b).⁴⁴

Dalším článkem, který se zaměřuje na řešení problematiky násilí ve vztazích (zvládnutí násilného chování) je *SOS centrum Diakonie Praha*, které v roce 2009 realizovalo pilotní projekt pro osoby násilné a všechny, kdo mají s agresivním chováním ve vztahu problém. V roce 2010 byl již druhým rokem podpořen tento program MV. Byla otevřena terapeutická skupina pro násilné osoby. V roce 2011 proběhl prvně kurz o práci s násilnými osobami, v roce 2012 byla podána žádost na MPSV o akreditaci kurzu pro práci s osobou násilnou (Diakonie Českobratrské církve evangelické, ©2015a).

---

⁴⁴ Více o spolupráci na webových stránkách *Gaudia o.p.s.* (v části *Gaudia o.p.s. PROTI NÁSILÍ*).

Nabízejí možnost telefonických konzultací. Klíčovými službami, které poskytují, jsou individuální, párová, skupinová a multicouple terapie. U indikovaných případů je klientům nabídnuta kombinace individuální a párové nebo párové a skupinové terapie, možná je i jednorázová podpora. Jedná se o bezplatné terapie (finanční podpora grantu z Islandu, Lichtenštejnska a Norska) v rámci fondů Evropského hospodářského prostoru (Diakonie Českobratrské církve evangelické, ©2015b).

Principy programu jsou následující (Diakonie Českobratrské církve evangelické, ©2015b):

- Program se orientuje na podporu a vyšší bezpečnost dětí a dalších členů rodiny.
- Program není a nemá být vnímán jako trest jednoho z partnerů, ale poskytuje možnost pro změnu jejich chování.
- Program Násilí ve vztazích pramení z přesvědčení, že násilné formy chování a špatné vzorce komunikace se mohou změnit.

V programu se nepracuje s páry, ve kterých se vyskytují závažné formy domácího násilí. Důvodem je fakt, že by při styku násilné osoby s osobou ohroženou mohlo docházet k její retraumatizaci. Program není určen pro osoby závislé na alkoholu nebo psychoaktivních látkách. V případě závislosti musí zařazení do programu předcházet léčba a následovat abstinence během trvání programu. Program také není určen osobám mladším 16 let (Diakonie Českobratrské církve evangelické, ©2015b).

Dalším programem je program s názvem **Viola**, který je součástí intervenčního centra (Praha). Jedná se o poradenskou sociální službu pro jedince, kteří mají konfliktní vztahy se svými blízkými. Poskytuje telefonické nebo osobní konzultace, dále poradenství a informace o vhodných sociálních a navazujících službách. Činnost pramení z individuálních potřeb uživatelů a uživatelék, dochází k podpoře aktivního řešení situace a zlepšení kvality života. Cílovou skupinu tvoří uživatelé/ky, jednotlivci, kteří mají konfliktní vztahy se svými blízkými a dosáhli věku 18 let. Uživatelé/ky, kteří byli vykázaní ze společného obydlí a okolí blízké osobám s konfliktním chováním (Centrum sociálních služeb Praha, [©2015]).

Prostřednictvím telefonické konzultace poskytují například (Centrum sociálních služeb Praha, [©2015]):

- Rozhovor týkající se současné životní situace a vztahů. Pomoc při zmapování možných rizik a vyhledání vhodných způsobů zvládnutí situace.
- Informace, týkající se případů vykazání nebo jiných forem konfliktního chování, vysvětlení úkonů a praktických postupů.
- Kontakty a odkazy na další služby, které se mohou angažovat v řešení situace (včetně sociálně právních).
- V případě zájmu zabývat se svými problémy více nabízí následnou osobní konzultaci s poradcem – psychologem.

Prostřednictvím konzultace osobní pak například (Centrum sociálních služeb Praha, [©2015]):

- Hlubší identifikaci konfliktního chování a zmapování možných rizik.
- Pomoc při analýze příčin a následků chování (porozumění, získání náhledu, poskytnutí zpětné vazby).
- Podporu a povzbuzení při hledání motivace ke změně, pomoc při hledání argumentů ke změně.
- Pomoc a podporu při hledání jiných, akceptovatelnějších způsobů zvládnutí krizových, stresových situací.
- Vytváření reálných plánů.
- Modelové situace, trénink nekonfliktních reakcí na zátěžové situace.
- Po dohodě s partnerem/kou a po absolvování počátečních individuálních konzultací, párová či rodinná sezení, kde dochází k řešení a praktickému nacvičování dalšího soužití v páru nebo v rodině.
- Hledání a procvičování společných řešení, životních strategií a výměna zkušeností mezi partnery navzájem.

Dalším iniciátorem v této oblasti je pak také organizace *Persefona z. s.*, která vznikla v roce 2007 odloučením programu proti domácímu násilí Ligy lidských práv, který nabízel pomoc obětem domácího násilí již od roku 1999. Hlavní pilíř činnosti spočívá v dlouhodobé komplexní pomoci obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění starším 18 let v kraji Jihomoravském. Podpora je také určena těm, kteří se obětem daného příkoří snaží pomoci. Organizace rovněž usiluje o rozvoj programu terapií

určených osobám násilným v rámci Brna a Jihomoravského kraje. Poskytuje terapeutickou podporu a poradenství osobám, pro které je obtížné zvládat vlastní agresi ve vztahu (Persefona, ©2015a).

Persefona spolupracuje nebo spolupracovala na řadě projektů zaměřených právě na terapii osoby násilné. Prvním z uvedených je projekt *Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí*, který byl realizován v rámci dotace z rozpočtu Ministerstva vnitra ČR. Projekt byl realizován od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010. Cílem bylo zavedení nového projektu soustředícího se na terapii násilných osob s ohledem na již existující zkušenosti a systémové opory. Aktivitky projektu byly následující (Persefona, ©2015b):

- Síťování – navázání kontaktu se subjekty, které již začaly s realizací terapeutických programů v praxi.
- Workshop za účasti subjektů a osob, které již mají s terapií osob násilných zkušenosti.
- Zpracování metodiky pro uskutečnění terapeutického kurzu.
- Etablování prvního terapeutického programu v Jihomoravském kraji.

Navazujícím byl projekt *Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí 2*. Jedná se o projekt realizovaný za podpory Odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Projekt probíhal od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 a jeho cílem bylo zavedení programu bezplatných terapií pro jedince s obtížemi při zvládnutí vlastní agrese ve vztazích na území Jihomoravského kraje (Persefona, ©2015c).

Důležité je také zmínit projekt právě probíhající, jehož název je *Z labyrintu násilí*. Jedná se o projekt podpořený *Nadací Open Society Fund Praha* z programu *Dejme (že)nám šanci* probíhajícího od 1. 2. 2015 do 30. 4. 2016. Jeho cílem je snížení výskytu domácího násilí, tzn. znásilnění a sexuálního zneužívání, ve společnosti prostřednictvím kvantitativního i kvalitativního rozšíření služeb obětem a zvýšení terapie osob násilných. K optimalizaci řešení domácího násilí, násilí sexuálního a terapie násilných osob pak chtějí přispět skrze zvyšování citlivosti zainteresovaných profesních skupin a posílením jejich zájmu o uvedené oblasti (Persefona, ©2015d).

Posledním uvedenou organizací je *Spondea, o.p.s.*, která zajišťuje projekt *Násilí věc (ne)veřejná*. Ten byl zahájen 1. září 2014 a jeho ukončení je plánováno k 30. dubnu 2016. Primárně se soustředí na zajištění ucelených služeb pro celý rodinný systém, který je postihnut domácím násilím. Cílem je, mimo jiné, rozšířit praxi pomoci ohroženým osobám

o komplexní terapeutický program, který obsahuje péči o osoby ohrožené, děti, které vyrůstají v rodinách, kde se domácí násilí objevuje a terapeutický program pro jedince, kteří mají problémy s agresivitou ve vztazích. Součástí je také terénní péče a vznik nových míst pro poskytování služby v kraji Jihomoravském. Projekt je realizován ve spolupráci s našim a norským partnerem. Tuzemským partnerem je Magistrát města Brna, který zajišťuje zejména osvětovou část realizovaného projektu (Spondea, o.p.s., ©2000-2012).⁴⁵

Na závěr dodáváme, že námi uvedený výčet těchto programů je jen okrajový, nejedná se o hlubší analýzu. Naší snahou bylo spíše upozornit na to, že se u nás podobné kroky již začínají objevovat, seznámit se alespoň obecně se základními postupy těchto aktivit. Současně se snažíme ale apelovat na to, že informace o těchto krocích jsou v mnohých případech málo dostupné a často nepřehledné.

Nyní se již budeme soustředit na osobu ohroženou partnerským násilím, kdy, jak již bylo uvedeno, na našem území je stále většina úsilí v řešení problematiky partnerského (domácího) násilí směřována na pomoc právě osobě ohrožené. Důležité je ale, dle našeho mínění, vyváženě se soustředit na komplexní řešení problematiky partnerského násilí, tedy jak na pomoc osobě ohrožené, tak na pomoc osobě násilné.

3.2 Osoba ohrožená partnerským násilím

V případě typologizace osob ohrožených partnerským násilím před námi vyvstávají obdobné potíže jako při kategorizaci osoby násilné. V případě osoby ohrožené nalézáme opět nepřehledné množství pokusů o jakousi hrubou typologizaci. Opět, dle našeho názoru, je daná charakteristika závislá na oboru, ze kterého pramení. Jedná se o typologie, které jsou opět vytvořeny na základě již identifikovaných osob ohrožených partnerským násilím, nedostávají se k nám tedy ucelené informace, neboť mnoho případů zůstává neodhaleno. Zároveň se k nám dostávají zejména charakteristiky žen, jako převažující skupiny, i když víme, že osobou ohroženou se může stát také muž.⁴⁶ Charakteristiky mužů, jako osob ohrožených partnerským násilím, lze vyvodit právě jen z omezeného množství výzkumných studií. Důležité je také podotknout, že při charakteristice osoby ohrožené budeme pracovat jak s vymezením možných potencionálně ohrožených skupin, tak

---

⁴⁵ Více o projektu a stránkách *Spondea o.p.s.* (část *Naše projekty*).

⁴⁶ Viz výzkumy v kapitole *Partnerské násilí*.

s charakteristikou již ohrožené osoby, tedy s důsledky partnerského násilí na její osobnost.⁴⁷

Prameny ohrožení partnerským násilím se objevují, jak uvádí Bednářová (2009, s. 15), již v orientační rodině, do které se jedinec narodí a kde vyrůstá, důležité jsou také vztahy mezi jejími jednotlivými členy. Chování dospělých osob v rodině zásadním způsobem ovlivňuje vývoj lidské osobnosti v celém jejím rozsahu. Tam, kde jsou vztahy v rodině narušeny, kde dítě zažívá odmítání či týrání od svých nejbližších, je svědkem násilí páchaného na jednom z rodičů, se tvoří dispozice pro to, že v budoucnu bude mít problémy v partnerství a nedokáže fungovat v plnohodnotném rovnoprávném vztahu. Žena, která má zkušenost s citovou deprivací, nepřijetím od svých nejbližších nebo týráním, si častokrát opakovaně vybírá nevhodného partnera, který opakuje totožné vzorce chování, které zažila během dětství. Žena, která jako dítě nepoznala bezprostřední přijetí, má dramaticky snížené sebevědomí, nevěří si, sama sebe hodnotí jako nehezkou, neschopnou, neinteligentní apod. Následkem je to, že si partnery nevybírá sama, nýbrž se nechá vybrat a přijímá kohokoli, kdo je na ni alespoň občas hodný a dá občas najevo zájem o ni. Do vztahu tyto ženy vstupují s pocity méněcennosti a vděku vůči partnerovi za to, že si je vybral. Od začátku je popsáný vztah založen na nerovnoměrném rozložení pozic, kdy jeden je dokonalý a druhý nedostačující. V domácím násilí se vždy objevuje nevyrovnané rozdělení moci, ke kterému uvedená asymetrie vzniklá už na počátku vztahu přispívá.

To, že vývoj dítěte (ženy) v orientační rodině má vliv na pozdější vývoj partnerského násilí ve vlastní rodině ženy potvrzují také výzkumy. Ukazuje se, že ženy, které uvedly, že jejich vlastní otec se někdy projevoval fyzicky agresivně nebo použil fyzické násilí proti matce, měly až dvakrát vyšší pravděpodobnost zažít násilí ze strany partnera, než ženy, které uvedly zápornou odpověď. Téměř obdobně zvýšené riziko stát se obětí násilí ze strany partnera ovšem mají i ženy, které vyrůstaly v rodině neúplné („otec nebo matka s rodinou nežili“). Nepárně méně významným faktorem je zkušenost s násilím otce vůči respondentce a matky vůči respondentce. Incidence násilného chování opětovně významně

---

⁴⁷ Důsledky partnerského násilí mohou být také různá fyzická zranění. Protože se ale více zaměřujeme na dopady psychického rázu, které ovlivňují širší spektrum života osoby ohrožené (sociální, ekonomické atd.), odkazujeme na podkapitulu *Fyzická zranění, pocit ohrožení* (Pikálková, 2004a), *Fyzické násilí v partnerském vztahu* (Pikálková, 2015) a v kontextu partnerského násilí na mužích na podkapitulu *Subjektivní vnímání a důsledky partnerského násilí, možnosti řešení* (Pikálková, 2014).

stoupá u žen, které uvedou zkušenost (zkušenosti) mají. V případě těch, které v průběhu dětství zažily násilí ze strany otce, je význačná rovněž zvýšená pravděpodobnost sexuálních forem násilí v partnerském vztahu v dospělosti (Pikálková, 2004a, s. 91).⁴⁸

Vágnerová (2008, s. 636; 2014, s. 581) v této souvislosti hovoří o rizikové ženě (situačně znevýhodněné ženě):⁴⁹

- **Žena nesamostatná, závislá, neschopná bránit se, s nízkou úrovní sebeúcty, se syndromem naučené bezmocnosti.** Uvádí, že se jedná právě o ženy, které byly v dětství svými otci týrány, nepřiměřeně fyzicky trestány nebo sexuálně zneužívány.
- **Situačně podmíněné zvýšení závislosti ženy na partnerovi se může stát impulzem pro rozvoj dříve latentní agrese.** Tímto impulzem může být cokoli, co ženu z pohledu muže znevýhodňuje, činí ji zranitelnější a současně ji k němu připoutává. Může se jednat o těhotenství, ekonomickou závislost, onemocnění či postižení atd.
- **Izolace rodiny (týrané ženy).** Jedná se o faktor, který udržuje násilí. Snižuje se pravděpodobnost, že oběť bude u příbuzných či známých hledat pomoc, že do problému zasáhnou jiné osoby. Absence konkrétních zásahů zvyšuje u pachatele pocit beztrestnosti, dále odstraňuje jeho zábrany.

V návaznosti na předchozí vymezení rizikové ženy uvádíme také charakteristiky mužů (respondentů), kteří se zúčastnili již uváděného výzkumu zaměřeného na násilí na mužích⁵⁰ a zároveň uvedli, že zažili alespoň jednu ze sledovaných forem fyzického násilí ze strany partnerky v posledních 5 letech (N = 55). Z výsledků výzkumu lze vyvodit následující výčet korelátů viktimizace (Pikálková, 2014, s. 38-40; Buriánek a Pikálková, 2014, s. 18-19):⁵¹

---

⁴⁸ Tyto výsledky pak potvrzuje také výzkum pozdější. Ten dokonce uvádí, že ženy, které uvedly, že jejich rodiče vůči sobě navzájem alespoň ojedinele používali násilí, měly bezmála čtyřikrát vyšší pravděpodobnost, že zažijí násilí ze strany partnera ve srovnání s těmi, které označily variantu „nikdy“ (Pikálková, 2015, s. 48-50).

⁴⁹ Matoušková (2013, s. 258) označuje náchylnost jedince stát se obětí trestného činu jako *viktimitu*.

⁵⁰ Viz kapitola *Partnerské násilí*.

⁵¹ Uvedený jsou rovněž faktory, u kterých nebyla prokázána statistická závislost. Jsou mezi nimi vzdělání muže, jeho věk, velikost místa bydliště, národnost, víra v Boha, příslušnost k horní/střední/dolní vrstvě, frekvence konzumace alkoholu, stejně jako skutečnost, zda respondent žil v dětství s oběma rodiči, zažil rozvod rodičů, vyrůstal jinde než s rodiči, zažil střídání partnerů u rodičů, hodnotil vztahy rodičů jako

- **Socioekonomické postavení.** Obětí násilného chování se s větší četností stávali muži, kteří byli v době konání výzkumu zaměstnanci. Významně méně často pak byli obětí násilí podnikatelé, muži v důchodu a studující.
- **Příjem respondenta.** Agresivní projevy chování ze strany svých partnerek nejčastěji zažívali muži s měsíčním příjmem 14–35 000 Kč. Naopak znatelně méně ohrožení partnerským násilím jsou muži, kteří mají vyšší příjem (nad 35 000 měsíčně).
- **Násilí rodičů vůči sobě navzájem v dětství.** Muži, kteří uvedli, že v období jejich dětství a dospívání (zhruba do 16 let) jejich rodiče vůči sobě „často“ nebo „ojediněle“ použili násilné jednání, výrazně častěji zažili nebo zažívali fyzické útoky ze strany partnerky.
- **Fyzické násilí v průběhu dětství vůči respondentovi.** Muži, kteří mají nějakou zkušenost/i s agresivní partnerkou, významně častěji odpověděli, že fyzické tresty resp. napadání, zažili v průběhu dětství „ojediněle“ v porovnání s těmi respondenty, kteří se vyjádřili možností „ne“ (žádný člen rodiny nebyl vůči respondentovi v průběhu dětství agresivní).

Z analýzy lze také vyvodit, že respondenti, kteří mají nějakou zkušenost s násilným střetem s partnerskou, častěji odpovídali, že původcem agresivity mezi rodiči byla matka nebo že to bylo vzájemné – oproti těm, kteří označili jako původce konfliktů otce (z

---

harmonické (Pikálková, 2014, s. 40; Buriánek a Pikálková, 2014, s. 19). Doplnujeme také, že charakteristiku žen jako osob ohrožených v návaznosti na různé kategorie (věk, rodinný stav, vzdělání, socioekonomické postavení, příjem, národnost, velikost kategorie obce, alkohol) uvádí Pikálková (2004, podkapitola *Charakteristiky respondentek*; 2015, podkapitola *Partneři, kteří se dopouštějí násilí a jejich oběti*). Jedná se však o mnohem rozsáhlejší skupinu faktorů, které mají na partnerské násilí ze strany partnera vliv. Co se týká psychických forem násilí, nenalezneme jasně vymezenou skupinu mužů. Statisticky významný vztah nalézáme pouze u rodinného stavu, kdy svobodní a rozvedení se s psychickým násilím setkávají častěji než respondenti ženatí. Tento rozdíl ale není nijak dramatický. O něco nižších hodnot na škále psychického násilí pak dosahují rovněž muži s nejvyšším vzděláním (paradoxně ale také i s nejnižším, v souboru je jich však velmi málo), samostatně výdělečně činní a ateisté. Zřejmý vztah pak nalézáme mezi rozsahem psychického násilí a příjmem domácnosti, kdy jej častěji zažívají muži, jejichž domácnost má problémy vyjít se současným příjmem, případně by se zařadila do dolní sociální vrstvy. Z hlediska charakteru soužití se pak intenzivní psychické násilí proti mužům objevuje o něco více mezi páry, které spolu nežijí ve společné domácnosti. Častá konzumace alkoholu je rovněž spojena s vyšším výskytem psychického násilí. Zajímavým zjištěním je také velká souvislost mezi spokojeností se vztahem a psychickým násilím. Asi polovina respondentů nespokojených nebo spíše nespokojených se svým vztahem nebo zvažujících rozchod zažívá intenzivní psychické násilí. Vyšší hodnoty psychického násilí se však objevují i u respondentů, kteří uvádějí, že jsou spíše spokojeni se svým vztahem a uvádějících, že rozchod spíše nezvažují, což současně naznačuje, že určitá míra psychického násilí je muži tolerována (Podaná, 2014, s. 52-56). O profilu páru, ve které se objevuje násilí na ženách, viz Pikálková (2015, podkapitola *Psychické násilí*).

důvodů malých čísel je však nutné vnímat dané závěry spíše jako tendenci). Totožný trend byl pozorován i v případě psychického ponižování. Respondenti, kteří mají zkušenost s nějakým násilným střetem s partnerkou, častěji uváděli, že původcem psychického násilí byla matka (v porovnání s těmi, kdo označili otce).

- **Psychické násilí v dětství (ponižování, vyhrožování, urážky).** Muži, kteří mají nějakou zkušenost s agresivní partnerskou, s vyšší četností odpovídali, že psychické ponižování, urážky a napadání zažili v dětství „často“ či „ojediněle“, v porovnání s těmi, kteří volili variantu „ne“ nebo „myslím, že ne“.

Vágnerová dále dodává (2008, s. 636-637; 2014, s. 581), že spouštěče domácího násilí se mohou různit. Základem je ale osobnost potencionálního pachatele, který má tendenci k tomuto způsobu reagování a jehož uspokojuje týrání partnera. Žena, jejíž reakce na počáteční projevy násilí jsou odmítavé, nedovolí, aby se násilí rozvinulo, rozhodne se ze vztahu odejít, se ve většině případů nestává obětí. Tou se stává pouze ta žena, která tuto roli vzhledem ke svým osobnostním vlastnostem nebo situačnímu znevýhodnění přijímá. Ženy, jež se samy projevují agresivně, provokují muže např. jeho ponižováním, demonstrováním nevěrou, abúzem alkoholu, drogami, sice také mohou vyvolat srovnatelnou reakci partnera, ale samy se budou i nadále chovat spíše jako jeden z účastníků aktivizovaného konfliktu než jeho oběť. My v tomto kontextu dodáváme, že právě tato myšlenka se nese celou naší prací. Nestojíme ani na jedné straně, vnímáme, že problematika násilí, nejen partnerského, je velmi nejednoznačná. V některých případech totiž opravdu není jednoduché určit, kdo je osobou ohroženou a kdo osobou násilnou. Můžeme také hovořit o tom, že partnerské násilí představuje nekonečný koloběh interakce osoby ohrožené a osoby násilné, kdy i chování osoby ohrožené (v určitém slova smyslu) může být konflikt podněcující.

Bednářová (2009, s. 15-16) následně doplňuje, že partner, který je terčem násilí, díky sociální izolaci, materiální závislosti, psychickému tlaku a dalším faktorům, postupně začíná věřit, že ten druhý je silnější a lepší. Přejímá názor, že příčinou neustálé nespokojenosti násilného partnera je její nepříhodné chování, neschopnost a projevy hysterie. Tím je partnerovi přiznáno právo na násilné chování a oprávnění rozhodovat o jejím životě a životě dětí. Na začátku vztahu se oběť z lásky k partnerovi a z vděku ve všech směrech přizpůsobuje, nechává ho rozhodovat ve všech důležitých věcech. Postupem času to dělá jen proto, aby prodloužila období relativního klidu. Způsob

fungování založený na nadřazeném postavení jednoho a žádných právech druhého se postupně stává normou daného vztahu. Rozpoznat týranou ženu není lehký úkol, pokud ona sama svoji situaci skrývá. Převažující část žen se za násilí ve vlastní rodině stydí, popírá ho a obvykle uvádí jiné příčiny svých potíží. Jediným vodítkem je chování těchto žen. To vykazuje určité společné charakteristiky. Velmi často lze u obětí pozorovat shodné nebo podobné znaky spojené s psychickým stavem, vývojem v orientační rodině, verbálními a neverbálními projevy.

Na tomto místě pak před námi vyvstává již zmíněný problém. V odborné literatuře nalezneme rozsáhlé popisy psychologických profilů a způsobů reagování osoby ohrožené partnerským násilím. Nejčastěji je tento výčet zastřešen pojmem *syndrom týrané ženy (BWS)*.⁵² Samotný pojem však stále není jednoznačně definován. Vysvětlení je zřejmé, velká složitost objasnění násilného chování mezi partnery. V české odborné literatuře jeho hrubé vymezení nalézáme u Čírtkové (2008, s. 28; 2014, s. 91), která jej zahrnuje do skupiny *viktimitizačních syndromů*.⁵³ Matoušková (2013, s. 258) zařazuje oběť domácího násilí do skupiny *mnohočetných obětí*.⁵⁴

Samotná Čírtková (2008, s. 28-30)⁵⁵ pak konstatuje, že pokud se ptáme na to, jaké příznaky zahrnuje syndrom týrané ženy (týraného partnera), vycházíme z platného a

---

⁵² V současné době se již setkáváme také s označením *syndrom týraného muže, syndrom týrané osoby, syndrom týraného partnera*. Stále však daná označení stojí v pozadí. Jsou užity jen v souvislosti se zaměřením práce. My pracujeme s pojmy, které uvádějí citovaní autoři. Přikláníme se však k neutrálnímu označení *syndrom týrané osoby, syndrom týraného partnera*.

⁵³ *Viktimologie* je poměrně novou vědní disciplínou. Její název pramení z latiny, kde *victima* znamená oběť. Zabývá se obětmi trestných činů. Zájem o danou oblast je nejen snahou o vypracování poznatků o tom, jak a zda se lze vyhnout roli oběti a preventivními opatřeními snížit riziko ohrožení, ale také o přiměřené postavení oběti v systému spravedlnosti a trestního práva. *Viktimizace* je vysvětlována jako proces poškozování a způsobování újmy, čímž se fakticky z jedince stává oběť daného trestného činu (Matoušková, 2013, s. 255). Konkrétně je pak samotná újma, která je způsobena pachatelem (fyzická, finanční, emocionální) označena jako *viktimizace primární* (Matoušková, 2013, s. 256). Čírtková (2014, s. 95-96) konstatuje, že *viktimitizační syndromy* jsou v současnosti polemickou oblastí poznání. Jádrem daného polemizování je zejména jejich nejasný vztah k oficiálním diagnostickým kategoriím duševních poruch zahrnutých v MKN-10 nebo DSM-IV. Vymykají se úředně přijímaným a systematizovaným vymezením duševních poruch. Přesto jsou ve forenzní praxi využívány k popisu následků zločinu v konkrétních případech. Shrnují a popisují časté, obvyklé a v daném smyslu typické problémy v chování a prožívání, se kterými se oběť konkrétního zločinu potýká. Dovolují konstatovat, že viktimizace se neobejde bez následků, a to i v těch případech, kdy oběť „nedosahuje“ na diagnózu např. PTSP, protože u ní nejsou zaznamenány např. příznaky flasbacků a noční můry.

⁵⁴ Jedná se o osoby, které se opakovaně v průběhu krátké doby staly obětí nějaké tragické, negativní události, obětí trestného činu. Hovoříme o opakované viktimizaci osob, která může být ovlivněna různými faktory (Matoušková, 2013, s. 258).

⁵⁵ Čírtková (2008; 2014) vymezuje také zjednodušené vymezení příznaků BWS.

srozumitelného poznatku, že efekty závažného týrání na jedince jsou různé. BWS se může projevovat různě. Rozdíly v obrazu traumatické reakce na týrání jsou podmíněny typem násilí, previktivní osobností a sociálním kontextem. Reakce oběti na prožité trauma je ovlivněna i kulturním kontextem a společenskými normami. Neexistuje jediný „správný“ profil týrané osoby. BWS tedy není definováno pomocí přesně vymezeného seznamu nebo skladby symptomů. Vzhledem k empiricky potvrzeným poznatkům platí, že BWS zastřešuje variantu příznaků, které se u různých obětí domácího násilí mohou různě kombinovat. I když se reakce jedinců na týrání liší, lze vymezit základní oblasti psychiky, ve kterých ke změnám v důsledku traumatizace domácím násilím dochází. Pro BWS jsou příznačné následující skupiny příznaků:

- **Změny v emocionálních reakcích.** Jedná se o pocity studu, viny, strachu, smutku, zablokování vlastních negativních emocí, extrémní laskavost atd. Týrané ženy přichází o schopnost chovat se přirozeně, jestliže vůči nim někdo projevuje silné negativní emoce jako vztek nebo zlost. Typické je pro ně zablokování exprese vzteku. Mají tendenci utíkat před konflikty, nejsou připravené ventilovat spontánně své emoce vzteku a zlosti. Často se u těchto žen setkáme spíše s tzv. extrémní laskavostí. Zejména v kontaktu s autoritou se projevuje nápadná vstřícnost, neprůbojnost, snaha vyhovět. Popsané chování je možné registrovat i při prvních kontaktech s ošetřujícím lékařem, na policii, v poradnách.
- **Změny v postojích a hodnocení ve vztahu k vlastní osobě, ostatním lidem, světu.** Projevem může být sebeobviňování, nedůvěra v možnosti řešení, generalizovaná víra, že svět je nebezpečné místo, naučená bezmocnost atd. Syndrom týrané ženy je odpovědí na periodický, ale nevypočitatelný výskyt zcela odlišných podob chování násilné osoby. Týrající partner střídá ve vztahu k oběti slušné zacházení s velmi špatným zacházením. Čím jsou obě tyto krajnosti vyhrcořenější a vyprofilovanější, tím je pravděpodobnější vznik paradoxní (ambivalentní) vazby týrané osoby na partnera. Jejím přirozeným důsledkem jsou pak sebezničující reakce. Jejich psychologickým základem je mentální odpověď na zneužívání označovaná jako manipulace s realitou. Manipulace v tomto případě představuje to, že týraná osoba si utváří svůj vlastní mentální skript zvláštního světa. V tomto světě má i nevysvětlitelné násilí své zdánlivě logické, věcné důvody. Pomocí mentálních konstrukcí dochází ke změně nesnesitelné reality tak, aby byla pro oběť ještě přijatelnou. Týraná osoba věří ve falešné přísliby, nesmysly,

hlouposti. Je ovládnuta iracionálním přesvědčením, že agresor je všemocný, vše se dozví a vše může zařídit. Z pohledu oběti je pak opustit vztah nebezpečnější, než kdyby v něm zůstala. Deformovaná realita dodává oběti sílu přečkat fáze exploze. V manipulaci s realitou je vždy přítomno sebeobviňování. Nejčastěji připisuje týraná osoba vinu za incidenty sama sobě. Jedná se o důležitý rozlišující znak mezi skutečnou a předstíranou viktimizací, protože u zinscenovaných obvinění z domácího násilí se u údajné oběti se sebeobviňováním nesetkáme. Prává oběť spíše intenzitu incidentů minimalizuje, při jejich popisu bývá střídavá, falešná oběť vše spíše zveličuje a údajného násilníka expresivně obviňuje.

- **Symptomy distresu a disfunkcí psychických procesů.** Zahrnují deprese, úzkostnost, flasbacky, intruze, konstrikce (vyhýbání se určitým situacím a podnětům, které jsou s nimi spojené), poruchy spánku, pokles imunity nebo kognitivní distorze (narušení kognitivních procesů projevující se například neschopností reálně vyhodnotit nebezpečí). Může se jednat také o různé asociativní poruchy (rozpojení neboli dezintegrace psychických funkcí projevující se například funkční poruchou paměti – u oběti dochází k vybavení jen útržků traumatického děje), nebo ve vážných případech o tzv. asociativní poruchu identity (u jedince se projevuje chování a prožívání odpovídající různým osobnostem).⁵⁶

Týraná žena pocítuje stud za svoji situaci, mlčí o ní nebo bagatelizuje. V důsledku zkušenosti s násilím očekává od lidí negativní reakce. Ve vztahu k okolí je ostražitá, podezřívá a nedůvěřivá. S obtížemi navazuje kontakt, při jednání se jeví jako uzavřená. Při osobním kontaktu lze odpozorovat řadu projevů, které nepůsobí důvěryhodně. Týraná žena často neudrhuje oční kontakt, její mimika je nezřetelná, její obličej působí vyhasle, bez výrazu, není možno pozorovat ani projevy smutku, ani projevy radosti. Její gestikulace je minimální, intonace hlasu jednotvárná. V důsledku nízkého sebevědomí působí nejistě a nerozhodně. Její chování vykazuje znaky submitivity, což je vyjádřeno celým jejím postojem. Jsou-li k těmto vnějším projevům připojeny symptomy posttraumatické stresové poruchy jako např. zvýšená dráždivost, kdy oběť reaguje i na nepatrné podněty

---

⁵⁶ Zde může vidět návaznost BWS na PTSP zařazenou do MKN-10. Někteří autoři dokonce následky týrání s PTSP ztotožňují (např. Ševčík a Špatenková, 2011). My se s tímto konstatováním neztotožňujeme, neboť, jak již bylo několikrát konstatováno, následky násilí mohou být velmi různorodé a nabývat různé intenzity.

neodpovídajícím způsobem, zvyšuje se riziko, že ji budou i další lidé hodnotit negativně a budou se k ní chovat necitelně (Bednářová, 2009, s. 20-21).

Na závěr této podkapitoly a na úvod kapitoly následující připojujeme také myšlenku Daligandové (2014, s. 14-15),⁵⁷ která říká, že, šíře statistických dat a charakter studií o výskytu násilí mezi partnery z posledních let nemohou samy o sobě objasnit nepředstavitelné utrpení, pocit odcizení a odlidštění, které každá z těchto žen prožila. Omezit partnerské násilí na strohá statistická data znamená dát najevo nezájem nebo až opovržení nad jejich utrpením. Jako bychom ještě jednou „odosobnili“ ty, které se staly oběťmi. Na partnerské násilí se nedá adaptovat, nelze jej omezit na pouhá zobecňující fakta. Každý případ je specifický a nikdo z nás by to neměl opomenout. Výchozím bodem práce při péči o tyto ženy by měla být odpověď na otázku: Jak navrátit umlčené ženě řeč, jak ji vrátit do života? My se k této myšlence přikláníme, ať už je osobou ohroženou muž nebo žena. Důležité je zaměřit se především na prevenci a intervenci v konkrétních případech partnerského násilí.

---

⁵⁷ V knize dané autorky nalézáme příběhy partnerského násilí páchaného muži na ženách, kdy výpovědi jak obětí, tak agresorů jsou doplněny o odborné komentáře.

4 POMOC OSOBÁM OHROŽENÝM PARTNERSKÝM NÁSILÍM

Poslední kapitola teoretické části naší diplomové práce je věnována problematice pomoci osobám ohroženým partnerským násilím. Jedná se o oblast velmi rozsáhlou, její koncepce vychází z různých odborných oblastí, které o ní pojednávají. Z jiného úhlu pohledu bude na osobu ohroženou partnerským násilím nahlížet lékař, policista, sociální pracovník, přítel, známý, soused atd. Jsme si vědomi toho, že není v možnostech práce vymezit tuto oblast vyčerpávajícím způsobem. Pracujeme tedy, v návaznosti na studovaný obor, zejména s legislativním rámcem České republiky, neboť ten ukazuje vývoj, který se v této sféře odehrál. Klíčovou úlohu při pomoci osobám ohroženým partnerským násilím však sehrává také schopnost identifikovat partnerské násilí⁵⁸ a komunikovat se samotnou osobou ohroženou. Neustále musíme mít na paměti specifičnost každého případu a individualitu každé osoby ohrožené partnerským násilím, jak vyplývá z předchozích kapitol.

4.1 Identifikace partnerského násilí a jednání s osobou ohroženou

Pokud se zaměříme na problematiku identifikace partnerského násilí z pohledu nezúčastněné osoby (profesionální pomoc, laická pomoc), pak DONA linka ([©2015]),⁵⁹ v rubrice **Rady pro pomáhající odborníky**, shrnuje klíčové body odlišení domácího násilí od jiných typů rodinných problémů a krizí. Konkrétně se jedná o:

1. **Přímé dotazování.** Klíčovými jsou dotazy na fyzické, psychické, sexuální a ekonomické násilí. Ptáme se na to, co se děje, na první akt domácího násilí, poslední akt domácího násilí, nejhorší akt domácího násilí, projevy agrese u partnera/ky, chování osoby ohrožené při prvním aktu domácího násilí, posledním aktu domácího násilí, na to, co bezprostředně předchází útoku, na potíže těsně po útoku, bolesti, problémy, zranění, vyhledání ošetření, na to, kam se osoba ohrožená domácím násilím obrátila s žádostí o pomoc.

---

⁵⁸ Upozorňujeme také na seznam varovných signálů, které mohou být indikátorem jak pozdějšího rozvoje domácího násilí, tak domácího násilí již rozvinutého, které uvádí např. ROSA (©2014), Špatenková a Ševčík (2011) nebo Narika (©2015), viz příloha P I.

⁵⁹ DONA linka je specializovaná celostátní služba telefonické krizové pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím. Autorkou uvedeného postupu identifikace domácího násilí je zřejmě Vitoušová, neboť obdobné vymezení je uvedeno v knize *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese* (2007), v kapitole *Domácí násilí*, jejíž autorkou je právě Vitoušová.

2. **Užití tří kritérií**, podle kterých je možno odlišit domácí násilí od jiných problémů mezi partnery:
  - a. **Startér násilí**. Domácí násilí není vyprovokováno chováním ohrožené osoby. Ptáme se na to, co předcházelo incidentu.
  - b. **Opakování**. Nejedná se o jednorázový akt. Domácí násilí je proces, je možno u něj zaznamenat start, vývoj a konec. Domácí násilí také zásadně mění povahu vztahu. Ptáme se na to, kdy to začalo, jak dlouhé to má trvání a na to, co se děje nyní.
  - c. **Pocit oběti**. U osob ohrožených domácím násilím se objevují typické pocity strachu z opakování. Ptáme se na to, jak osoba ohrožená reaguje, na co myslí.⁶⁰
3. **Pomoc „psychologických“ signálů domácího násilí**. Mezi tyto signály konkrétně patří manipulace s realitou (laxnost, odmítání pomoci), neschopnost ventilace vzteku, disociace, minimalizace násilí, naučená bezmocnost, sebeobviňující a sebeobviňující reakce.⁶¹

Specifickou metodu pro diagnostiku domácího násilí pak představuje metoda **SARA** (*Spousal Assault Risk Assessment*). Metoda vzniklá v Kanadě, byla transformována pro práci policistů ve Švédsku a odtud se rozšířila i do dalších zemí. Na bázi strukturovaného odborného přístupu má možnost proškolená osoba při jejím využití zjistit rizikové faktory a kvalifikovaně odhadnout riziko dalšího domácího násilí. Uvedenou metodu do České republiky přinesl a na naše podmínky adaptoval Bílý kruh bezpečí, o.s., jako součást projektu „Hráz“, jež byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Bílý kruh bezpečí obdržel k šíření metody od jejich autorů z Kanady a Švédska oprávnění chráněné mezinárodním právem, získal také pro ČR souhlas k názvu české verze „**SARA DN**“. Jedná se o metodu, která je určena zejména policistům, kteří se dostanou do prvního kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím. Využití metody **SARA DN** se předpokládalo také u vybraných služeb v prvním kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím, především služeb sociálních. Proškolený uživatel metody

---

⁶⁰ Jedná se o typické znaky domácího násilí uvedené v podkapitole *Partnerské násilí jako jedna z podob domácího násilí*.

⁶¹ Viz syndrom týrané osoby (ženy, partnera, jedince); podkapitola *Osoba ohrožená partnerským násilím*.

SARA DN dokáže zhodnotit současnou situaci, odhadnout závažnost hrozby a přijmout opatření k eliminaci rizikové situace. Metoda SADA DN v rukou odborníků přispívá k určení strategií řízení tohoto rizika, vyvažuje ojedinele se vyskytující subjektivní pocity profesionálů, směřuje ke zlepšení jednotnosti rozhodnutí, přispívá ke zlepšení mezioborové komunikace. Bílý kruh bezpečí také podpořil šíření této metody několika akcemi. Řadíme mezi ně semináře se zahraničními lektory, „Pomůcku pro policisty“, předanou policejním pedagogům a školitelům, pilotní ověřování metody v Praze, Ostravě a Brně. Je také součástí *Závazného pokynu policejního prezidenta* a výrazně posílila kompetence policistů při realizaci *zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím*.⁶² Bílý kruh bezpečí, o.s., se rovněž i nadále zaměřuje na prezentaci metody SARA a to cestou školení odborníků různých profesí, kteří pracují s jedinci ohroženými domácím násilím (Vitoušová a Zima, [b. r.]).

Konkrétní otázky metody SARA DN, pro zjišťování hrozby domácího násilí, jsou pak následující (BKB, 2006):

1. *Dopouští se osoba násilná závažného fyzického nebo sexuálního násilí?*
2. *Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?*
3. *Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhružek a úmyslů ze strany násilné osoby?*
4. *Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?*
5. *Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?*
6. *Dopouští se obecné kriminality?*
7. *Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?*
8. *Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?*
9. *Má násilná osoba problémy s toxikománií a jinými závislostmi?*
10. *Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?*
11. *Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?*
12. *Má z násilné osoby extrémní strach?*
13. *Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?*

---

⁶² Viz podkapitola *Pomoc osobám ohroženým partnerským násilím v kontextu legislativního rámce České republiky*.

14. Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?

15. Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?

Jak je tedy zřejmé, jsou v České republice již dostupné nástroje k tomu, aby bylo možno domácí násilí spolehlivě identifikovat. Pokud za pomoci předchozích kroků dojde k tomu, že domácí násilí je skutečně identifikováno, dalším důležitým bodem je správná komunikace a jednání s osobou ohroženou domácím násilím. To vyžaduje specifický přístup, má určité zásady. O těchto zásadách hovoří řada odborných pramenů. My v této podkapitole shrneme jen zásadní body, které jsou nutné k tomu, abychom osobu ohroženou partnerským násilím nejen opět netraumatizovali,⁶³ ale zároveň ji dokázali nasměrovat k dalším krokům, které ji umožní její situaci řešit. Většina autorů v tomto kontextu hovoří o krizové intervenci.⁶⁴ (např. Vykopalová, 2007; Ševčík a Špatenková, 2011; Ošancová, 2012). Jejich vymezení bodů krizové intervence se pak v mnohých ohledech překrývají.

Ševčík a Špatenková (2011, s. 116-118) mezi základní pravidla, kroky krizové intervence řadí:

- Věřit a neznačkovat.
- Navázat kontakt. U osoby ohrožené domácím násilím se projevuje potřeba mít u sebe někoho, kdo by jí věřil.
- Okamžitě redukovat ohrožení. Zhodnotit psychický a fyzický stav osoby ohrožené a rizika ohrožení jejího zdraví, života. Upřesnit, kde a v jakém stavu se nachází osoba násilná.
- Zajistit bezpečí jak ohrožené osoby, tak i dalších osob. Posoudit, zda může osoba ohrožená domácím násilím setrvat v domácím prostředí.
- Sbírat informace o historii domácího násilí, zejména pak informace o několika posledních incidentech z důvodu možného vytvoření tzv. bezpečnostního plánu.

---

⁶³ V této souvislosti pak můžeme hovořit o *sekundární viktimizaci*, která znamená *viktimizaci nikoliv v přímém důsledku trestného činu, ale skrze reakce institucí a jednotlivců k oběti* (Committee of Ministers, 2006).

⁶⁴ *Psychoterapeutická pomoc poskytovaná v krizových situacích, po telefonu nebo v přímém kontaktu; cílem je ohraničení akutního krizového stavu, zeslabení intenzity krize, zklidnění* (Hartl, 2004, s. 120; Hartl a Hartlová, 2010, s. 230), dlouhodobějším cílem je pak *funkční obnovení psychického stavu postiženého na úroveň před započatím krizového stavu* (Hartl a Hartlová, 2010, s. 230).

- Pochopit reakce osob ohrožených, uznat a respektovat manifestní symptomy, akceptovat to, že cokoliv se děje, jakkoliv se osoba ohrožená chová, jedná se o normální reakci na nenormální situaci.
- Redukovat negativní emoce a navrátit pocit bezpečí.
- Navrátit pocit vědomí kontroly. Důležité je u osob ohrožených domácím násilím zprostředkovat pocit úspěchu, který posiluje sebeúctu, kompetenci a pozitivní sebeobraz.
- Aktivovat zdroje jak vnitřní, tak vnější, mobilizovat sociální oporu a podpůrnou funkci sociálních sítí, neformální i formální zdroje pomoci v dané situaci.
- Sestavit plán aktivit směřujících ke změně. Je však nutné mít na paměti, že rozhodnutí co, jak a kdy udělat, závisí jen na osobě ohrožené. Ona nese za své rozhodnutí plnou zodpovědnost. Za všech okolností, ať už je její rozhodnutí jakékoliv, potřebuje podporu a naději.
- Vytvořit společně s osobou ohroženou bezpečnostní plán.⁶⁵ Probrat s osobou ohroženou čtyři incidenty týkající se týrání (první, typický, nejhorší nebo jeden z nejhorších, poslední), detaily signálů násilí ze strany partnera, kdy a kde začíná bít, plán domu nebo bytu, co bude žena v případě incidentu potřebovat, jak zahrnout do bezpečnostního plánu děti, kam bude osoba ohrožená utíkat a co bude dělat poté. Bezpečnostní plán dává ženě pocit bezpečí. Bez ohledu na to, zda bude někdy použit či nikoliv, dává jí určitou sílu a moc.

Mezi další doporučení pro kontakt s osobou ohroženou domácím násilím, kromě již uvedených, lze dále doplnit (Bednářová, 2009, s. 41):

- Dát osobě ohrožené prostor k tomu, aby mohla o prožitých traumatech mluvit, nepřerušovat ji ve vyprávění.
- Postupovat citlivě, být trpělivý, nespíchat. Oběť potřebuje čas k tomu, aby mohla formulovat problém. Těžko se jí o prožitých traumatech hovoří.
- Percipovat potřeby oběti. Nedožadovat se detailních informací v době, kdy není připravena o nich mluvit.
- Ocenit ji za vyhledání pomoci.

---

⁶⁵ Doporučení pro vytvoření bezpečnostního plánu v různých fázích (při setrvání doma, při odchodu od partnera atd.) podrobně viz Vargová (2008).

- Potvrzovat emoce. Nechat ji vyplakat, ujisti ji, že má nárok na pláč, dát najevo pochopení.
- Projevit zájem jak na verbální úrovni (podporovat ji ve vyprávění, doptávat se, parafrázovat, shrnovat slyšené atd.), tak na úrovni neverbální (otevřené posazení, oční kontakt, natočení těla, výraz tváře apod.).
- Nedotýkat se oběti nebo jen s jejím svolením.
- Pojmenovat domácí násilí a jeho neakceptovatelnost.
- Dát oběti jistotu, že za násilí nese odpovědnost jen jeho pachatel, ona je v žádném případě nezavinila, i když násilná osoba uvádí opak.
- Neudílet rady, aktivovat k nalezení vlastní cesty.
- Nabídnou oběti možnost řešení, ale nenutit k rychlému řešení.
- Pravdivě informovat o složitosti řešení, nedávat plané naděje, neslibovat nespílitelné.
- Navrhovat mále cíle, které povedou ke změně. Velké se jeví jako nedosažitelné a mohly by vést k tomu, že oběť spíše odradíme.
- Pokud jednáme se ženou, která se stala obětí domácího násilí ze strany partnera, berme v potaz i pohlaví toho, kdo pomoc nabízí, zejména při prvním kontaktu, někdy i později, je vhodnější, aby s obětí pracovala žena.

Vyústěním tohoto kroku pomoci by tedy mělo být nasměrovat osobu ohroženou domácím násilím k účinným strategiím, které by jí umožnily efektivně její situaci řešit. Jedním ze zdrojů těchto efektivních cest je pak legislativní rámec České republiky, ve kterém došlo ke značným změnám.

4.2 Pomoc osobám ohroženým partnerským násilím v kontextu legislativního rámce České republiky

Přijetím zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím,⁶⁶ došlo k novelizaci zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení a zákona č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů

---

⁶⁶ Dále zákon na ochranu před domácím násilím.

České republiky v sociálním zabezpečení. Zákon nabyl účinnosti od 1. 1. 2007, byl také několikrát novelizován. Opírá se o tři pilíře, kterými je zajištěna ochrana osoby ohrožené před domácím násilím. Jedná se o **policii, intervenční centra a soud**.

4.2.1 Úloha policie ve vztahu k pomoci osobám ohroženým partnerským násilím

Policista je oprávněn, lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, tuto osobu vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti. Vykázání trvá 10 dnů ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních⁶⁷ v průběhu vykázání se doba vykázání prodlužuje do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o tomto návrhu. Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu (*Zákon o policii*, § 44).⁶⁸

Mezi povinnosti vykázané osoby patří (*Zákon o policii*, § 45):

- a) opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- b) zdržet se vstupu do tohoto prostoru,
- c) zdržet se styku nebo navazování kontaktu s osobu ohroženou,
- d) vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Ohrožená osoba je, mimo jiné, policistou poučena o možnosti podat návrh na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních soudních a o možnosti využít psychologické, sociální nebo jiné služby v oblasti pomoci obětem násilí (*Zákon o policii*, § 46). Zároveň policista do 24 hodin od vstupu do společného obydlí zašle kopii úředního záznamu o vykázání příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle zákona o zvláštních řízeních

---

⁶⁷ Viz podkapitola *Úloha soudu ve vztahu k pomoci osobám ohroženým partnerským násilím*.

⁶⁸ Více o postupu policisty v případech vykázání *METODICKÁ PŘÍRUČKA č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázání a Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o vykázání*. Uvedena je zde i metoda *SARA DN*, viz podkapitola *Identifikace partnerského násilí a jednání s osobou ohroženou*.

soudních. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle kopii úředního záznamu o vykázání v této lhůtě i příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.⁶⁹ Ve lhůtě 3 dnů od vykázání pak provede kontrolu, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti, které z vykázání vyplývají a o provedených úkonech a opatřeních sepíše úřední záznam (*Zákon o policii*, § 47).⁷⁰

Dle dostupných statistik je možné říci, že úroveň využívání institutu vykázání od roku 2007 do roku 2015 v jednotlivých krajích různě kolísá.⁷¹ Převážně však můžeme hovořit o vzrůstající tendenci využívání institutu vykázání. Ve Zlínském kraji bylo např. nejvíce případů vykázání v roce 2011 (126), nejméně naopak v roce 2009 (36). Celkově pak bylo během tohoto časového období ve Zlínském kraji vykázáno 691 osob násilných (Bílý kruh bezpečí a APIC, 2015).

Vykázání, které je v kompetenci policie, tedy představuje základní krok v řešení situace osoby ohrožené domácím násilím. Jako efektivní vnímáme zejména fakt, že vykázání na dobu 10 dnů nemůže být zkráceno ani v případě, že by to chtěla sama osoba ohrožená. Nemůže tak dojít k tomu, že by například jednala zkratkovitě, má dostatek času získat alespoň částečný náhled nad danou situací. Může na situaci začít nahlížet racionálně a začít ji také racionálně řešit. Klíčovými body jsou také seznámení osoby ohrožené s možností vydání předběžného opatření a s možností využít psychologické, sociální a jiné služby, které jsou pro osoby ohrožené domácím násilím určeny a zaslání kopie úředního záznamu o vykázání dalším orgánům kompetentním v řešení případů domácího násilí. Dané kroky zabezpečují personální i teritoriální ochranu osoby ohrožené, umožňují jí setrvat v jejím přirozeném prostředí, poskytují jí prostor a zároveň podporu k efektivnímu řešení dané situace.

---

⁶⁹ Dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se jedná o děti, které jsou ohroženy násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami. Postup orgánů sociálně-právní ochrany je popsán v *Metodickém doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí*.

⁷⁰ Pokud policista zjistí, že došlo k porušení povinností vykázané osoby, může být daná skutečnost posuzována podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (§ 337; *Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání*).

⁷¹ Viz příloha P II. Pojem domácí násilí se zde nevztahuje jen na oblast násilí mezi partnery.

4.2.2 Úloha intervenčních center ve vztahu k pomoci osobám ohroženým partnerským násilím

Další institucí, která hraje klíčovou úlohu v pomoci osobám ohroženým domácím násilím, je, již uvede, intervenční centrum, které patří podle *zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů*, mezi služby **sociální prevence**. Nabídne osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní. Pomoc intervenčního centra může být ale také poskytnuta na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby, která s ní obývá společné obydlí nebo i bez tohoto podnětu, a to bezodkladně poté, co se o ohrožení osoby násilným chováním intervenční centrum dozví. Sociální služby jsou v intervenčním centru poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové (*Zákon o sociálních službách*, § 60a).

Obsahem služby jsou tyto základní činnosti (*Zákon o sociálních službách*, § 60a; *Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách*, § 25a):

- a) Sociálně terapeutické činnosti, které zahrnují krizovou intervenci a další socioterapeutické činnosti, kdy jejich poskytování vede k překonání krizového stavu a zahájení následného terapeutického procesu.
- b) Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, která zahrnuje pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů a pomoc při vyřizování běžných záležitostí.

Pokud je pak služba poskytována formou pobytových služeb obsahuje vedle již uvedených základních činností (*Zákon o sociálních službách*, § 60a; *Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách*, § 25a):

- a) Poskytnutí ubytování. Ubytování na omezenou dobu zpravidla nepřesahuje 7 dní. Vytvoření podmínek pro praní, drobné opravy a žehlení osobního, případně ložního prádla a ošacení.
- b) Poskytování stravy nebo pomoc při zajištění stravy, která zahrnuje zajištění celodenní stravy, která odpovídá věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování nebo vytvoření podmínek pro samostatnou přípravu stravy.

Služba zahrnuje také zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní

ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policií, jako i ostatními orgány veřejné správy (*Zákon o sociálních službách*, § 60a).

Intervenční centrum je tedy, dle našeho mínění, jakýmsi spojovacím článkem, ve smyslu komplexního přístupu k těmto jedincům. Důležité totiž není jen vykázaní osoby násilné (pokud k němu dojde), ale zejména všestranná pomoc osobě ohrožené domácím násilím. Intervenční centrum takovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím poskytuje a zároveň je také prvním krokem k hlubšímu řešení jejich situace.

O tom, že intervenční centra se snaží nejen o rozvoj samotné služby, ale i o celkové řešení problematiky domácího násilí v České republice svědčí pak jak samotná existence *Asociace pracovníků intervenčních center ČR, o. s. (APIC)*, tak aktivity uvedené *Asociace*. V současné době můžeme hovořit zejména o projektu *Zlepšení praxe při prevenci, identifikaci a eliminaci domácího násilí prostřednictvím profesní specializace*. Daný projekt je realizován od ledna 2015 do dubna 2016.⁷² Cílem projektu je systémová celostátní změna dosavadní praxe při prevenci a eliminaci domácího násilí prostřednictvím zkvalitnění činnosti rozhodujících institucí, které jsou zodpovědné za řešení případů domácího násilí. Cíle by mělo být dosaženo prostřednictvím následujících kroků:

1. Získání a publikování podkladů k prosazení profesní specializace (celostátní výzkum, mezinárodní průzkum, analýza situace na území České republiky).
2. Předložení získaných výsledků a návrhů pro etablování profesní specializace vedoucím představitelům rozhodujících institucí, plán profesní specializace (vytvoření platformy pomocí kulatých stolů).
3. Zhotovení materiálů určených ke vzdělávání specialistů nutných pro zavedení a udržení profesní specializace. Pořádání vzdělávání, organizování mezioborových setkání a konference.
4. Zpracování odborné publikace obsahující kazuistiky a příklady dobré praxe využitelné pro odbornou veřejnost včetně specialistů.

---

⁷²

V době psaní diplomové práce nebyly podrobné výsledky tohoto projektu známy.

5. Podpora řešení problému domácího násilí pomocí preventivní kampaně oslovující širokou i odbornou veřejnost (Asociace pracovníků intervenčních center ČR, o. s., [2014]).⁷³

Na stránkách uvedené *Asociace* jsou zároveň k dispozici informace o interdisciplinární spolupráci⁷⁴ jednotlivých intervenčních center. Dostupné jsou i informace o aktivitách Intervenčního centra Zlínského kraje, které v průběhu roku 2014 uspořádalo, mimo jiné, celkem čtyři setkání IDT, po jednom v každém z bývalých okresů. Dohromady se těchto setkání zúčastnilo 79 osob zapojených v systému pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím. Součástí byla rovněž další interdisciplinární spolupráce ve formě jak případových konferencí (konaly se tři), tak i konzultací s klienty (proběhlo jich šestnáct), kterých se účastnily další subjekty zaměřené na jejich pomoc (nejčastěji Policie České republiky a sociální pracovníce azylových domů) (Asociace pracovníků intervenčních center, [©2014b]). O propojenosti institutu vykazání a činnosti intervenčního centra ve Zlínském kraji pak svědčí dostupné statistiky. Zaznamenáváme zde také vzestupné tendence, neboť např. v roce 2007 bylo ohrožených osob v rámci vykazání ve Zlínském kraji celkem 51, v roce 2014 jich pak bylo již 129 (Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy, p.o., [2014] in *Bezpečnostní analýza Zlínského kraje (rok 2014)*, 2015, s. 19).⁷⁵

4.2.3 Úloha soudu ve vztahu k pomoci osobám ohroženým partnerským násilím

Další klíčový bod v souvislosti s pomocí osobám ohroženým domácím násilím představují předběžná opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí dle *zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů*. Daná předběžná opatření je možné vydat jen na návrh (§ 401). Tento návrh pak musí obsahovat, kromě jiných zákonem stanovených náležitostí, také vyličení skutečností, které osvědčují, že je společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě nebo bytě, ve kterém se nachází společná domácnost, pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije, anebo vyličení

---

⁷³ Preventivní kampaň nese název *Mlčení bolí*. Probíhá od června 2015. (Asociace pracovníků intervenčních center ČR, o. s., [©2014a]).

⁷⁴ Pojem interdisciplinární spolupráce použily poprvé Šedivá a Vitoušová (2005). Jednalo se o projekt *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni*, který byl realizován v Ostravě během let 2003-2004. Nyní je interdisciplinární přístup součástí legislativy.

⁷⁵ Opět hovoříme o celém spektru domácího násilí, tedy nejen o násilí mezi partnery. Další informace o počtu ohrožených osob evidovaných intervenčními centry ve Zlínském kraji viz příloha P III.

skutečností, které osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování navrhovatele (§ 402). Plnou procesní způsobilost má pro řízení nezletilý starší 16 let (§ 403).

O návrhu rozhodne soud do 48 hodin bez jednání. Pokud soud vyhoví návrhu, uloží odpůrci pomocí předběžného opatření zejména, aby (*Zákon o zvláštních řízeních soudních*, § 404-405):

- a) *opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval,*
- b) *nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,*
- c) *zdržel se setkávání s navrhovatelem, nebo*
- d) *zdržel se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.*⁷⁶

Navrhovatele soud poučí o dalších vhodných opatřeních směřujících k jeho ochraně, zejména o právu podat návrh na zahájení řízení ve věci samé. Soud navrhovatele rovněž poučí o možnosti podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření (*Zákon o zvláštních řízeních soudních*, § 405). Dané rozhodnutí je pak vykonatelné vydáním. Předběžné opatření trvá 1 měsíc od jeho vykonatelnosti. *Předcházel-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření vykazání podle zákona o polici a neuplynula-li před nabytím vykonatelnosti předběžného opatření lhůta stanovená v zákoně o polici pro trvání vykazání, prodlužuje se doba trvání předběžného opatření o tu dobu, jež do vykonatelnosti předběžného opatření neuplynula* (*Zákon o zvláštních řízeních soudních*, § 408). Navrhovatel může před uplynutím této doby podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření. Tímto se prodlužuje doba trvání předběžného opatření do doby, než soud o návrhu na prodloužení rozhodne (*Zákon o zvláštních řízeních soudních*, § 410). K rozhodnutí o tomto návrhu soud zpravidla nařídí jednání. Při jeho rozhodování vezme v úvahu zejména trvání stavu ohrožení navrhovatele, majetkové či jiné poměry účastníků, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se předběžné opatření vztahuje, a další rozhodné okolnosti včetně dalších probíhajících řízení mezi účastníky. O

---

⁷⁶ Pokud se odpůrce dopustí závažného nebo opakovaného jednání, které směřuje ke zmaření rozhodnutí o předběžném opatření, je daná skutečnost posuzována podle *zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů* (§ 337; *Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání*).

návrhu na prodloužení doby trvání soud rozhodne do 2 měsíců od jeho podání. Doby trvání předběžného opatření pak může soud prodloužit jen na dobu nezbytně nutnou. Pokud navrhovatel neprokáže své majetkové či jiné poměry, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, může soud prodloužit dobu trvání předběžného opatření jen z důvodů zvláštního zřetele hodných. Předběžné opatření pak zaniká nejpozději uplynutím 6 měsíců od jeho vykonatelnosti (*Zákon o zvláštních řízeních soudních*, § 411-413).

Na návrh může soud rozhodnout rovněž o zrušení předběžného opatření (platí obdobné podmínky jako při návrhu na prodloužení doby předběžného opatření). Došlo-li k zamítnutí návrhu na zrušení rozhodnutí, lze jej opětovně podat nejdříve až po uplynutí 3 měsíců od právní moci zamítavého rozhodnutí (*Zákon o zvláštních řízeních soudních*, § 414).

Předběžná opatření, obdobně jako vykázání, které jim nemusí předcházet, tedy představují další z možností personální a teritoriální ochrany. Osoba ohrožená domácím násilím (navrhovatel) může setrvat ve svém přirozeném prostředí, kde je jí poskytnut prostor k dalšímu řešení situace. Dostávají se k ní informace potřebné právě k tomuto řešení. Doložením potřebných skutečností je zajištěn specifický přístup ke každému jednotlivému případu. Podstatným rozdílem, oproti institutu vykázání, je fakt, že osoba ohrožená může podat návrh na zrušení předběžného opatření, kdy jsou ale opět podstatné určité skutečnosti, které mohou směřovat k zamítavému rozhodnutí.

Kromě již uvedených předběžných opatření na ochranu před domácím násilím lze, v kontextu pomoci osobám ohroženým domácím násilím, pracovat také se *zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů a se zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*.

Pokud hovoříme o chování intenzity přestupku, pak se může jednat zejména o *Přestupky proti občanskému soužití, kterých se dopustí ten, kdo* (*Zákon o přestupcích*, § 49):

- a) *jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,*
- b) *jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,*
- c) *úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, neoprávněným obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.*

Za přešupek ublížení na cti lze pak uložit pokutu do výše 5000 Kč. Za přešupek ublížení na zdraví z nedbalosti a úmyslné narušení občanského soužití pokutu do 20 000 Kč. U úmyslného narušení občanského soužití lze spolu s pokutou uložit rovněž zákaz pobytu (*Zákon o přešupcích*, § 49). Uvedené přešupky se projednávají jen na návrh postižené osoby. Ten je možno podat příslušnému správnímu orgánu (obecní úřad) nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl o přešupku nebo o postoupení věci orgánem činným v trestním řízení. V návrhu musí být uvedeno, kdo je postiženou osobou, koho navrhovatel označuje za pachatele, kde a kdy a jakým způsobem měl být přešupek spáchán (*Zákon o přešupcích*, § 68).

Pokud byl občan uznán vinným z přešupku, je mu uložena povinnost nahradit státu náklady spojené s projednáním přešupku. Pokud však bylo řízení zahájené na návrh navrhovatele zastaveno z důvodu toho, že skutek, o němž se vede řízení, se nestal nebo není přešupkem, skutek nespáchal obviněný z přešupku, spáchání skutku, o němž se vede řízení, nebylo obviněnému z přešupku prokázáno, navrhovatel vzal svůj návrh na zahájení řízení zpět nebo se, ač řádně a včas předvolán, k ústnímu jednání bez náležité omluvy nebo bez důležitého důvodu nedostavil, je mu uložena povinnost nahradit státu náklady spojené s projednáním přešupku (*Zákon o přešupcích*, § 79).

Posledním stupněm, kterého pak chování násilné osoby může dosahovat, je intenzita trestného činu. Skutková podstata jednotlivých trestných činů je uvedena v *zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*. V případě domácího násilí může být naplněna skutková podstata různých trestných činů. Specifickou úkolu ale sehrává trestný čin *Týrání osoby žijící ve společném obydlí*.

Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři roky. Odnětím svobody na dva roky až osm let bude pachatel potrestán (Trestní zákoník, § 199):

- a) *spáchá-li tento čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,*
- b) *způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,*
- c) *spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo*
- d) *páchá-li takový čin po delší dobu.*

Odnětím svobody na pět až dvacet let bude pachatel potrestán, způsobí-li tímto činem:

- a) *těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo*
- b) *smrt.*

V kontextu ochrany osob ohrožených domácím násilím je také nutné říci, že skutková podstata trestného činu *Týrání osoby žijící ve společném obydlí* nevyžaduje souhlas poškozené osoby, pokud je osobou blízkou k obviněnému. Naopak ale některé trestné činy jako např. ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví, ublížení na zdraví z nedbalosti, nebezpečné pronásledování atd. tento souhlas vyžadují. Mezi výjimky, kdy pak tento souhlas není třeba, patří, v kontextu domácího násilí, zejména, že z okolností je zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhružkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností (*Trestní řád*, § 163-163a). O nebezpečném pronásledování se pak v mnohých případech hovoří v souvislosti s pokračováním domácího násilí např. i po ukončení vztahu.

Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že (Trestní zákoník, § 354):

- a) *vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,*
- b) *vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,*
- c) *vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,*
- d) *omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo*
- e) *zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu*

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li daný čin

- a) *vůči dítěti nebo těhotné ženě,*
- b) *se zbraní, nebo*
- c) *nejméně se dvěma osobami.*

V rámci Zlínského kraje bylo v roce 2014 přestupkovými orgány obcí vyřizováno celkem 1608 přestupků, které vykazovaly znaky domácího násilí (o 300 méně než v roce 2013) (*Formulář „Statistických údajů správních orgánů k řízení o přestupcích za rok 2014“*, [2015] in *Bezpečnostní analýza Zlínského kraje (rok 2014)*, 2015, s. 20). Krajské ředitelství policie Zlínského kraje šetřilo během roku 2014 54 trestných činů, které vykazovaly znaky domácího násilí, v roce 2013 60 uvedených trestných činů, v roce 2012

pak 67 uvedených trestných činů ([2015] in *Bezpečnostní analýza Zlínského kraje (rok 2014)*, 2015, s. 20).⁷⁷

Ochrana osoby ohrožené tedy, jak je zřejmé z předchozího výčtu, prochází celým spektrem legislativních dokumentů. My zdůrazňujeme zejména její podobu mimo oblast *zákona o přestupcích a trestního zákona*. Zde je totiž patrný největší posun v této oblasti. Snaží se zabránit tomu, aby domácí násilí nabylo intenzity, kterou již nejsme schopni zvládat. Snaží se o dostupnost možných efektivních cest řešení daného problému a o návrat osoby ohrožené domácím násilím do běžného života. Potrestání osoby násilné již není tak podstatné.

---

⁷⁷ Opět se uvedené údaje vztahují na celou oblast domácího násilí, nejenom na oblast násilí partnerského.

SHRnutí TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část naší diplomové práce sestává ze čtyř kapitol, které společně utváří ucelený pohled na oblast partnerského násilí. V kapitole první jsme se zabývali vymezením pojmů, ze kterých problematika násilí mezi partnery vychází. Konkrétně se jedná o sociální patologii a deviaci, agresivitu, agresi, agresivní chování, násilí a v neposlední řadě domácí násilí. Uvádíme zde některá stanoviska k uvedeným pojmům ve vztahu k partnerskému násilí, s těmito stanovisky pak pracujeme v celé naší práci.

Ve druhé kapitole jsme se nejprve soustředili na výzkumy daného sociálně patologického jevu a to jak na jeho prevalenci, tak např. na postoje a jednání samotných osob ohrožených partnerským násilím nebo na postoje celé populace. Následně jsme uvedli mýty, se kterými se ve spojitosti s daným jevem ve společnosti setkáváme a které jsou mnohdy součástí samotných výzkumných šetření. Dále jsme představili teoretické vymezení příčin, typů, forem a cyklu násilí mezi partnery.

V kapitole třetí jsme se, opět v návaznosti na výzkumná zjištění, zaměřili na typologizaci osoby násilné a ohrožené. Součástí této kapitoly je rovněž shrnutí základních informací o speciálních programech pro násilné jedince, zejména muže, které, jak ze samotné charakteristiky vyplývá, nemají v České republice zatím stabilní podobu.

V poslední kapitole teoretické části jsme se pak věnovali samostatně pomoci osobám ohroženým partnerským násilím. Shrnujeme zde základní kroky identifikace násilí mezi partnery, pravidla komunikace s osobou ohroženou a legislativní vymezení pomoci osobám ohroženým násilím mezi partnery v České republice, které nejen že ukazuje vývoj, ale i tendence v dané sféře.

Teoretická východiska uvedená v této části naší diplomové práce jsou pak podkladem pro část praktickou.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Informace o závažnosti, rozsahu, možnostech řešení atd. partnerského násilí nás, dle našeho mínění, obklopují ve velké míře, o čemž svědčí i samotná teoretická východiska naší diplomové práce. Přesto zůstává pohled veřejnosti na násilí mezi partnery v mnohých ohledech velmi nejednoznačný.⁷⁸ Cílem praktické části naší diplomové práce je tedy **zmapovat pohled obyvatel Zlínského kraje ve věku od 15 let na problematiku partnerského násilí**. Ten nám totiž do značné míry napoví, jak by se respondenti našeho výzkumného šetření v konkrétní situaci zachovali. Zároveň, pokud dospějeme k nějakým závažným zjištěním, máme z pozice sociálního pedagoga možnost daný pohled, alespoň částečně, pozměnit v pozitivním slova smyslu a tím přispět k efektivnějšímu řešení daného problému.

Z pozice sociálního pedagoga totiž nejenže musíme znát složitost problematiky násilí mezi partnery, ale musíme se také zasazovat o to, aby k partnerskému násilí vůbec nedocházelo. Případně, když už k násilí mezi partnery dojde, aby osoba ohrožená dokázala danou situaci efektivně řešit, okolí bylo schopno daný jev rozpoznat a poskytlo osobě ohrožené partnerským násilím pomoc, osoba násilná byla nasměrována k efektivnímu řešení s problémem zvládnání agrese atd.⁷⁹

5.1 Výzkumné otázky a hypotézy

Na bázi uvedeného cíle naší diplomové práce jsme následně odvodili **hlavní výzkumnou otázku**.

Jaký je pohled obyvatel Zlínského kraje ve věku od 15 let na problematiku partnerského násilí?⁸⁰

Hlavní výzkumná otázka pak byla následně rozdělena do **výzkumných otázek dílčích**, kdy na některé z nich se vážou stanovené věcné hypotézy.⁸¹

---

⁷⁸ Navazujeme zejména na výzkumy uvedené v kapitole *Partnerské násilí*.

⁷⁹ Dvě základní funkce sociální pedagogiky - preventivní (profylaktická) a terapeutická (kompenzační) (Kraus, 2008, s. 46-47).

⁸⁰ Dle Gavory (2010, s. 56) lze námi stanovenou hlavní výzkumnou otázku označit také jako výzkumný problém spadající do skupiny *deskriptivní (popisný) výzkumný problém*. Ten ve většině případů hledá odpověď na otázku „jaké to je?“ Zjišťuje a popisuje situaci, stav nebo výskyt určitého jevu.

1. Jaké jsou zkušenosti a postoje respondentů ve vztahu k informacím o problematice partnerského násilí?

2. Jaká je míra ztotožnění respondentů s uvedenými mýty o partnerském násilí?

H₁: Předpokládáme, že existuje rozdíl v míře ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí v závislosti na pohlaví.

3. Jaký je pohled respondentů na profesionální pomoc pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím?

4. Jakou míru opravdovosti a nepřipustnosti připisují respondenti uvedeným formám násilného chování mezi partnery?

H₂: Předpokládáme, že existuje rozdíl v připisované míře opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery v závislosti na pohlaví.

5. Jaký je pohled respondentů na obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček a na jejich zásah v případě incidentu partnerského násilí z pozice potenciální nezúčastněné osoby?

6. Jaký je pohled respondentů na problematiku partnerského násilí z pozice potenciálního přímého aktéra?

5.2 Pojetí výzkumu

Na základě hlavní výzkumné otázky, následně vyvození výzkumných otázek dílčích a věcných hypotéz bylo zvoleno **kvantitativní pojetí výzkumu**, které nám, kromě samotných zjištění, poskytne prostor pro možné srovnání s předchozími výzkumnými šetřeními.⁸²

5.3 Popis výzkumné techniky

V návaznosti na výzkumné otázky a pojetí výzkumu byl pro naše výzkumné šetření vytvořen nestandardizovaný dotazník,⁸³ který je zaměřen na **zmapování pohledu obyvatel**

---

⁸¹ *Hypotéza je vědecký předpoklad* (Gavora, 2010, s. 63). Ve věcných hypotézách se k vyjádření jednotlivých proměnných využívá věcných termínů (Chráška, 2007, s. 69).

⁸² Viz kapitola *Partnerské násilí*.

⁸³ Dle Gavory (2010, s. 121) je dotazník způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Je určen zejména pro hromadné získávání údajů, tím je myšleno získávání údajů o velkém počtu

Zlínského kraje ve věku od 15 let na problematiku partnerského násilí (viz Příloha P IV).

V úvodní části seznamujeme respondenty s problematikou, které se týká naše diplomová práce (dotazník), cílovou skupinou, pro kterou je dotazník určen a náležitostmi, které se týkají využití výsledků, které jsou jeho prostřednictvím získány. Následuje stručný popis postupu vyplňování dotazníku a poděkování za projevenou ochotu dotazník kompletně a pravdivě vyplnit.

Celkem je dotazník tvořen 27 otázkami, které jsou řazeny v návaznosti na oblast zjišťování. Jedná se o otázky uzavřené, polouzavřené a škálové.⁸⁴ První část dotazníku je tvořena otázkami, které se zaměřují na zmapování **demografických informací o výběrovém souboru** (otázka č. 1-9 dotazníku). Jedná o otázky uzavřené. Pouze v případě otázky týkající se věku (otázka č. 4 dotazníku) jsou respondenti požádáni o uvedení dané informace pomocí číselné hodnoty.

Další části dotazníku se již soustředí na zjištění informací nutných pro zodpovězení dílčích výzkumných otázek. První z nich je zaměřena na **zjištění zkušeností a postojů respondentů ve vztahu k informacím o problematice partnerského násilí**. První otázka dané oblasti se ptá na to, zda se respondenti setkávají s informacemi o problematice partnerského násilí (otázka č. 10 dotazníku). Jedná se o otázku dichotomickou, uzavřenou. Touto otázkou také dochází k větvení dotazníku. Následující otázka se ptá na to, jak často se respondenti s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají (otázka č. 11 dotazníku). Jedná se o otázku uzavřenou, s možností výběru pouze jedné odpovědi. Otázka č. 12 dotazníku se pak ptá na to, kde se respondenti s těmito informacemi setkávají. Jedná se o otázku polouzavřenou, s možností výběru více odpovědí. Otázka č. 13 dotazníku je pak zaměřena na zjištění toho, jakou míru dostupnosti, věrohodnosti a dostatečnosti připisují respondenti daným informacím. Jedná se o otázku škálovou, intervalovou (1 nejnižší; 5 nejvyšší). Poslední otázka této části dotazníku (otázka č. 14 dotazníku) je pak již určena všem respondentům a soustředí se na zjištění toho, jaká je míra zájmu

---

odpovídajících. Proto dotazník považujeme za ekonomický výzkumný nástroj. Díky němu můžeme získat velké množství informací v poměrně krátkém čase.

⁸⁴ Dělení dle Gavory (2010) a Chrásky (2007). Struktura dotazníku viz Gavora (2010).

respondentů o informace týkající se právě problematiky partnerského násilí. Opět se jedná o otázku škálovou, intervalovou (1 nejnižší; 5 nejvyšší).

Druhá část dotazníku je orientována na **zmapování toho, jaká je míra ztotožnění respondentů s uvedenými mýty o partnerském násilí**. Je tvořena škálovou, intervalovou otázkou (1 nejméně; 5 nejvíce), ve které jsou uvedeny vybrané mýty o problematice partnerského násilí, které jsou převzaty ze zdrojů teoretické části naší diplomové práce a upraveny pro potřeby našeho výzkumu (otázka č. 15 dotazníku).

Další část dotazníku se pak soustředí na zmapování **pohledu respondentů na profesionální pomoc pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím**. První z otázek uvedené části (otázka č. 16 dotazníku) je zaměřena na zjištění toho, jakou míru dostupnosti připisují respondenti profesionální pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím. Jedná se o otázku škálovou, intervalovou (1 nejnižší; 5 nejvyšší). Následující otázka (otázka č. 17 dotazníku) je pak zaměřena na zjištění toho, jaké instituce, dle názorů respondentů, se nejvíce zasazují o řešení problému partnerského násilí. Jedná se o otázku uzavřenou, kdy respondenti mají z uvedených možností vybrat možnosti tři. Poslední otázka této části (otázka č. 18 dotazníku) se pak soustředí na zjištění toho, jakou míru užitečnosti připisují respondenti uvedeným zákonným opatřením na ochranu před domácím (partnerským) násilím, které znají. Jedná se o otázku škálovou, intervalovou (1 nejméně; 5 nejvíce). Nutné je také podotknout, že respondenti mají možnost zvolit odpověď „*Neznám dané opatření*“ a tedy nevolit na uvedené škále. Otázky č. 17 a 18 dotazníku byly převzaty z výzkumu *Domácí násilí II.* (2006), který provedla agentura STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a upraveny.⁸⁵

Následující část dotazníku je pak tvořena škálovou, intervalovou otázkou (otázka č. 19 dotazníku, 1 rozhodně ne; 5 rozhodně ano), která je zaměřena na zjištění toho, **jakou míru oprávněnosti a nepřijatelnosti připisují respondenti uvedeným formám násilného chování mezi partnery**. Otázka byla převzata z výzkumu *Bezpečnostní rizika 1999*,⁸⁶ upravena a doplněna o další podoby násilného chování.

---

⁸⁵ Viz kapitola *Partnerské násilí*.

⁸⁶ Viz kapitola *Partnerské násilí*.

Předposlední část dotazníku se pak soustředí na zjištění **pohledu respondentů na obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček a na jejich zásah v případě incidentu partnerského násilí z pozice potenciální nezúčastněné osoby**. První otázka této části se ptá na to, zda si respondenti myslí, že by pro ně bylo, z pozice nezúčastněné osoby (příbuzný, přítel, soused atd.), těžké rozpoznat partnerské násilí od méně závažných potyček (otázka č. 20 dotazníku). Jedná se o otázku uzavřenou, s možností výběru pouze jedné odpovědi. Otázka č. 21 dotazníku se pak ptá na to, zda by respondenti, z pozice nezúčastněné osoby (příbuzný, přítel, soused atd.), zasáhli v případě incidentu partnerského násilí. Opět se jedná o otázku uzavřenou, s možností výběru pouze jedné odpovědi, kdy po jejím zodpovězení dochází k větvení dotazníku. Na otázku č. 22 dotazníku, která se ptá na důvody, proč by respondenti nezasáhli, pak budou odpovídat jen respondenti, kteří uvedli, že by asi nebo určitě nezasáhli. Jedná se o otázku polouzavřenou, s možností výběru více odpovědí. Na otázku č. 23 dotazníku, zaměřenou na zjištění toho, na co by se respondenti při tomto zásahu více soustředili, pak budou naopak odpovídat jen ti, kteří uvedli, že by v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, asi nebo určitě zasáhli. Jedná se o otázku uzavřenou, s možností výběru pouze jedné odpovědi. Uvedená část dotazníku byla opět inspirována výzkumy *Domáci násilí* (2001 a 2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Poslední část dotazníku pak obsahuje otázky zaměřené na zjištění **pohledu respondentů na problematiku partnerského násilí z pozice potenciálního přímého aktéra**. Konkrétně se otázka č. 24 dotazníku ptá na to, zda si respondenti myslí, že by poznali, že se stali osobou ohroženou partnerským násilím. Jedná se o otázku uzavřenou, s možností výběru pouze jedné odpovědi. Další otázka poslední části dotazníku (otázka č. 25 dotazníku) se pak ptá na to, jak by se respondenti zachovali, pokud by se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím. Jedná se o otázku polouzavřenou, s možností výběru více odpovědí. Následující otázka (otázka č. 26 dotazníku) je pak zaměřena na zjištění toho, zda si respondenti myslí, že by byli schopni fyzického napadení svojí/svého partnera/ky. Jedná se o otázku uzavřenou, s možností výběru pouze jedné z odpovědí. Touto otázkou opět dochází k větvení dotazníku. Respondenti, kteří zvolili možnost ne nikdy, a nedokážu posoudit, tímto ukončují vyplňování dotazníku. Respondenti, kteří alespoň částečně možnost fyzického napadení svojí/svého partnera/ky připouštějí, přecházejí na otázku poslední (otázka č. 27 dotazníku), která je zaměřena právě na zjištění důvodů, které by je k tomuto fyzickému napadení partnera/ky mohly vést. Jedná se o

otázku polouzavřenou, opět s možností výběru více odpovědí. I u této části dotazníku jsme se inspirovali výzkumy *Domácí násilí* z roku 2001 a 2006 agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a výzkumem *Bezpečnostní rizika 1999*.

V závěrečné části dotazníku děkujeme ještě jednou respondentům za čas a ochotu při vyplňování dotazníku.

V rámci **předvýzkumu**⁸⁷ byl dotazník předložen 10 osobám, které splňovaly požadavky námi zvoleného výzkumného souboru. Ty byly požádány o uvedení připomínek a případných nejasností v obsahu dotazníku. Žádné závažnější připomínky ani nejasnosti v průběhu předvýzkumu nevyvstaly. Bylo pouze změněno znění otázky č. 8 dotazníku, která se ptá na současnou hlavní ekonomickou aktivitu respondentů.

5.4 Výzkumný soubor

Základní soubor⁸⁸ našeho výzkumného šetření byl tvořen obyvateli Zlínského kraje ve věku od 15 let. Jeho věková hranice byla stanovena zejména v návaznosti na reprezentativní výzkumy, které jsou uvedeny v teoretické části naší diplomové práce.⁸⁹ Zaměření konkrétně na kraj Zlínský pak souvisí především s místem studia a tedy i možným zásahem v rámci oboru sociální pedagogika.

Z dostupných informací na stránkách *Českého statistického úřadu* lze shrnout základní charakteristiky námi zvoleného základního souboru, který je tvořen **500 298** obyvateli Zlínského kraje (ČSÚ, 2015, s. 58).⁹⁰

Věk	Počet obyvatel
15-19	26 561
20-24	36 118
25-29	38 548
30-34	39 683
35-39	48 456

⁸⁷ Viz Gavora (2010).

⁸⁸ Základní soubor charakterizuje Chráska (2007, s. 20) jako všechny prvky (osoby, situace), které náleží do skupiny, kterou zkoumáme. Obdobně vymezuje základní soubor také Gavora (2010).

⁸⁹ Viz kapitola *Partnerské násilí*.

⁹⁰ Údaje se vztahují k datu 31. 12. 2014. Více informací o základním souboru nalézáme ve *Statistické ročence Zlínského kraje 2015*. Podrobněji se ale věnujeme popisu souboru výběrového.

40-44	45 426
45-49	38 640
50-54	39 252
55-59	39 641
60-64	40 700
65-69	36 051
70-74	26 972
75-79	19 096
80-84	14 616
85-89	7 725
90-94	2 500
95 a více	313
Σ	500 298

Tabulka č. 1 Věkové složení základního souboru

Zdroj: ČSÚ (2015, s. 58)

Věk	Muži	Ženy
15-64	199 641	193 384
65 a více	42 939	64 334
Σ	242 580	257 718

Tabulka č. 2 Složení základního souboru dle pohlaví a věku

Zdroj: ČSÚ (2015, s. 58)

Výběrový soubor (výběr, vzorek)⁹¹ našeho výzkumného šetření byl pak tvořen respondenty, kteří vyplnili dotazník⁹² zveřejněný na internetové adrese <https://www.vyplnto.cz/databaze-dotazniku/partnerske-nasili-pohled-12/> a distribuovaný např. pomocí elektronické pošty, sociálních média atd. Odkaz na daný dotazník byl zpřístupněn **od 23. 12. 2015 – 20. 1. 2016**. V průběhu tohoto časového horizontu jej vyplnilo **315** respondentů, návratnost činila 66,2 %. Jedná se tedy o **výběr**

⁹¹ Výběrový soubor (výběr, vzorek) definuje Chráska (2007, s. 20) jako určitou část prvků vybranou ze základního souboru, která základní soubor zastupuje (reprezentuje).

⁹² Viz podkapitola Popis výzkumné techniky.

záměrný, anketní.⁹³ V návaznosti na způsob výběru výběrového souboru je rovněž nutné uvést, že jsme si vědomi toho, že se nejedná o výzkum reprezentativní, jehož výsledky by bylo možno vztáhnout na celou populaci Zlínského kraje ve věku od 15 let. Tykají se pouze respondentů, kteří se zúčastnili našeho výzkumného šetření. Způsob tohoto výběru byl zvolen, i přes daný nedostatek, zejména z důvodu možnosti oslovení většího počtu respondentů.

Charakteristika výběrového souboru

Na zjištění informací o respondentech, kteří se zúčastnili našeho výzkumného šetření, byly zaměřeny úvodní otázky již zmiňovaného dotazníku. Jedná se konkrétně o informace demografického rázu.⁹⁴ Tato zjištění složí k tomu, abychom měli dostatek informací o souboru výběrovém. Budou ale také v různé míře využity při samotné analýze získaných dat.

Okres	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zlín	111	35,24 %
Vsetín	12	3,81 %
Uherské Hradiště	170	53,97 %
Kroměříž	22	6,98 %
Σ	315	100 %

Tabulka č. 3 Okres

Zdroj: Vlastní výzkum

Z uvedené tabulky (*Tabulka č. 3 Okres*) vyplývá, že zastoupení obyvatel jednotlivých okresů Zlínského kraje bylo nerovnoměrné. Přibližně **polovinu** respondentů (170; 53,97 %) tvořili obyvatelé okresu **Uherské Hradiště**. Druhým nejpočetněji zastoupeným okresem byl okres **Zlín** (111; 35,24 %), nejméně pak okres Kroměříž (22; 6,98 %) a Vsetín (12; 3, 81 %).

⁹³ O výběru určitého prvku nerozhoduje náhoda, ale úsudek výzkumníka, nebo úsudek zkoumané osoby (záměrný výběr). Jedinci se dostávají do výběru sami na základě vlastního rozhodnutí (anketní výběr) (Chráska, 2007, s. 22).

⁹⁴ Viz podrobněji podkapitola *Popis výzkumné techniky*.

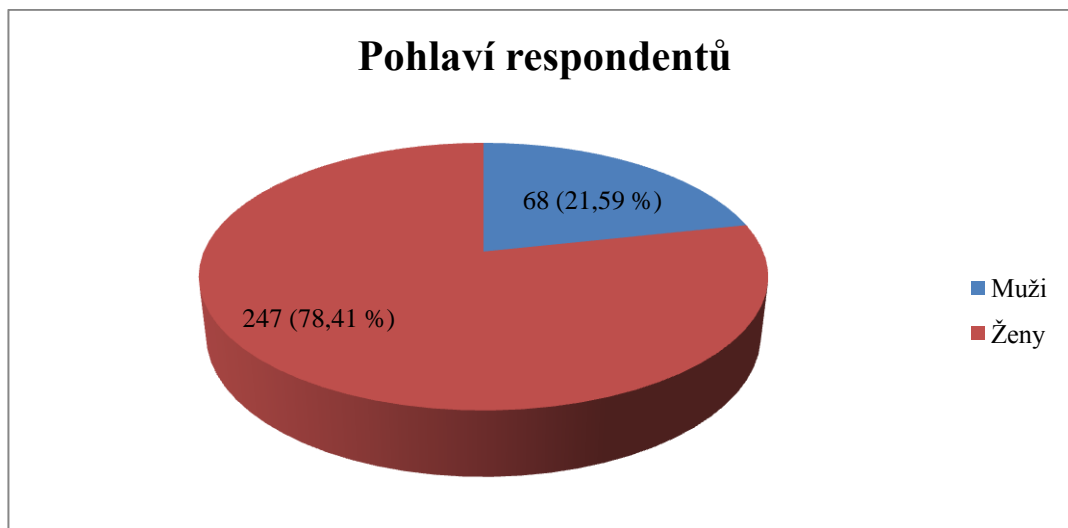
Velikost současného bydliště	Absolutní četnost	Relativní četnost
Do 1000 obyvatel	88	27,94 %
Do 2000 obyvatel	50	15,87 %
Do 5000 obyvatel	55	17,46 %
Do 10 000 obyvatel	28	8,89 %
Do 20 000 obyvatel	51	16,19 %
Do 50 000 obyvatel	13	4,13 %
Nad 50 000 obyvatel	30	9,52 %
Σ	315	100 %

Tabulka č. 4 Velikost současného bydliště

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 4 (*Velikost současného bydliště*) lze vyvodit, že zastoupení respondentů v souvislosti s velikostí současného bydliště nebylo tak nerovnoměrné, jako u zastoupení jednotlivých okresů. **Nejčastěji** byli respondenti našeho výzkumného šetření obyvateli bydliště o **velikosti do 1000 obyvatel** (88; 27,94 %). Téměř shodně byla uváděna velikost bydliště do 5000 obyvatel (55; 17,46 %), do 20 000 obyvatel (51; 16,19 %) a do 2000 obyvatel (50; 15,87 %). Takřka totožné zastoupení pak mělo také bydliště nad 50 000 obyvatel (30; 9,52 %) a do 10 000 obyvatel (28; 8,89 %). Nejméně zastoupené bylo bydliště do 50 000 obyvatel (13; 4,13 %).

Graf č. 1 Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Z předkládaného grafu (Graf č. 1 Pohlaví respondentů) je opět patrné nerovnoměrné složení výběrového souboru. Více než **tři čtvrtiny** (247; 78,41 %) našeho výběrového souboru tvořily **ženy**. **Muži** tvořili ani ne **čtvrtinu** (68; 21,59 %).

Věk respondentů	Absolutní četnost	Relativní četnost
15-20 let	131	41,59 %
21-25 let	140	44,44 %
26-45 let	39	12,38 %
46-65	5	1,59 %
Σ	315	100 %

Tabulka č. 5 Věkové složení výběrového souboru

Zdroj: Vlastní výzkum

Věkové složení výběrového souboru (Tabulka č. 5 Věkové složení výběrového souboru) asi nejpatrněji dokazuje to, že se nejedná o výzkum reprezentativní a byl proveden pomocí elektronického dotazníku distribuovaného na internetu. **Nejpočetněji zastoupenou** věkovou kategorií byla kategorie **21-25 let** (140; 44,44 %), která je dle Langmeiera a Krejčířové (2006, s. 167) označovaná jako dospělost časná. Následovala kategorie **15-20 let** (131; 41,59 %), adolescence (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 143). Další věkové kategorie pak byly zastoupeny výrazně méně. Do kategorie 26-45 let, střední dospělost (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 167), spadalo 39 (12,38 %) respondentů a do kategorie 46-65 let, dospělost pozdní (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 167), již jen

respondentů pět (1,59 %). Bližší charakteristika výběrového souboru dle vybraných statistických poloh *Tabulka č. 6 (Věkové složení výběrového souboru – statistická poloha)*.⁹⁵

Statistická poloha	
Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	22 let
Minimum	16 let
Maximum	55 let
Medián ($\tilde{x}$)	21
Modus ($\hat{x}$)	17
Směrodatná odchylka (s)	5,69

Tabulka č. 6 Věkové složení výběrového souboru – statistická poloha

Zdroj: Vlastní výzkum

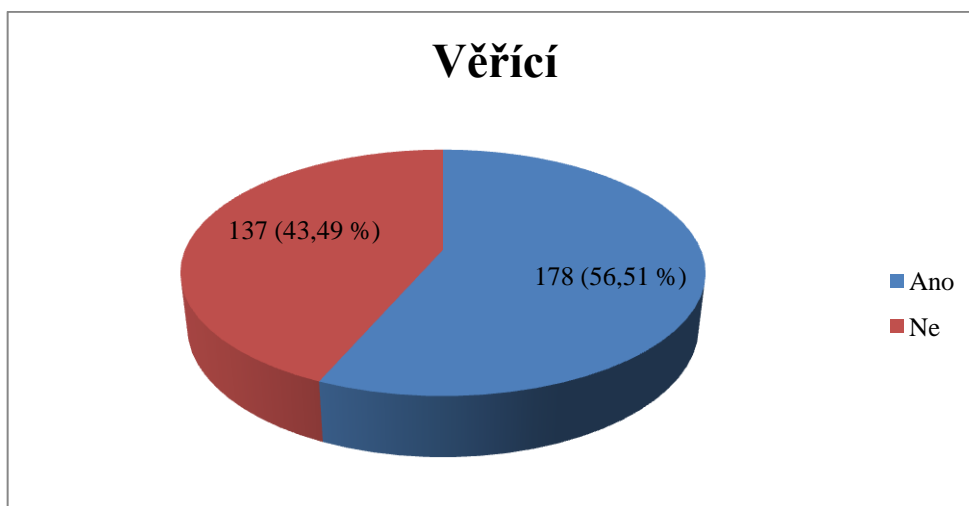
Současný rodinný stav	Absolutní četnost	Relativní četnost
Svobodný/á	166	52,7 %
Ženatý/vdaná	24	7,62 %
V partnerském vztahu	124	39,37 %
Rozvedený/á	1	0,32 %
Ovdovělý/á	0	0 %
Σ	315	100 %

Tabulka č. 7 Současný rodinný stav

Zdroj: Vlastní výzkum

S věkovým složením pak dále souvisí také rodinný stav respondentů, kteří tvořili výběrový soubor našeho výzkumu (*Tabulka č. 7. Současný rodinný stav*). Více než **polovina** respondentů uvedlo, že jsou **svobodní** (166; 52,7 %), **124** (39,37 %) respondentů uvedlo, že jsou v **partnerském vztahu**. Ženatí/vdané pak tvořili méně početnou skupinu (24; 7,62 %), rozveden/á byl jen jeden respondent (0,32 %) a ovdovělý/á nebyl ani jeden.

⁹⁵ V dotazníku byl věk respondentů zjišťován pomocí otázky otevřené. Respondenti uváděli číselnou hodnotu. Pro lepší přehlednost a následnou analýzu byly tyto hodnoty seřazeny do věkových kategorií dle Langmeiera a Krejčířové (2006).

Graf č. 2 Věřící

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 2 (*Věřící*) dále poukazuje na to, že zastoupení respondentů našeho výběrového souboru, kteří jsou věřící a kteří nevěřící, bylo téměř totožné. O něco větší skupina pak byla tvořena respondenty, kteří uvedli, že jsou **věřící** (178; 56,51 %). Skupinu nevěřících tvořilo 137 (43,49 %) respondentů.

Nejvyšší dosažené vzdělání	Absolutní četnost	Relativní četnost
Bez vzdělání nebo základní vzdělání	82	26,03 %
Vyučen/a nebo střední bez maturity	16	5,08 %
Úplné střední s maturitou	128	40,63 %
Vyšší odborné nebo vysokoškolské	89	28,25 %
Σ	315	100 %

Tabulka č. 8 Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: Vlastní výzkum

S věkovým složením respondentů pak dále souvisí také skladba výběrového souboru dle nejvyššího dosaženého vzdělání (*Tabulka č. 8 Nejvyšší dosažené vzdělání*). Nejpočetnější skupinu tvořili respondenti, kteří měli **úplné střední vzdělání s maturitou** (128; 40,63 %). Téměř totožně bylo zastoupení skupiny respondentů s **vyšším odborným vzděláním** (89; 28,25%) a skupiny **respondentů bez vzdělání nebo se vzděláním**

základním (82; 26,03 %). Nejméně početnou skupinu pak tvořili respondenti, kteří byli vyučení nebo měli střední vzdělání bez maturity (16; 5,08 %).

Současná hlavní ekonomická aktivita	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zaměstnaný/á	80	25,4 %
Nezaměstnaný/á	4	1,27 %
Student/ka	221	70,16 %
Důchodce/důchodkyně	0	0 %
Jinak ekonomicky neaktivní (např. mateřská/rodičovská dovolená)	10	3,17 %
Σ	315	100 %

Tabulka č. 9 Současná hlavní ekonomická aktivita

Zdroj: Vlastní výzkum

Navazujícím na věkové zastoupení je pak také složení výběrového souboru dle současné hlavní ekonomické aktivity (Tabulka č. 9 Současná hlavní ekonomická aktivita). **Nadpoloviční** většinu totiž tvořila skupina **studentů** (221; 70,16 %). **Osmdesát** (25,4 %) respondentů uvedlo, že jsou **zaměstnaní**, nezaměstnaní byli 4 (1,27 %) respondenti. Jinak ekonomicky neaktivních (např. mateřská/rodičovská dovolená) pak bylo 10 (3,17 %) respondentů. Skupina důchodců nebyla zastoupena ani jedním z respondentů.

Ekonomická situace	Absolutní četnost	Relativní četnost
Vysoce nadprůměrná	0	0 %
Nadprůměrná	44	13,97 %
Průměrná	228	72,38 %
Podprůměrná	41	13,02 %
Hluboce podprůměrná	2	0,63 %
Σ	315	100 %

Tabulka č. 10 Ekonomická situace dle názoru respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 10 (Ekonomická situace dle názoru respondentů) pak ukazuje na to, jak respondenti, kteří se zúčastnili našeho výzkumu, hodnotili svoji ekonomickou situaci.

Nejpočetněji byla zastoupena skupina respondentů, kteří svoji ekonomickou situaci hodnotili jako **průměrnou** (228; 72,38 %). Zajímavým zjištěním byl také fakt, že téměř totožně zastoupena byla skupina respondentů, kteří svoji ekonomickou situaci hodnotili jako **nadprůměrnou** (44; 13,97 %) a **podprůměrnou** (41; 13,02 %). Jako hluboce podprůměrnou svoji ekonomickou situaci hodnotili 2 (0,63 %) respondenti. Vysoce nadprůměrně pak svoji ekonomickou situaci nehodnotil ani jeden z respondentů naše výzkumu.

5.5 Způsob vyhodnocení dat

Při vyhodnocování získaných dat bylo využito **popisné statistiky**. Data jsou prezentována pomocí absolutních a relativních četností. Byly vypočítány také **charakteristiky polohy** (míry ústřední tendence), např. aritmetický průměr, medián, modus, a **míry variability** (charakteristiky rozptýlení), konkrétně směrodatná (standardní) odchylka. Pro ověření stanovených hypotéz by mělo být využito Studentova t-testu, protože se jedná o data metrická (průměr míry ztotožnění s uvedenými mýty, průměr připisované míry opravdovosti a nepřípustnosti uvedeným formám násilného chování) a nominální (pohlaví respondentů). Pokud by však bylo zjištěno, že nebyly splněny některé podmínky opravňující k jeho použití (normální rozdělení základního souboru, homogenita rozptylu, nezávislost měření, metrická data), bylo by pro ověření stanovených hypotéz využito U-testu Manna a Whitneyho (neparametrický test).⁹⁶

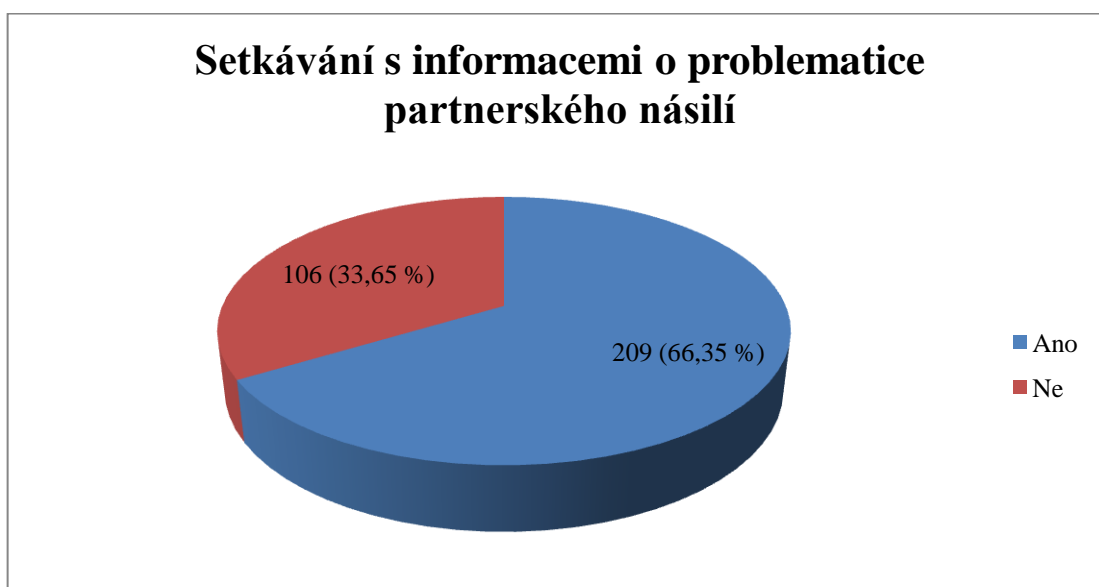
---

⁹⁶ Vycházíme z publikace *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu* (Chráska, 2007).

6 ANALÝZA DAT

V kapitole **Analýza dat** prezentujeme výsledky našeho dotazníkového šetření. Data týkající se demografických informací o výběrovém souboru byly již shrnuty v kapitole Výzkumný soubor. Uvedená kapitola tedy prezentuje pouze data týkající se stanovených výzkumných otázek a hypotéz uvedených v kapitole Výzkumné otázky a hypotézy.

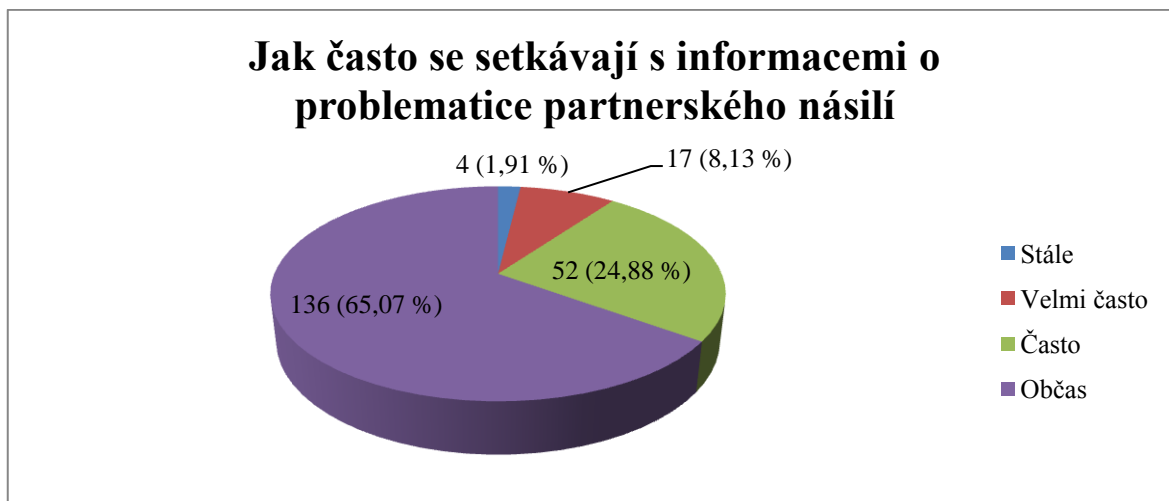
1. Jaké jsou zkušenosti a postoje respondentů ve vztahu k informacím o problematice partnerského násilí?

Graf č. 3 Setkávání s informacemi o problematice partnerského násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

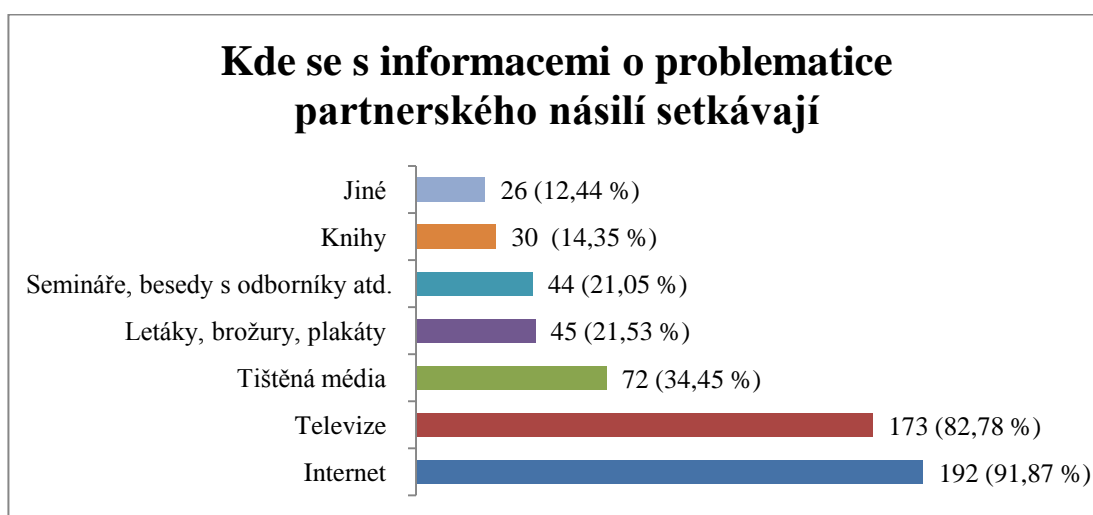
Z grafu č. 3 (*Setkávání s informacemi o problematice partnerského násilí*) vyplývá, že **dvě třetiny** (209; 66,35 %) respondentů našeho výzkumu ($n = 315$) se s informacemi o problematice partnerského násilí **setkávají**. **Jedna třetina** (106; 33,65 %) však uvádí, že se s těmito informacemi **nesetkává**. Jedná se tedy také o početnou skupinu, která nemůže být vnímána jako nepodstatná část našeho výběrového souboru.

Graf č. 4 Jak často se setkávají s informacemi o problematice partnerského násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 4 (*Jak často se setkávají s informacemi o problematice partnerského násilí*) pak ukazuje, jak často se respondenti, kteří uvedli, že se s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají (n = 209), s danými informacemi setkávají. **Nadpoloviční část** respondentů (136; 65,07 %) uvádí, že se s danými informacemi setkává **občas**. Asi **čtvrtina** (52; 24,88 %) pak uvádí, že se s těmito informacemi setkává **často**. Možnost **velmi často** zvolilo **17** (8,13 %) respondentů, možnost **stále** pak jen respondenti **4** (1,91 %).

Graf č. 5 Kde se s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 5 (*Kde se s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají*) ukazuje na to, že **téměř všichni respondenti**, kteří uvedli, že se s informacemi o problematice

partnerského násilí setkávají (n = 209), se s těmito informacemi setkávají na **internetu** (192; 91,87 %). O něco méně respondentů se pak s informacemi o problematice partnerského násilí setkává v **televizi** (173; 82,78 %). Následují **média tištěná**, kdy tuto možnost zvolilo **72** (34,45 %) respondentů. Asi **pětina** respondentů se pak s informacemi o problematice partnerského násilí setkává prostřednictvím **letáků, brožur a plakátů** (45; 21,53 %), obdobně jako prostřednictvím **semenářů, besed s odborníky atd.** (44; 21,05 %). **Knihy** uvedla asi **sedmina** respondentů (30; 14,35 %), podobně jako **zdroje jiné** (26; 12,44 %). Nejčastěji jsou pak mezi jinými zdroji uváděni **přátelé, známí a kamarádi** (n = 8; viz *Tabulka č. 25 Možnost Jiné u otázky č. 12; příloha P V*).

	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Míra dostupnosti	3,62	4	3	0,988
Míra věrohodnosti	3,07	3	3	0,707
Míra dostatečnosti	2,87	3	3	0,986

Tabulka č. 11 Míra dostupnosti, věrohodnosti a dostatečnosti u informací o problematice partnerského násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 11 (*Míra dostupnosti, věrohodnosti a dostatečnosti u informací o problematice partnerského násilí*) ukazuje na to, že dle respondentů, kteří uvedli, že se s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají (n = 209), je **míra dostupnosti** u informací o problematice partnerského násilí **vyšší ($\bar{x} = 3,62$)**. **Míra věrohodnosti ($\bar{x} = 3,07$)** a **dostatečnost ($\bar{x} = 2,87$)** u těchto informací je pak, dle názoru respondentů, **střední**. Dle směrodatných odchylek měř jednotlivých vlastností lze rovněž konstatovat, že většina volených hodnot se od aritmetických průměrů výrazněji neodchylovala.

	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Míra zájmu o informace	2,92	3	3	1

Tabulka č. 12 Míra zájmu respondentů o informace týkající se problematiky partnerského násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 12 (Míra zájmu respondentů o informace týkající se problematiky partnerského násilí) pak následně ukazuje na to, že míra zájmu všech respondentů našeho výzkumu ($n = 315$) o informace týkající se problematiky partnerského násilí je **střední** ($\bar{x} = 2,92$). S touto hodnotou souvisí také směrodatná odchylka, která nabývá hodnoty 1, což znamená, že většina volených hodnot se od aritmetického průměru odchyluje právě o 1. Krajní hodnoty uvedené škály (1 a 5) byly tedy respondenty voleny s menší četností.

2. Jaká je míra ztotožnění respondentů s uvedenými mýty o partnerském násilí?

Mýtus	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Násilí se může přihodit všude, tak proč dělat s partnerským násilím takové cavyky.	1,47	1	1	0,873
Partnerské násilí je jen ojedinělý jev.	2,04	2	1	1,067
Vždyť o nic nejde – jen pár facek, no a co.	1,26	1	1	0,853
Je třeba udělat si doma pořádek.	1,72	1	1	1,132
Partnerského násilí se dopouští jen nevdělání lidé z nízkých společenských vrstev.	1,73	1	1	1,098
Partnerské násilí páchají pouze psychopati a sadisté.	1,83	1	1	1,065
Násilná osoba napadne pouze v opilosti nebo ve stresu, normálně by se tak nezachovala.	1,99	2	1	1,047
Týrání jedinci mají násilí rádi, jinak by od takového partnera odešli.	1,43	1	1	0,907

Kdyby to bylo skutečně tak hrozné, tak by osoba ohrožená (oběť) odešla.	1,77	1	1	1,082
Osoba ohrožená (oběť) provokuje, může si za to sama. Určitě si to zaslouží.	1,44	1	1	0,905
Muž má právo bít svoji ženu. Nesmí si přece nechat všechno líbit.	1,26	1	1	0,894
Osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím se stávají jen "puťky".	1,53	1	1	0,947
Ženy se na svých mužích dopouštějí násilí pouze v sebeobraně.	2,02	2	1	1,008
Muž je silnější, proto nemůže být fyzicky napaden svojí ženou.	1,77	1	1	1,074
Jen úplný slaboch zažívá násilí ve vztahu.	1,73	1	1	1,158
Σ	1,67	1	1	1,04

Tabulka č. 13 Míra ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 13 (*Míra ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí*) lze vyvodit, že celková míra ztotožnění respondentů s uvedenými mýty o partnerském násilí ($n = 313$; odpovědi nebyly z technických důvodů u 2 respondentů zaznamenány) je **menší** ($\bar{x} = 1,67$).⁹⁷ Pokud se podíváme na uvedené mýty jednotlivě, tak větší míra ztotožnění se neobjevuje ani u jednoho z uvedených mýtů o partnerském násilí. **Nejmenší** míru ztotožnění ale můžeme pozorovat u mýtů – *násilí se může přihodit všude, tak proč dělat s partnerským násilím takové cavyky* ($\bar{x} = 1,47$), *osoba ohrožená (oběť) provokuje, může si za to sama, určitě si to zaslouží* ($\bar{x} = 1,44$), *týraní jedinci mají násilí rádi, jinak by od takového partnera odešli* ($\bar{x} = 1,43$), *vždyť o nic nejde – jen pak facek, no a co* ($\bar{x} = 1,26$) a mýtu – *muž má právo bít svoji ženu, nesmí si přece nechat všechno líbit* ($\bar{x} = 1,26$).

⁹⁷ Celkově pozitivní posun např. ve srovnání s výsledky ve výzkumech *Domácí násilí* (2001 a 2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Kategorie mýtů o partnerském násilí	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Mýty o partnerském násilí obecně	1,62	1	1	1,029
Mýty o osobě násilné obecně	1,85	1	1	1,075
Mýty o osobě ohrožené obecně	1,55	1	1	0,980
Muž jako osoba násilná	1,26	1	1	0,894
Žena jako osoba ohrožená partnerským násilím	1,53	1	1	0,947
Žena jako osoba násilná	2,02	2	1	1,008
Muž jako osoba ohrožená partnerským násilím	1,75	1	1	1,116

Tabulka č. 14 Míra ztotožnění – kategorie mýtů o partnerském násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Po zařazení mýtů do tematických kategorií (Tabulka č. 14 Míra ztotožnění – kategorie mýtů o partnerském násilí) **nejmenší** míru ztotožnění pozorujeme u kategorie – *Muž jako osoba násilná* ($\bar{x} = 1,26$).

Celková průměrná míra ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí byla rovněž vypočítána v závislosti na jednotlivých demografických charakteristikách. **Větší** míru ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí nevykazuje ani jedna ze skupin respondentů. Naopak mezi **skupiny**, kde byla vypočítána **nejmenší míra** ztotožnění s uvedenými mýty, patří respondenti s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním ($\bar{x} = 1,44$), respondenti, kteří jsou obyvateli bydliště do 50 000 obyvatel ($\bar{x} = 1,38$) a respondenti jinak ekonomicky neaktivní (např. mateřská/rodičovská dovolená) ($\bar{x} = 1,22$).

V návaznosti na koncipování naší diplomové práce pak byla stanovena hypotéza týkající se vztahu mezi mírou ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí a pohlavím respondentů.

H₁: Předpokládáme, že existuje rozdíl v míře ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí v závislosti na pohlaví.

Statistické hypotézy:

1H₀: Neexistuje statisticky významný rozdíl v míře ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí v závislosti na pohlaví.

H_A : Existuje statisticky významný rozdíl v míře ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí v závislosti na pohlaví.

Proměnná	Mann-Whitneyův U Test (w/ oprava na spojitost) (STATISTIKA,MYTY,PRUMER) Dle proměn. POH Označené testy jsou významné na hladině $p < ,05000$						
	Sčt poř. B	Sčt poř. A	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.
MÝTY -SOUHRN	35827,5	13313,5	5446,50	-4,2544	0,00002	-4,2603	0,00002

Tabulka č. 15 Mann-Whitneyův U Test - závislost mezi pohlavím respondentů a mírou ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 15 prezentuje výsledky testování hypotézy H_1 , kdy pro její testování byl zvolen neparametrický test pro ověření statistické závislosti Mann-Whitneyův U Test, protože bylo zjištěno, že základní soubor nesplňuje podmínku normálního rozdělení nutnou pro možnost využití Studentova t-testu. Na základě výsledku ($p < 0,05$) odmítáme H_0 a přijímáme H_A . Existuje statisticky významný rozdíl v míře ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí v závislosti na pohlaví. Podle vypočítaných hodnot míry ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí u daných skupin (ženy $\bar{x} = 1,53$; muži $\bar{x} = 1,91$) lze konstatovat, že vyšší míru ztotožnění s uvedenými mýty lze pozorovat u mužů, kteří se zúčastnili našeho výzkumného šetření. Stále se ale jedná o menší míru ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí.

3. Jaký je pohled respondentů na profesionální pomoc pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím?

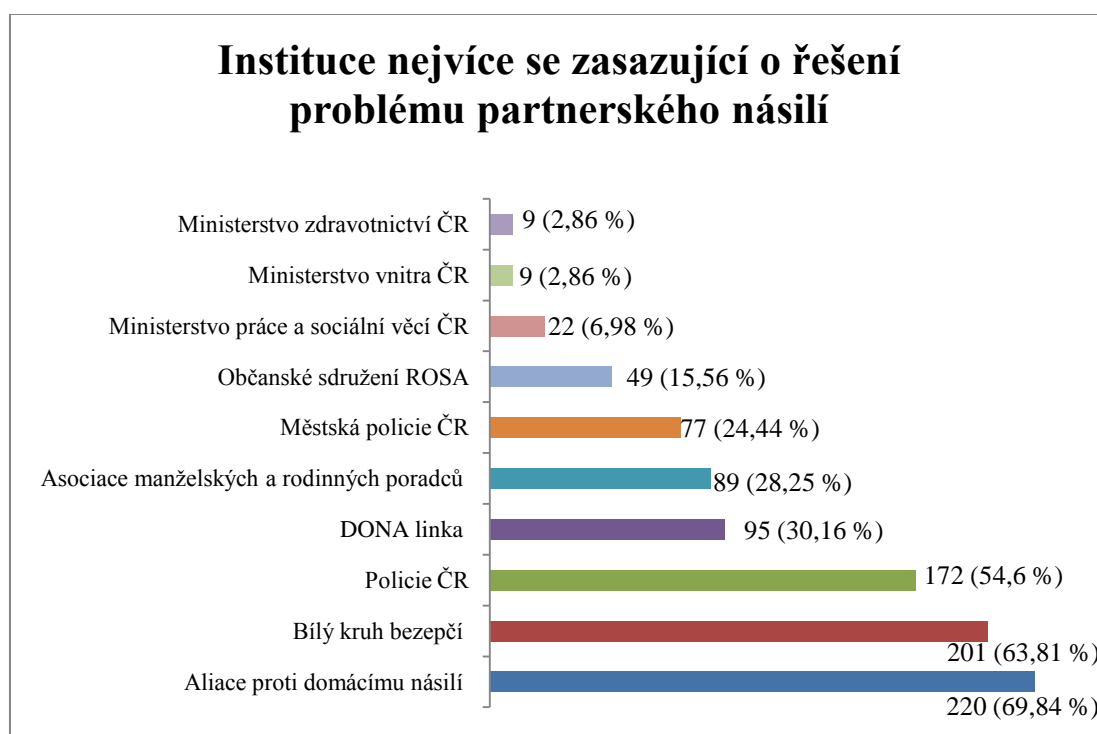
	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Míra dostupnosti profesionální pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím	2,78	3	3	0,819

Tabulka č. 16 Míra dostupnosti profesionální pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle tabulky č. 16 (Míra dostupnosti profesionální pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím) lze konstatovat, že, dle respondentů našeho výzkumu ($n = 315$), je

míra dostupnosti profesionální pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím **střední** ($\bar{x} = 2,78$). Směrodatná odchylka dále také svědčí o tom, že se většina vybraných hodnot od tohoto aritmetického průměru výrazněji nevzdaluje. Krajní hodnoty uvedené škály (1-5) tedy nebyly respondenty voleny s vysokou četností.

Graf č. 6 *Instituce nejvíce se zasazující o řešení problému partnerského násilí*

Zdroj: *Vlastní výzkum*

Graf č. 6 (*Instituce nejvíce se zasazující o řešení problému partnerského násilí*)⁹⁸ ukazuje na to, že asi **dvě třetiny respondentů** našeho výzkumu ($n = 315$) řadí mezi instituce nejvíce se zasazující o řešení problému partnerského násilí **Alianci proti domácímu násilí** (220; 69,84 %) a **Bílý kruh bezpečí** (201; 63,81 %). Více než **polovina respondentů** pak jako instituci nejvíce se zasazující o řešení problému partnerského násilí hodnotí **Policii ČR** (172; 54,6 %). DONA linku (95; 30,16 %) a Asociaci manželských a rodinných poradců (89; 28,25 %) za instituci nejvíce se zasazující o řešení problému partnerského násilí označila asi jedna třetina respondentů, Městskou policii ČR (77; 24,44

⁹⁸ Značná shoda s výsledky ve výzkumu *Domácí násilí II.* (2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

%) pak asi jedna čtvrtina respondentů. Občanské sdružení ROSA (49; 15,56 %), Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (22; 6,89 %), Ministerstvo vnitra ČR (9; 2,86 %) a Ministerstvo zdravotnictví ČR (9; 2,86 %) pak bylo mezi dané instituce řazeno menším počtem respondentů.

Zákonná opatření	Neznám dané opatření	Znám dané opatření
Zřízení intervenčních center	188	127
Vykázání násilné osoby na dobu 10 dnů ze společného obydlí	99	216

Tabulka č. 17 Znalost zákonných opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky č. 17 (*Znalost zákonných opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím*)⁹⁹ vyplývá, že více než **polovina** (188; 59,68 %) respondentů našeho výzkumného šetření (n = 315) **nezná** zákonné opatření **zřízení intervenčních center**. O něco lepší je pak znalost zákonného opatření **vykázání násilné osoby na dobu 10 dnů ze společného obydlí**. Toto zákonné opatření **nezná** zhruba **třetina** (99; 31,42 %) respondentů našeho výzkumu. Na tabulku č. 17 pak navazuje tabulka č. 18, která prezentuje to, jako míru užitečnosti mají daná zákonná opatření z pohledu respondentů, kteří uvedli, že je znají.

⁹⁹ Inspirováno výzkumem *Domácí násilí II.* (2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Zákonná opatření	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Zřízení intervenčních center	3,43	3	3	0,869
Vykázání násilné osoby na dobu 10 dnů ze společného obydlí	2,63	3	3	1,316

Tabulka č. 18 Míra užitečnosti zákonných opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím

Zdroj: Vlastní výzkum

Jak uvedená tabulka (*Tabulka č. 18 Míra užitečnosti zákonných opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím*) ukazuje, je, dle názoru respondentů, kteří znají zákonné opatření zřízení **intervenčních center** ($n = 127$), **míra jeho užitečnosti střední** ($\bar{x} = 3,43$). Dle respondentů, kteří znají zákonné opatření **vykázání** násilné osoby na dobu 10 dnů ze společného obydlí ($n = 216$), je pak **míra jeho užitečnosti také střední** ($\bar{x} = 2,63$). Pokud se konkrétně podíváme na uvedené aritmetické průměry měr užitečnosti uvedených zákonných opatření, pak lze konstatovat, že aritmetický průměr míry užitečnosti u zákonného opatření vykázání násilné osoby na dobu 10 dnů ze společného obydlí je menší a směrodatná odchylka současně ukazuje na to, že většina volených hodnot se od aritmetického průměru odchyluje výrazněji.

4. Jakou míru opravdovosti a nepřipustnosti připisují respondenti uvedeným formám násilného chování mezi partnery?

Forma násilného chování	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Mlácení o zeď, zem, udeření pěstí, bití rukou (předmětem), škrcení, pálení, kopání	3,83	5	5	1,755
Kousání, strkání, cloumání, třesení, facka, sevření paže, tahání za oděv, házení předmětů	3,56	4	5	1,545
Ničení oblíbené věci	3,28	4	5	1,477
Slovní napadání, ponižování, urážky	3,32	4	5	1,449
Obviňování	2,99	3	3	1,186
Očerňování	3,04	3	3	1,318
Zakazování sociálních kontaktů	3,36	4	5	1,494
Vyhrožování	3,55	4	5	1,646
Citové vydírání	3,5	4	5	1,579
Hanlivé oslovování	3,28	3	5	1,427
Odepírání sexuálního styku	2,82	3	3	1,267
Podezírání	3,02	3	3	1,268
Pronásledování, slídění	3,42	4	5	1,563
Zastrašování	3,49	4	5	1,585
Odepírání přístupu k penězům	3,29	4	5	1,519

Absolutní kontrola nad příjmy	3,16	3	3	1,422
Neposkytnutí prostředků na společnou domácnost, děti	3,17	3	5	1,532
Neoprávněné nakládání s majetkem	3,08	3	3	1,441
Vynucený sexuální styk	3,58	4	5	1,646
Ublíživání při sexuálním styku	3,45	4	5	1,578
Sexuální ponižování	3,49	4	5	1,619
Σ	3,32	4	4	1,514

Tabulka č. 19 Připisovaná míra opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 19 (*Připisovaná míra opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery*) ukazuje na to, že respondenti našeho výzkumu ($n = 314$; odpovědi nebyly z technických důvodů u 1 respondenta zaznamenány) celkově míru opravdovosti a nepřipustnosti uvedených forem násilného chování mezi partnery nedokážou posoudit ($\bar{x} = 3,32$; **nedokážu posoudit**). Pokud se podíváme na uvedené formy násilného chování mezi partnery jednotlivě, tak vyšší míru opravdovosti a nepřipustnosti připisují respondenti násilnému chování mlácení o zeď, zem, udeření pěstí, bití rukou (předmětem), škrcení, pálení, kopání ($\bar{x} = 3,83$; **spíše ano**), vynucený sexuální styk ($\bar{x} = 3,58$; **spíše ano**), kousání, strkání, cloumání, třesení, facka, sevření paže, tahání za oděv, házení předmětů ($\bar{x} = 3,56$; **spíše ano**), vyhrožování ($\bar{x} = 3,55$; **spíše ano**) a citové vydírání ($\bar{x} = 3,50$; **spíše ano**). Nižší připisovaná míra opravdovosti a nepřipustnosti u jednotlivých forem násilného chování mezi partnery se pak neobjevuje.

Skupiny násilného chování	Aritmetický průměr ($\bar{x}$)	Medián ($\tilde{x}$)	Modus ($\hat{x}$)	Směrodatná odchylka (s)
Těžké fyzické násilí	3,83	5	5	1,755
Lehké fyzické násilí	3,56	4	5	1,545
Psychické násilí	3,23	3	5	1,461
Ekonomické násilí	3,18	3	5	1,479
Sexuální násilí	3,51	4	5	1,614

Tabulka č. 20 Připisovaná míra opravdovosti a nepřipustnosti – skupiny násilného chování

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle tabulky č. 20 (*Připisovaná míra opravdovosti a nepřipustnosti – skupiny násilného chování*) mezi skupiny násilného chování mezi partnery s vyšší připisovanou mírou opravdovosti a nepřipustnosti patří těžké fyzické násilí ($\bar{x} = 3,83$; **spíše ano**), lehké fyzické násilí ($\bar{x} = 3,56$; **spíše ano**) a násilí sexuální ($\bar{x} = 3,51$; **spíše ano**).¹⁰⁰ U všech skupin (forem) násilného chování je současně možné pozorovat výraznější směrodatnou odchylku, což svědčí o tom, že se většina volených hodnot od uvedených aritmetických průměrů výrazněji odchylovala.

Celková průměrná připisovaná míra opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery byla také vypočítána v závislosti na jednotlivých demografických charakteristikách. Mezi skupiny respondentů, které připisují uvedeným formám násilného chování mezi partnery vyšší míru opravdovosti a nepřipustnosti pak patří respondenti, kteří svoji ekonomickou situaci hodnotí jako hluboce podprůměrnou ($\bar{x} = 4,6$; **rozhodně ano**), spadají do věkové kategorie 46-65 (pozdní dospělost; $\bar{x} = 4,32$; **spíše ano**), jsou rozvedení ($\bar{x} = 4$; **spíše ano**), jsou obyvateli bydliště do 10 000 obyvatel ($\bar{x} = 3,86$; **spíše ano**), mají vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání ($\bar{x} = 3,78$; **spíše ano**), jsou ženatí/vdané ($\bar{x} = 3,74$; **spíše ano**), jsou jinak ekonomicky neaktivní (např. mateřská/rodičovská dovolená; $\bar{x} = 3,72$; **spíše ano**), spadají do věkové kategorie 26-45 (střední dospělost; $\bar{x} = 3,62$; **spíše ano**), jsou obyvateli bydliště do 50 000 obyvatel ($\bar{x} = 3,62$; **spíše ano**), jsou obyvateli okresu Vsetín ($\bar{x} = 3,6$; **spíše ano**), Kroměříž ($\bar{x} = 3,54$; **spíše ano**), Zlín ($\bar{x} = 3,53$; **spíše ano**) a jsou nezaměstnaní ($\bar{x} = 3,5$; **spíše ano**). Nižší míru

¹⁰⁰ Dělení skupin násilného chování mezi partnery dle teoretických východisek diplomové práce a výzkumu *Bezpečnostní rizika 1999*.

opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery pak nepřipisuje žádná ze skupin (dle demografických charakteristik) respondentů.

V souvislosti s obsahem naší diplomové práce pak byla opět stanovena hypotéza týkající se vztahu mezi připisovanou mírou opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery a pohlavím respondentů.

H₂: Předpokládáme, že existuje rozdíl v připisované míře opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery v závislosti na pohlaví.

Statistické hypotézy:

2H₀: Neexistuje statisticky významný rozdíl v připisované míře opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery v závislosti na pohlaví.

2H_A: Existuje statisticky významný rozdíl v připisované míře opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery v závislosti na pohlaví.

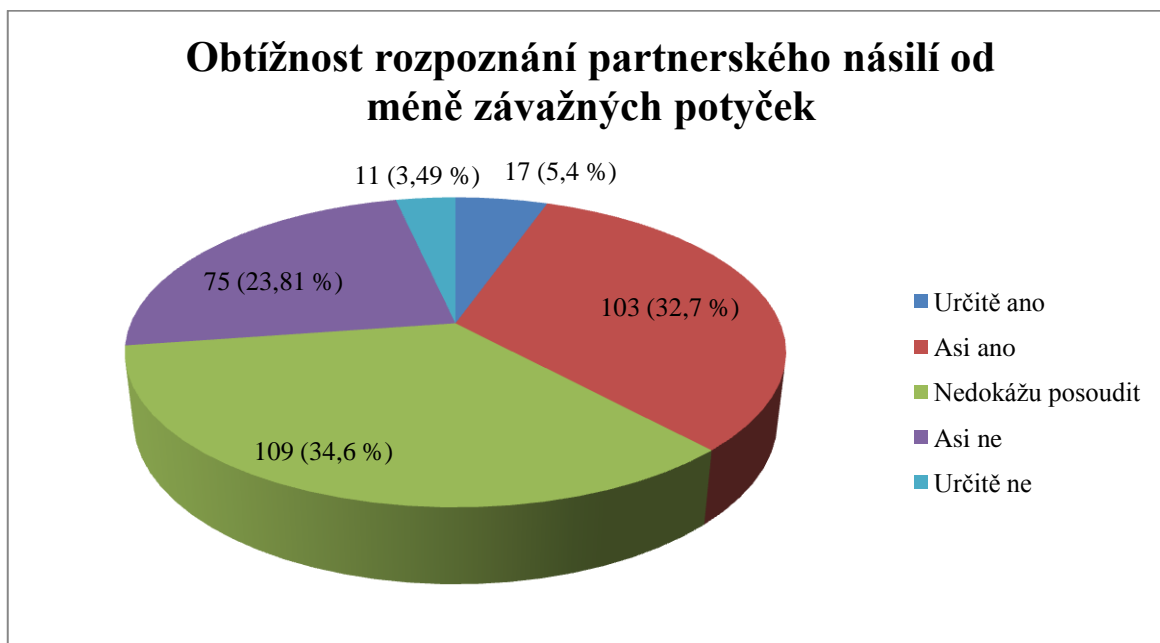
Proměnná	Mann-Whitneyův U Test (w/ oprava na spojitost) (STATISTIKANCHCPF) Dle proměn. POH Označené testy jsou významné na hladině $p < 0,05000$						
	Sčt poř. B	Sčt poř. A	U	Z	p-hodn.	Z upravené	p-hodn.
NAS.CHOV.	40103,50	9351,50	7073,50	1,82142	0,06854	1,82181	0,06848

Tabulka č. 21 Mann-Whitneyův U Test - závislost mezi pohlavím respondentů a připisovanou mírou opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 21 prezentuje výsledky testování hypotézy H₂. Pro její testování byl zvolen neparametrický test pro ověření statistické závislosti Mann-Whitneyův U Test, protože bylo zjištěno, že základní soubor nesplňuje podmínku normálního rozdělení nutnou pro možnost použití Studentova t-testu. Na základě výsledku ($p > 0,05$) přijímáme H₀ a odmítáme H_A. Neexistuje statisticky významný rozdíl v připisované míře opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery v závislosti na pohlaví. Aritmetický průměr připisované míry opravdovosti a nepřipustnosti je u žen 3,38 a u mužů 3,10.

5. Jaký je pohled respondentů na obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček a na jejich zásah v případě incidentu partnerského násilí z pozice potenciální nezúčastněné osoby?

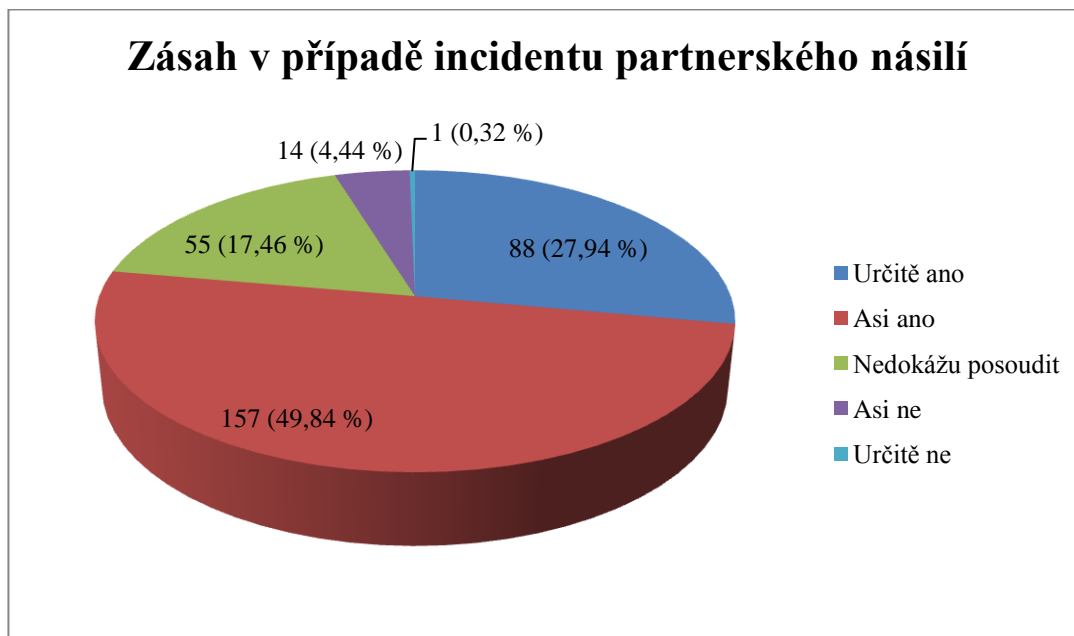
Graf č. 7 Obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle grafu č. 7 (*Obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček*)¹⁰¹ je možno konstatovat, že **asi jedna třetina** (103; 32,7 %) respondentů našeho výzkumu (n = 315) si myslí, že by pro ně rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček, z pozice nezúčastněné osoby (příbuzný, přítel, soused atd.), **asi těžké bylo**. Obdobné zastoupení je pak také u skupiny respondentů, kteří danou situaci **nedokážou posoudit** (109; 34,6 %). Asi **jedna čtvrtina** (75; 23,81 %) respondentů si pak myslí, že rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček, z pozice nezúčastněné osoby, by pro ně **asi těžké nebylo**. Nejméně početnými skupinami jsou pak skupiny respondentů, kteří si myslí, že by pro ně rozpoznání partnerského násilí od méně

¹⁰¹ Inspirováno výzkumem *Domácí násilí II.* (2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

závažných potyček, z pozice nezúčastněné osoby, určitě těžké bylo (17; 5,4 %) nebo, naopak, určitě těžké nebylo (11; 3,49 %).

Graf č. 8 Zásah v případě incidentu partnerského násilí

Zdroj: Vlastní výzkum

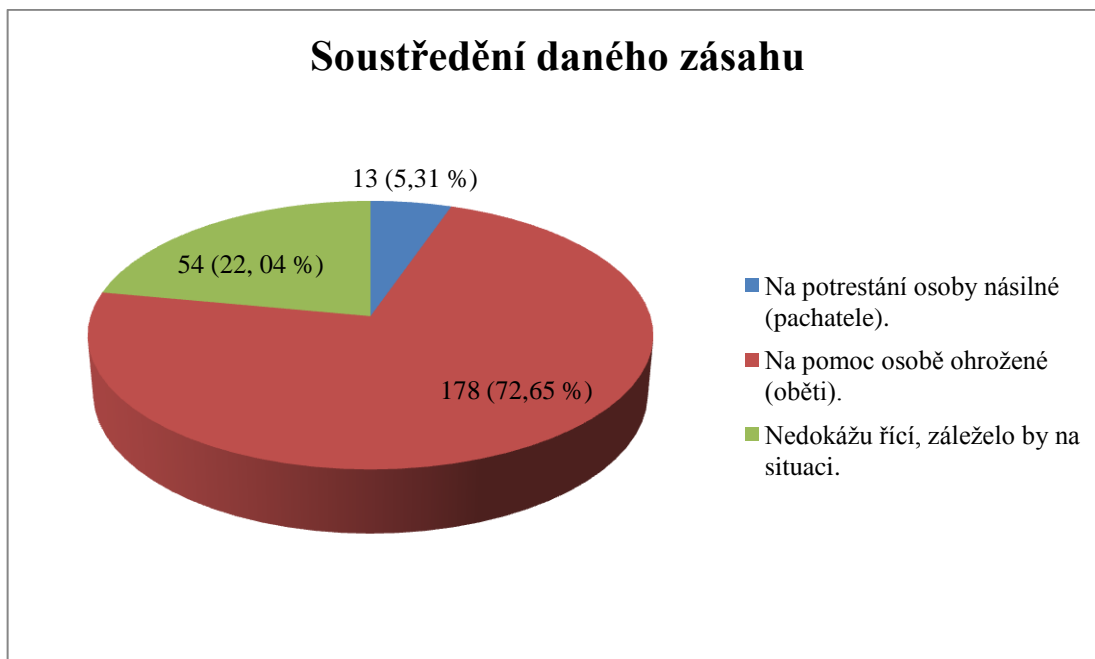
Podle grafu č. 8 (*Zásah v případě incidentu partnerského násilí*) lze dále konstatovat, že **polovina** (157; 49,84 %) respondentů našeho výzkumu (n = 315) uvádí, že by v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby (příbuzný, přítel soused atd.), **asi zasáhla**. **Zhruba čtvrtina** (88; 27,94 %) respondentů pak uvádí, že by **zasáhla určitě**. Posoudit danou situaci nedokáže asi pětina (55; 17,46 %) respondentů našeho výzkumu. Čtrnáct (4,44 %) respondentů našeho výzkumu následně uvádí, že by, z pozice nezúčastněné osoby, v případě incidentu partnerského násilí asi nezasáhli a 1 (0,32 %) respondent uvádí, že by, z pozice nezúčastněné osoby, v případě incidentu partnerského násilí nezasáhl určitě.

Důvody nezasazení	Absolutní četnost	Relativní četnost
Je to soukromá záležitost, každý si ji musí vyřešit sám.	8	53,33 %
Bál/a bych se msty ze strany osoby násilné (agresora).	7	46,67%
Kdyby osoba ohrožená (oběť) chtěla pomoci, určitě by mě požádala sama.	5	33,33 %
Bál/a bych se, že se nejedná o partnerské násilí, ale jen o běžnou potyčku mezi partnery, naděl/a bych tak více škody než užitku.	4	26,67 %
Mně by také ve stejné situaci nikdo nepomohl.	1	6,67 %
Jiné	1	6,67 %

Tabulka č. 22 Důvody nezasazení

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 22 (*Důvody nezasazení*) prezentuje důvody, pro které by respondenti, kteří uvedli, že by asi nebo určitě v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, nezasáhli ($n = 15$), nezasáhli. Asi polovina uvedených respondentů volila možnost „**je to soukromá záležitost, každý si ji musí vyřešit sám**“ (8; 53,33 %) a možnost „**bál/a bych se msty ze strany osoby násilné (agresora)**“ (7; 46,67 %). K dané možnosti by pak bylo možno přidat také odpověď z kategorie Jiné – „bála bych se napadení agresora při pomoci“ (1; 6,67 %). Dalšími početněji uváděnými důvody jsou dále možnosti „**kdyby osoba ohrožená (oběť) chtěla pomoci, určitě by mě požádala sama**“ (5; 33,33 %) a možnost „**bál/a bych se, že se nejedná o partnerské násilí, ale jen o běžnou potyčku mezi partnery, naděl/a bych tak více škody než užitku**“ (4; 26,67 %). Jeden respondent (1, 6,67 %) pak vybral možnost „mně by také ve stejné situaci nikdo nepomohl“. Možnost „jsou zde specializované instituce na pomoc osobám ohroženým (obětem) partnerským násilím“ pak ne zvolil ani jeden respondent.

Graf č. 9 Soustředění daného zásahu

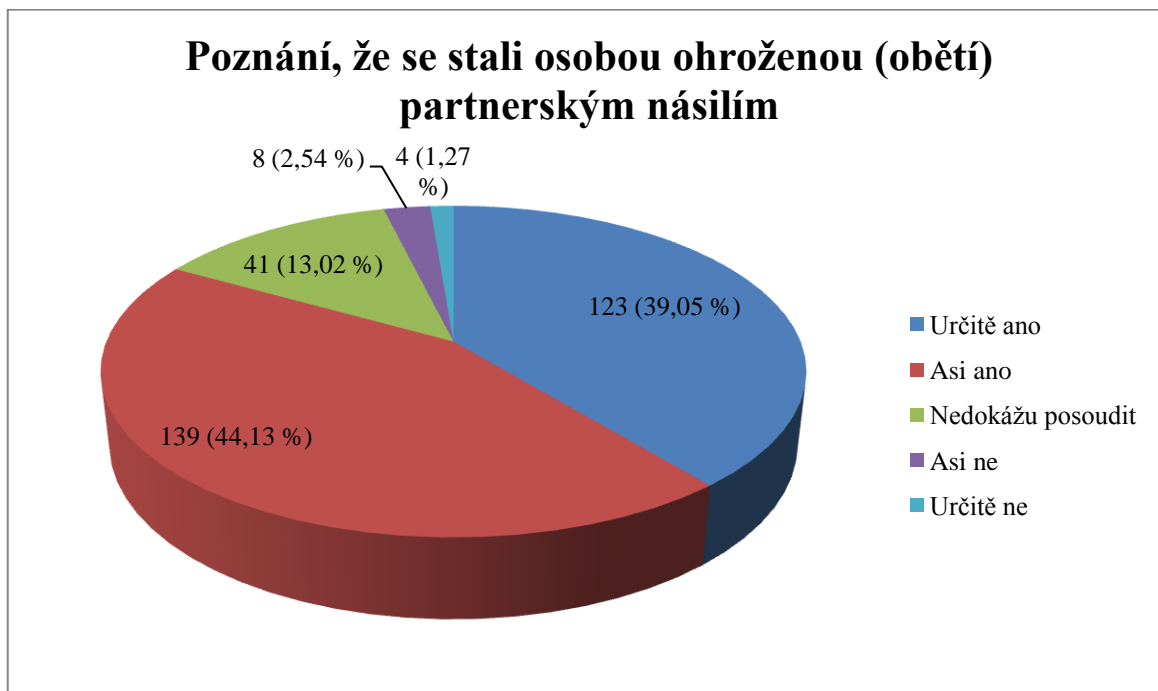
Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 9 (*Soustředění daného zásahu*)¹⁰² je zřejmé, že asi **tři čtvrtiny** (178; 72,65 %) respondentů, kteří uvedli, že by asi nebo určitě v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, zasáhli (n = 245), uvádí, že by se více při tomto zásahu soustředili na **pomoc osobě ohrožené (oběti) partnerským násilím**. Asi pětina (54; 22,04 %) daných respondentů pak uvádí, že danou situaci nedokážou posoudit. Nejméně početná skupina respondentů (13; 5,31 %) následně uvádí, že by se více soustředila na potrestání osoby násilné (pachatele).

---

¹⁰² Inspirováno výzkumem *Domácí násilí II.* (2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

6. Jaký je pohled respondentů na problematiku partnerského násilí z pozice potenciálního přímého aktéra?

Graf č. 10 Poznání, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 10 (*Poznání, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím*) ukazuje na to, že **více než dvě pětiny** (139; 44,13 %) respondentů našeho výzkumu (n = 315) si myslí, že by **asi poznali**, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím. **Téměř totožně** (123; 39,05 %) je pak zastoupena skupina respondentů, kteří si myslí, že by **poznali určitě**, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím. Posoudit danou situaci nedokáže 41 (13,02 %) respondentů našeho výzkumu. Osm (2,54 %) respondentů si následně myslí, že by asi nepoznali, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím a jen 4 (1,27 %) respondenti si myslí, že by danou skutečnost určitě nepoznali.

Chování z pohledu potenciální osoby ohrožené	Absolutní četnost	Relativní četnost
Neřešil/a bych to, snažil/a bych se to přejít.	9	2,86 %
Svěřil/a bych se někomu blízkému (kamarádovi, kamarádce, někomu z rodiny).	164	52,06 %
Svěřil/a bych se někomu kompetentnímu (lékař, sociální pracovník atd.).	51	16,19 %
Ohlásil/a bych daný incident na policii.	71	22,54 %
Odešel/a bych od osoby násilné (pachatele) na nějakou dobu.	54	17,14 %
Odešel/a bych od osoby násilné (pachatele) natrvalo.	170	53,97 %
Nevím.	39	21,38 %
Jiné	14	4,44 %

Tabulka č. 23 Chování z pohledu potenciální osoby ohrožené

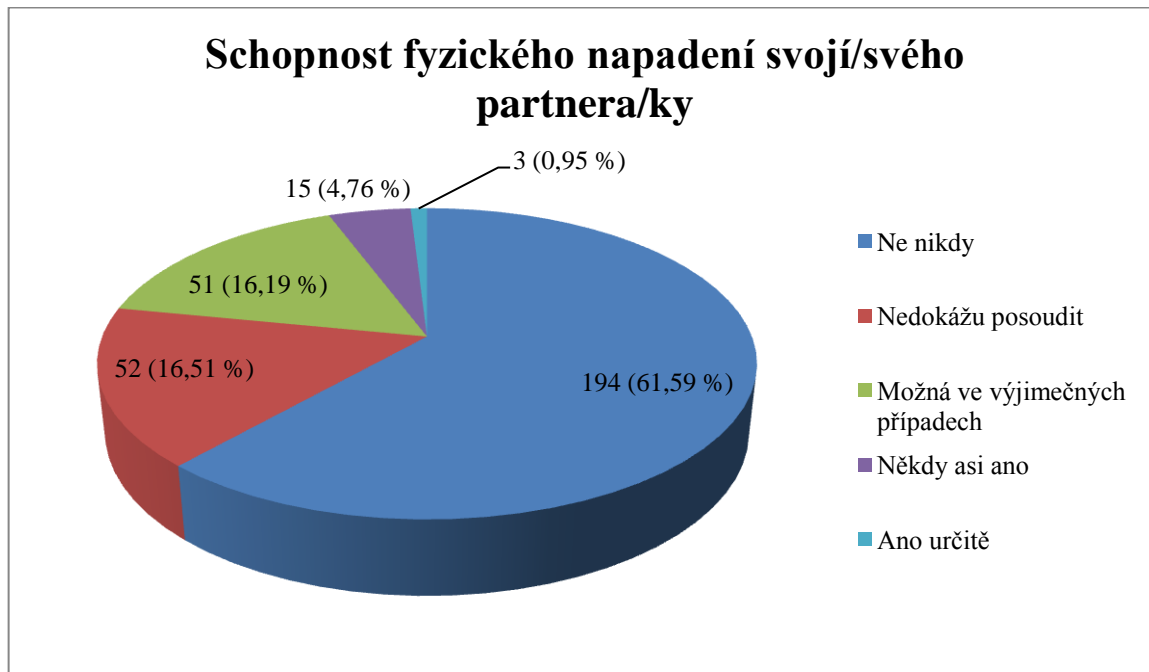
Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 23 (*Chování z pohledu potenciální osoby ohrožené*)¹⁰³ ukazuje na to, že **více než polovina** (170; 53,97 %) respondentů našeho výzkumu (n = 315) uvádí, že pokud by se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím, **odešli by od osoby násilné (pachatele) natrvalo. Obdobná situace** je také u možnosti „svěřil/a bych se někomu blízkému (kamarádovi, kamarádce, někomu z rodiny)“, kdy danou možnost vybralo 164 (52,06 %) respondentů. Možnost „ohlásil/a bych daný incident na policii“ vybralo 71 (22,54 %) respondentů našeho výzkumu. Možnost „odešel/a bych od osoby násilné (pachatele) na nějakou dobu“ vybralo 54 (17,14 %) respondentů. Srovnatelná situace je také u možnosti „svěřil/a bych se někomu kompetentnímu (lékař, sociální pracovník atd.)“, kterou vybralo 51 (16,19 %) respondentů. Možnost „nevím“ zvolilo 39 (21,38 %) respondentů, nejméně zastoupenou pak byla možnost „neřešila/a bych to, snažil/a bych se to přejít“, kterou vybralo 9 (2,86 %) respondentů našeho výzkumu.

Specifickou kategorii pak tvořily odpovědi, které byly zahrnuty v možnosti „jiné“ (Tabulka č. 26 Možnost Jiné u otázky č. 25; příloha P VI). Obecně lze říci, že odpovědi rozvádí námi poskytnuté možnosti. Respondenti zde zejména poukazují na specifickou dané situace, uvádí konkrétní instituce, které by kontaktovali, rovněž konstatují, že by nejdříve celou situaci řešili se samotnou osobou násilnou (pachatelem), nenechali by to

¹⁰³ Inspirováno výzkumem *Domácí násilí II.* (2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

dojít tak daleko. Jeden respondent uvádí řešení sebevraždou, dva respondenti uvádí vlastní zkušenost s řešením dané situace.

Graf č. 11 Schopnost fyzického napadení svojí/svého partnera/ky

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 11 (*Schopnost fyzického napadení svojí/svého partnera/ky*)¹⁰⁴ poukazuje na to, že **téměř dvě třetiny** (194; 61,59 %) respondentů našeho výzkumu (n = 315) si myslí, že by **nikdy nebyli schopni fyzického napadení svojí/svého partnera/ky**. Posoudit danou situaci pak nedokáže 52 (16,51 %) respondentů našeho výzkumu. Téměř stejný počet respondentů (51; 16,19 %) si ale myslí, že by možná ve výjimečných případech fyzického napadení svojí/svého partnera/ky schopni byli. Patnáct (4,75 %) respondentů našeho výzkumu si pak myslí, že by někdy asi byli schopni fyzického napadení svojí/svého partnera/ky a tři (0,95 %) si myslí, že by toho schopni byli určitě.

¹⁰⁴

Inspirováno výzkumem *Bezpečnostní rizika 1999*.

Důvody, které by mohly vést k fyzickému napadení partnera/ky	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nevhodné chování ze strany partnera/ky.	19	27,54 %
Nevěra ze strany partnera/ky.	38	55,07 %
Slovní útoky ze strany partnera/ky.	14	20,29 %
Dlouhodobá krize páru.	6	8,70 %
Nesplněné úkoly partnera/ky vůči mé osobě.	3	4,35 %
Podráždění, stres.	19	27,54 %
Vliv alkoholu nebo jiných drog.	19	27,54 %
Partner/ka začne s agresí jako první.	45	65,22 %
Nemusím mít žádný důvod.	2	2,9 %
Jiné	2	2,9 %

Tabulka č. 24 Důvody, které by mohly vést k fyzickému napadení partnera/ky

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 24 (Důvody, které by mohly vést k fyzickému napadení partnera/ky)¹⁰⁵ pak prezentuje důvody, které respondenti, kteří připouští možnost fyzického napadení partnera/ky (n = 69) uvádí. **Více než polovina** respondentů uvádí důvod „**partner/ka začne s agresí jako první**“ (45; 65,22 %) a důvod „**nevěra ze strany partnera/ky**“ (38; 55,07 %). Stejný počet respondentů, tedy 19 (27,54 %), jako možný důvod fyzického napadení partnera/ky zvolilo možnost „nevhodné chování ze strany partnera/ky“, „podráždění, stres“ a „vliv alkoholu nebo jiných drog“. „Slovní útoky ze strany partnera/ky“ pak jako možný důvod fyzického napadení vnímá 14 (20,29 %) respondentů, „dlouhodobou krizi páru“ 6 (8,70 %) respondentů a „nesplněné úkoly partnera/ky vůči mé osobě“ pak respondenti 3 (4,35 %). Možnost „nemusím mít žádný důvod“ uvedli respondenti 2 (2,9 %). Možnost jiné odpovědi pak využili rovněž 2 (2,9 %) respondenti našeho výzkumu. U obou se pak možný důvod fyzického napadení partnera/ky pojil se sexuálním kontextem.

¹⁰⁵

Inspirováno výzkumem *Bezpečnostní rizika 1999*.

7 INTERPRETACE DAT

Předkládaná kapitola shrnuje výsledky našeho dotazníkového šetření zaměřeného na **zmapování pohledu obyvatel Zlínského kraje ve věku od patnácti let na problematiku partnerského násilí**. Jedná se o analýzu dat získaných od 315 respondentů, kteří vyplnili elektronický dotazník, který byl zpřístupněn od 23. 12. 2015 do 20. 1. 2016. Jak již bylo podotknuto v kapitole *Popis výzkumného souboru*, v závislosti na zvoleném způsobu výběru výběrového souboru se nejedná o výzkum reprezentativní. Jeho výsledky se tedy vztahují pouze na respondenty, kteří se našeho dotazníkového šetření zúčastnili. Nejvýraznější charakteristikou našeho výběrového souboru, která na způsob jeho výběru navazuje, je pak jeho věkové složení. Většinu totiž tvořili respondenti ve věku adolescence a časně dospělosti.¹⁰⁶

Uvedený výzkumný cíl byl rozdělen do šesti oblastí, jejich výsledky pak představuje následující text. První oblast zjišťování byla zaměřena na zmapování **zkušeností a postojů respondentů ve vztahu k informacím o problematice partnerského násilí**. Na základě výsledků lze vyvodit, že převážná část respondentů našeho výzkumného šetření se s informacemi o problematice partnerského násilí setkává. Současně je ale možné konstatovat, že skupina respondentů, kteří se naopak s těmito informacemi nesetkávají, tvořila také poměrně velkou část našeho výběrového souboru. Nadpoloviční část respondentů, kteří uvedli, že se s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají, současně uváděla, že se s těmito informacemi setkává občas, asi čtvrtina respondentů pak uvedla, že se s danými informacemi setkává často. Skupiny respondentů, kteří uvedli, že se s těmito informacemi setkávají velmi často nebo stále, pak byly početně výrazně menší. Na základě uvedených výsledků tedy vyvstává otázka, zda se informace o problematice partnerského násilí, které jsou v současné době prezentovány množstvím kampaní atd., skutečně k lidem efektivně a s dostatečnou četností dostávají.

Následně téměř všichni respondenti, kteří uvedli, že se s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají, uvedli, že se s těmito informacemi setkávají na internetu nebo v televizi. Ostatní zdroje (tištěná média; letáky, brožury, plakáty; semináře, besedy s odborníky atd.; knihy a zdroje jiné) uvedlo mnohem méně respondentů. Tento fakt pak,

---

¹⁰⁶ Vice viz *Popis výzkumného souboru*.

dle našeho názoru, souvisí právě s věkovým složením našeho výběrového souboru, ale také s tím, že internet a televize jsou dnes nejužívanějšími médii ve vztahu ke kampaním proti partnerskému (domácímu) násilí.

Míra dostupnosti informací o problematice partnerského násilí je pak dle respondentů, kteří uvedli, že se s těmito informacemi setkávají, vyšší. Míra věrohodnosti a dostatečnosti těchto informací střední. Míra zájmu všech respondentů o informace týkající se problematiky partnerského násilí je pak také střední. Nemůžeme tedy hovořit o nejnižší nebo nejvyšší míře zájmu respondentů našeho výzkumu o dané informace.

Druhá oblast zjišťování byla zaměřena na zmapování **míry ztotožnění respondentů s uvedenými mýty o partnerském násilí**. Na základě zjištěných výsledků lze konstatovat, že míra ztotožnění respondentů s uvedenými mýty o partnerském násilí je menší. U ani jednoho z uvedených mýtů o partnerském násilí nebyla zjištěna větší míra ztotožnění. Naopak u mýtů „*násilí se může přihodit všude, tak proč dělat s partnerským násilím takové cavyky*“, „*osoba ohrožená (oběť) provokuje, může si za to sama, určitě si to zaslouží*“, „*týraní jedinci mají násilí rádi, jinak by od takového partnera odešli*“, „*vždyť o nic nejde - jen pár facek, no a co*“, „*muž má právo bít svoji ženu, nesmí si přece nechat všechno líbit*“ byla míra ztotožnění respondentů nejmenší. Nejmenší míra ztotožnění tematické kategorie mýtů o partnerském násilí byla zaznamenána u kategorie – *Muž jako osoba násilná*. Co se týká míry ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí v závislosti na jednotlivých demografických charakteristikách, také se skupina s větší mírou ztotožnění neobjevila. Nejmenší míra ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí ale byla zaznamenána u respondentů s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním, u respondentů, kteří jsou obyvateli bydliště do 50 000 obyvatel a respondentů jinak ekonomicky neaktivních (např. mateřská/rodičovská dovolená). Z testování hypotézy č. 1 zároveň vyplynulo, že existuje statisticky významný rozdíl v míře ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí v závislosti na pohlaví, kdy větší míru ztotožnění vykazují muži. Stále ale můžeme hovořit o menší míře ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí. Celkově daná zjištění zároveň ukazují na pozitivní posun v této oblasti např. ve srovnání s výsledky ve výzkumech *Domácí násilí* (2001 a 2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Třetí oblast zjišťování se soustředila na zmapování **pohledu respondentů na profesionální pomoc pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím**. Na základě výsledků dané části lze říci, že, dle názorů respondentů, je míra dostupnosti profesionální

pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím střední. O řešení problému partnerského násilí se, dle názoru respondentů, nejvíce zasazuje Aliance proti domácímu násilí, Bílý kruh bezpečí a Policie ČR. Ostatní instituce (DONA Linka, Asociace manželských a rodinných poradců, Městská policie ČR, Občanské sdružení ROSA, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Ministerstvo zdravotnictví ČR) pak byly uváděny mnohem menším počtem respondentů. Pozorujeme zde tedy částečnou shodu s výsledky z výzkumu *Domácí násilí II.* (2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Dále lze na základě výsledku uvedené části shledat, že zákonná opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím (zřízení intervenčních center a vykázaní násilné osoby na dobu 10 dnů ze společného obydlí) velká část respondentů nezná. U zřízení intervenčních center se jedná o téměř dvě třetiny respondentů, u vykázaní násilné osoby na dobu 10 dnů ze společného obydlí o jednu třetinu respondentů. Respondenti, kteří uvedená zákonná opatření znají, jim pak připisují střední míru užitečnosti.

Další oblast zjišťování pak byla zaměřena na zjištění toho, jakou **míru oprávněnosti a nepřijatelnosti připisují respondenti uvedeným formám násilného chování mezi partnery**. Na základě dosažených výsledků lze říci, že respondenti našeho výzkumu celkově míru oprávněnosti a nepřijatelnosti uvedených forem násilného chování mezi partnery nedokážou posoudit. Pokud se pak zaměříme na uvedené formy násilného chování jednotlivě, tak vyšší míru oprávněnosti a nepřijatelnosti připisují respondenti násilnému chování *mlácení o zeď, zem, udeření pěstí, bití rukou (předmětem), škracení, pálení, kopání; vynucený sexuální styk; kousání, strkání, cloumání, třesení, facka, sevření paže, tahání za oděv, házení předmětů; vyhrožování a citové vydírání*. Nižší připisovaná míra oprávněnosti a nepřijatelnosti u jednotlivých násilných forem chování mezi partnery zjištěna nebyla. Mezi skupiny násilného chování mezi partnery s vyšší připisovanou mírou oprávněnosti a nepřijatelnosti pak patří těžké fyzické násilí, lehké fyzické násilí a násilí sexuální.

Pokud se podíváme na celkovou připisovanou míru oprávněnosti a nepřijatelnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery u jednotlivých skupin respondentů (v závislosti na demografických charakteristikách), pak mezi skupiny, které připisovaly uvedeným formám násilného chování mezi partnery vyšší míru oprávněnosti a nepřijatelnosti patří respondenti, kteří svoji ekonomickou situaci hodnotí jako hluboce podprůměrnou; spadají do věkové kategorie 46-65 (pozdní dospělost); jsou rozvedení; jsou obyvateli bydliště do 10 000 obyvatel; mají vyšší odborné nebo vysokoškolské

vzdělání; jsou ženatí/vdané; jsou jinak ekonomicky neaktivní (např. mateřská/rodičovská dovolená); spadají do věkové kategorie 26-45 (střední dospělost); jsou obyvateli bydliště do 50 000 obyvatel; jsou obyvateli okresu Vsetín, Kroměříž a Zlín a jsou nezaměstnaní. Nižší míru opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery pak nepřipisuje žádná ze skupin (dle demografických charakteristik) respondentů. Z testování hypotézy č. 2 zároveň vyplynulo, že neexistuje statisticky významný rozdíl v připisované míře opravdovosti a nepřipustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery v závislosti na pohlaví.

Předposlední oblast zjišťování se pak soustředila na zmapování **pohledu respondentů na obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček a na jejich zásah v případě incidentu partnerského násilí z pozice potenciální nezúčastněné osoby**. Na základě získaných výsledků lze konstatovat, že respondenti našeho výzkumu s jistotou nedokážou říci, zda by pro ně rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček, z pozice nezúčastněné osoby (příbuzný, přítel, soused atd.), bylo těžké či nikoliv. Jedna třetina respondentů našeho výzkumu si totiž myslí, že by pro ně rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček, z pozice nezúčastněné osoby, asi těžké bylo, další třetina respondentů danou situaci nedokáže posoudit a asi jedna čtvrtina respondentů si myslí, že rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček by pro ně, z pozice nezúčastněné osoby, asi těžké nebylo. Nejméně jsou pak zastoupeny skupiny respondentů, kteří si myslí, že rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček by pro ně, z pozice nezúčastněné osoby, určitě těžké bylo nebo, naopak, určitě těžké nebylo.

Tendence zasáhnout v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, jsou pak u respondentů našeho výzkumu zřejmé, stále se zde ale objevuje prostor pro možné posilování dané tendence, neboť polovina respondentů našeho výzkumu uvedla, že by v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, asi zasáhla, zhruba čtvrtina pak uvedla, že by zasáhla určitě. Posoudit danou situaci nedokázala asi pětina respondentů. Nejméně respondentů pak uvedlo, že by v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, asi nebo určitě nezasáhli. Důvody proč by respondenti, kteří uvedli, že by v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, asi nebo určitě nezasáhli, jsou pak různorodé. Asi polovina z tohoto malého počtu respondentů uvedla důvod „*je to soukromá záležitost, každý si jí musí vyřešit sám*“, obdobně jako důvod „*bál/a bych se msty ze strany osoby násilné (agresora)*“.

Dalšími početněji uváděnými důvody byly důvody „*kdyby osoba ohrožená (oběť) chtěla pomoci, určitě by mě požádala sama*“ a „*bál/a bych se, že se nejedná o partnerské násilí, ale jen o běžnou potyčku mezi partnery, naděl/a bych tak více škody než užitku*“.

Odpovědi respondentů, kteří naopak uvedli, že by asi nebo určitě v případě incidentu partnerského násilí, z pozice nezúčastněné osoby, zasáhli, následně potvrdily zaměření současné společnosti v případě řešení případů partnerského násilí i výsledky např. ve výzkumu *Domácí násilí II.* (2006) agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. Asi tři čtvrtiny zmíněných respondentů totiž uvedly, že by se při tomto zásahu více soustředili na pomoc osobě ohrožené (oběti) partnerským násilím. Asi pětina respondentů tuto situaci nedokázala posoudit a nejméně respondentů uvedlo, že by se více soustředili na potrestání osoby násilné (pachatele).

Poslední oblast zjišťování pak byla zaměřena na zmapování **pohledu respondentů na problematiku partnerského násilí z pozice potenciálního přímého aktéra**. Na základě výsledků uvedené části lze shrnout, že více než dvě pěti respondentů našeho výzkumu si myslí, že by asi poznali, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím. Další asi dvě pěti respondentů si pak myslí, že by to, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím, poznali určitě. Menší skupiny respondentů danou situaci nedokážou posoudit nebo si myslí, že by tuto skutečnost asi nebo určitě nepoznali. Je tedy možno říci, že, např. ve srovnání s názory respondentů na obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček z pozice nezúčastněné osoby, dochází k pozitivnímu posunu. Pohled respondentů na schopnost poznání partnerského násilí z pozice přímého aktéra se jeví jako jistější.

Více než polovina respondentů pak uvádí, že pokud by se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím, tak by se *svěřili někomu blízkému (kamarádovi, kamarádce, někomu z rodiny)*, obdobně jako možnost, že by *odešli od osoby násilné (pachatele) natrvalo*. Ostatní možnosti (*ohlásil/a bych daný incident na policii; odešel/a bych od osoby násilné (pachatele) na nějakou dobu; svěřil/a bych se někomu kompetentnímu (lékař, sociální pracovník atd.), nevím a jiné*) jsou pak také respondenty uváděny, ale s mnohem menší četností. Nejméně zastoupenou z uváděných možností je pak možnost *neřešil/a bych to, snažil/a bych se to přejít*. Na základě výčtu odpovědí je tedy možné říci, že respondenti našeho výzkumu by danou situaci řešit chtěli. Naším úkolem tedy je, již v rámci primární prevence, seznámit je s možnými efektivními cestami řešení daného problému, se specializovanými institucemi, a upozornit je na to, že strach je v případech partnerského

násilí normální reakcí, ale jedinec mu nemůže podlehnout. Strach, který se v případě skutečného partnerského násilí objevuje, je totiž, v mnohých případech, příčinou toho, že i osoba, která by původně násilí ze strany partnera dokázala čelit, strachu podlehne a stává se jen pasivní obětí.

Dále pak lze na základě výsledku uvedené části našeho výzkumného šetření konstatovat, že téměř dvě třetiny respondentů našeho výzkumu si myslí, že by nikdy nebyli schopni fyzického napadení svojí/svého partnera/ky. Posoudit danou situaci nedokáže asi šestina respondentů, asi pětina respondentů ale možnost fyzického napadení svojí/svého partnera připouští. Možné důvody, které by dané respondenty k fyzickému napadení svojí/svého partnera/ky mohly vést, jsou pak různorodé. Nadpoloviční část uvedených respondentů jako možný důvod fyzického napadení svojí/svého partnera uvádí „*nevěru ze strany partnera/ky*“ a to, že „*partner/ka začne s agresí jako první*“. Dalo by se tedy hovořit o reakci na, z pohledu tohoto partnera, nepřiměřené chování partnera druhého. Početněji uváděnými možnými důvody jsou pak také „*nevhodné chování ze strany partnera/ky*“, „*podráždění, stres*“, „*vliv alkoholu a jiných drog*“ a „*slovní útoky ze strany partnera/ky*“. Ostatní důvody („*dlouhodobá krize páru*“, „*nesplněné úkoly partnera/ky vůči mé osobě*“, „*nemusím mít žádný důvod*“) byly pak uváděny s četností menší. Můžeme tedy pozorovat převážnou shodu s výsledky ve výzkumu *Bezpečnostní rizika 1999*.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Samotná teoretická východiska i zjištění týkající se pohledu obyvatel Zlínského kraje ve věku od patnácti let na problematiku partnerského násilí jsou, dle našeho názoru, prostorem, kde by sociální pedagogika, respektive sociální pedagogové, mohli do praxe převést své teoretické znalosti. Jak je totiž zřejmé, jedná se o oblast, ve které sice dochází k pozitivním posunům, ale stále se zde objevuje prostor pro možné zlepšení. Pokud se zaměříme konkrétně na respondenty našeho výzkumu a zjištěná fakta, navrhovaným doporučením pro praxi je realizace projektu pro střední školy Zlínského kraje s názvem - *Učíme Tě předcházet a bránit se partnerskému násilí*. Projekt by mohl probíhat pod záštitou Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, ve spolupráci např. s Intervenčním centrem Zlínského kraje. Hlavním cílem projektu by bylo zlepšit informovanost žáků středních škol Zlínského kraje o problematice partnerského násilí a tím také posunout pozitivním směrem jejich pohled na danou oblast. Informace by byly žákům prezentovány zejména pomocí letáku, brožur, plakátů, seminářů, besed s odborníky atd., kdy jejich základním východiskem by se mohla stát právě naše diplomová práce. Prvotní etapa projektu by trvala asi rok. Na školách, kde by se projekt uskutečnil, by následně mohlo proběhnout dotazníkové šetření zaměřené konkrétně na jeho náplň.

Naplň projektu *Učíme Tě předcházet a bránit se partnerskému násilí*:

1. Seznámit žáky středních škol Zlínského kraje s různými podobami agrese (asertivní chování, násilí jako sociální patologie).
2. Seznámit žáky středních škol Zlínského kraje se znaky, příčinami, formami, typy a cyklem násilí mezi partnery.
3. Seznámit žáky středních škol Zlínského kraje s charakteristikami osoby násilné v partnerském vztahu.
4. Seznámit žáky středních škol Zlínského kraje s charakteristikami osoby ohrožené partnerským násilím.
5. Seznámit žáky středních škol Zlínského kraje s možnými zdroji pomoci (specializované instituce) v případě ohrožení partnerským násilím.

ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce se zabývala tématem partnerského násilí. Hlavním cílem práce bylo zmapovat pohled obyvatel Zlínského kraje ve věku od patnácti let právě na problematiku násilí mezi partnery. V teoretické části práce jsme nejdříve vymezili pojmy, ze kterých problematika partnerského násilí vychází, tedy pojem sociální patologie, deviace, agresivita, agrese, násilné chování, násilí a násilí domácí. Dále jsme uvedli výsledky výzkumných šetření daného sociálně patologického jevu a to jak zjištění týkající se prevalence, tak např. zjištění týkající se postojů, jednání samotných osob ohrožených partnerským násilím, postojů celé populace. Seznamujeme s mýty, se kterými se ve spojitosti s daným jevem ve společnosti setkáme a které jsou často součástí samotných výzkumných šetření. Představujeme teoretické vymezení příčin, typů, forem a cyklu partnerského násilí. Následně, v návaznosti na výzkumná šetření, uvádíme typologizaci osoby násilné a ohrožené. Shrnujeme zde také základní informace o speciálních programech pro jedince násilné, zejména muže, které zatím v České republice stabilní podobu nemají. Na závěr dané části diplomové práce uvádíme východiska týkající se pomoci osobám ohroženým partnerským násilím. Seznamujeme se základními kroky identifikace násilí mezi partnery, pravidly komunikace s osobou ohroženou a legislativním ukotvením pomoci osobám ohroženým partnerským násilím v České republice.

V praktické části prezentujeme zjištění týkající se pohledu obyvatel Zlínského kraje ve věku od patnácti let na problematiku partnerského násilí, na základě kterých je možno konstatovat, že jsme k žádným závažnějším zjištěním nedospěli. Stále je zde ale prostor pro možné zlepšení, posílení daných zjištění, které by, dle našeho názoru, také vedlo ke snížení prevalence nebo alespoň k efektivnějšímu řešení již nastalého problému partnerského násilí, na což navazuje také doporučení pro praxi, které je specifikováno s ohledem na náš výzkumný soubor a jeho věkové složení. Naším úkolem je totiž, zejména z pohledu sociální pedagogiky a jejich základních funkcí, co nejdříve seznámit veřejnost s jednotlivými oblastmi daného sociálně patologického jevu, ale také s možnostmi jak mu efektivně předcházet. Kdykoliv se totiž my sami můžeme stát osobou ohroženou partnerským násilím, může se jí stát kdokoliv v našem okolí a my musíme vědět, jak danému sociálně patologickému jevu rychle a efektivně zabránit v dalším rozvoji do fází, kdy již škody, které způsobí, mají dlouhodobý, nebo dokonce celoživotní dopad.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER ČR, O. S., [2014]. *Základní fakta o projektu*. Dostupné také z: http://www.domaci-nasili.cz/wp-content/uploads/Zakladni_fakta_o_projektu1.pdf
- [2] ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER ČR, O. S., [©2014a]. Dejme (že)nám šanci. In: *ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER ČR, O. S.* [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=373
- [3] ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER ČR, O. S., [©2014b]. Interdisciplinární spolupráce. In: *ASOCIACE PRACOVNÍKŮ INTERVENČNÍCH CENTER ČR, O. S.* [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.domaci-nasili.cz/?page_id=249
- [4] BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka, 2009. Práce s obětí domácího násilí. In: BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka et al. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, s. 41-49. ISBN 978-80-254-5422-0.
- [5] BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka, 2009. Osobnost oběti domácího násilí a její prožívání. In: BEDNÁŘOVÁ, Zdeňka et al. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha: Acorus, s. 15-21. ISBN 978-80-254-5422-0.
- [6] *Bezpečnostní analýza Zlínského kraje (rok 2014)*, 2015. Dostupné také z: <https://www.kr-zlinsky.cz/bezpecnostni-analyza-zlinskeho-kraje-2014-cl-3114.html>
- [7] BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ A APIC, 2015. *Přehled o vykazání v ČR za celý rok 2015*. Dostupné také z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/>
- [8] BKB, 2006. *SARA DN (pomůcka pro policisty)*. Dostupné také z: <http://www.rovnopravnost.cz/zpravy/sara-dn-1414/>
- [9] BURIÁNEK, Jiří, 2004. Psychické a jiné formy násilí na ženách. In: PIKÁLKOVÁ, Simona (ed.). *Mezinárodní výzkum násilí na ženách – Česká republika / 2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí na rodině*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 105-112. Sociologické studie / Sociological Studies 04:02. ISBN: 80-7330-054-0.
- [10] BURIÁNEK, Jiří, 2014. Partnerské násilí a muži jako oběti. In: BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. *Násilí na mužích: sonda do zákoutí*

- partnerských vztahů*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, s. 7-28. ISBN 978-80-7308-545-2.
- [11] BURIÁNEK, Jiří a Simona PIKÁLKOVÁ, 2014. Partnerské násilí na mužích, jeho rozsah a kontexty. *Psychologie pro praxi*. **49**(3-4), 9-31. ISSN: 2336-6486. Dostupné také z: http://www.cupress.cuni.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=51360
- [12] BUSKOTTE, Andrea, 2008. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1786-6.
- [13] CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA, [©2015]. Program Viola. *Centrum sociálních služeb Praha* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://www.csspraha.cz/24868-informacni-a-poradenske-centrum-viola>
- [14] CIMRMANNOVÁ, Tereza, 2013. Rodinné násilí a krize domova. In: CIMRMANNOVÁ, Tereza et al. *Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí*. Praha: Karolinum, s. 77-106. ISBN 978-80-246-2205-7.
- [15] COMMITTEE OF MINISTERS, 2006. Recommendation No (2006) 8 of the Committee of Ministers to member states on assistance to crime victims. In: *Council of Europe* [online]. [cit. 2016-02-10] Dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1011109&>
- [16] ČESKO. Zákon č. 141 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=141&r=1961>
- [17] ČESKO. Zákon č. 200 ze dne 17. května 1990 České národní rady o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1990, částka 35, s. 810-826. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=200&r=1990>
- [18] ČESKO. Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111, s. 7662-7681. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=1999&cz=359>
- [19] ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&t=1102>

- [20] ČESKO. Zákon č. 135 ze dne 14. dubna 2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (zákon na ochranu před domácím násilím). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 46, s. 1628-1632. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=4&t=828>
- [21] ČESKO. Vyhláška č. 505 ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 164, s. 7021-7048. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=505&r=2006>
- [22] ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4115. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/sb091-08-pdf.aspx>
- [23] ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-461. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2009&cz=40>
- [24] ČESKO. Zákon č. 292 ze dne 12. září 2013 o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 12, s. 3186-3256. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=292&r=2013>
- [25] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2015. *Statistická ročenka Zlínského kraje: Statistical yearbook of the Zlínský Region*. Zlín: Český statistický úřad. ISBN: 978-80-250-2652-6. Dostupné také z: <https://www.czso.cz/documents/10180/37133654/33009815.pdf/a5171ee9-31c1-4207-8514-bf8e1f0a1fbe?version=1.5>
- [26] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2004. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.
- [27] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2007. Pronásledování. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Petra VITOUŠOVÁ et al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, s. 115-125. ISBN 978-80-247-2014-2
- [28] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2008. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.

- [29] ČÍRTKOVÁ, Ludmila, 2014. *Viktimologie pro forenzní praxi*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0582-1.
- [30] DALIGAND, Liliane, 2014. *Násilí v partnerských vztazích*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0718-4.
- [31] DIAKONIE ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, ©2015a. Historie SOS centra. In: *SOS centrum* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://www.soscentrum.cz/sos-centrum/historie/>
- [32] DIAKONIE ČESKOSLOVENSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ, ©2015b. Násilí ve vztahu (O nás). In: *Násilí ve vztazích* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://www.nasilivevztazich.cz/o-nas/>
- [33] DONA LINKA, [©2015]. Pomáhajícím odborníkům: Jak odlišit domácí násilí (dále jen DN) od jiných typů rodinných problémů a krizí. In: *DONA linka* [online]. [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/rady/pomahajicim-odbornikum/>
- [34] DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL, 2005. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: [Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku]. 69. ISBN 80-239-5686-8.
- [35] DUTTON, Donald G., 2001. *The domestic assault of women: psychological and criminal justice perspectives*. Rev. and expanded ed. Vancouver: UBC Press. ISBN: 0-7748-0462-9
- [36] DUTTON, Donald G., 2006. *Rethinking domestic violence*. Vancouver: UBC Press. ISBN 978-0-7748-1304-4.
- [37] *Důvodová zpráva k navrhované právní úpravě o ochraně před domácím násilím*. 2004. Dostupné také z: <http://www.snemovna.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=828&CT1=0%3E>
- [38] FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2009. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2781-3.
- [39] FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA, 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.
- [40] GAUDIA O. P. S., ©2014a. O Gaudia o.p.s. In: *Gaudia o.p.s.* [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://gaudiaops.cz/index.php?str=onas#kotva1>

- [41] GAUDIA O. P. S., ©2014b. Gaudia o.p.s. proti násilí. In: *Gaudia o.p.s.* [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: http://gaudiaops.cz/index.php?str=proti_nasili#kotva6
- [42] GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Překlad Vladimír Jůva, Vendula Hlavatá. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [43] GIDDENS, Anthony, 1999. *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4.
- [44] HARTL, Pavel, 2004. *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-803-1.
- [45] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2000. *Psychologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-303-x.
- [46] HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2010. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.
- [47] HRČKA, Michal, 2001. *Sociální deviace*. Praha: Sociologické nakladatelství, Základy sociologie. ISBN 80-85850-68-0.
- [48] HRONCOVÁ, Jolana a Blahoslav KRAUS, 2006. Úvod do sociálnej patológie. In: HRONCOVÁ, Jolana, Blahoslav KRAUS et al. *Sociálna patológia pre sociálnych pracovníkov a pedagógov*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, s. 6-10. ISBN 80-8083-223-4.
- [49] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- [50] JACOBSON, Neil S. a John Mordechai GOTTMAN, 1998. *When men batter women: new insights into ending abusive relationships*. New York: Simon & Schuster. ISBN 0-684-81447-1.
- [51] JEŽKOVÁ, Martina a Jana LEVOVÁ, 2009. Aktéři domácího násilí. In: ÚLEHLOVÁ, Dagmar. *Problematika domácího násilí pro zdravotnické pracovníky*. Brno: Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, s. 25-31. ISBN 978-80-7013-502-0.
- [52] JOHNSON, Michael P., 1995 Patriarchal Terrorism and Common Couple Violence: Two Forms of Violence Against Women. *Journal of Marriage and the Family*. **57** (2), 283-294. ISSN: 0022-2445. Dostupné také z: http://www.jstor.org.proxy.k.utb.cz/stable/353683?seq=5#page_scan_tab_content

- [53] JOHNSON, Michael P., 2008. *A typology of domestic violence: intimate terrorism, violent resistance, and situational couple violence*. Boston: Northeastern university press. Northeastern series on gender, crime, and law. ISBN 978-155553-694-7.
- [54] KOLÁŘ, Michal, 2011. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-871-5.
- [55] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [56] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- [57] LINKOVÁ, Marcela, 2004. Domácí násilí: genderová perspektiva. In: PIKÁLKOVÁ, Simona (ed.). *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika / 2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 23-33. Sociologické studie / Sociological Studies 04:02. ISBN 80-7330-054-0.
- [58] LOM, ©2015a. Kdo jsme. In: *LOM* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://ilom.cz/kdo-jsme/faq-o-lomu/>
- [59] LOM, ©2015b. Kdo jsme. In: *LOM* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://ilom.cz/kdo-jsme/>
- [60] LOM, ©2015c. Agrese není problém, ale součást života. In: *LOM* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://ilom.cz/temata/sila-a-nasili/>
- [61] LOM, ©2015d. Jak zvládat agresí. In: *LOM* [online]. [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://ilom.cz/poradna/sila-a-nasili/>
- [62] LOVAŠ, Ladislav, 2001. Bezmocnost' a beznádej. In: VÝROST, Josef, Ivan Slaměník et al. *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada, s. 129-141. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0042-5.
- [63] LOVAŠ, Ladislav, 2001. Sociální psychologie násilia. In: VÝROST, Josef, Ivan Slaměník et al. *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada, s. 171-189. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0042-5.
- [64] LOVAŠ, Ladislav. Agrese, 2008. In: VÝROST, Josef, Ivan SLAMĚNÍK et al. *Sociální psychologie*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, s. 267-284. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.

- [65] MACH, Jan a Petr ŠMOLKA, 1999. *Když vás trápí někdo blízký: [partnerské a rodinné vztahy a jejich krize]*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-337-4.
- [66] MATOUŠKOVÁ, Ingrid, 2013. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.
- [67] *METODICKÁ PŘÍRUČKA č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní*. Dostupné také z: www.policie.cz/soubor/mp-1-2010-docx.aspx
- [68] *Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí*. Dostupné také z: http://mpsv.cz/files/clanky/9466/metodika_3.pdf
- [69] *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: MKN-10: desátá revize: aktualizovaná druhá verze k 1. 1. 2009, 2008-. 2., aktualiz. vyd. Praha: Bomton Agency, ^^^sv. ISBN 978-80-904259-0-3*. Dostupné také z: <http://www.uzis.cz/zpravy/upravena-verze-mkn-10>
- [70] MONTOUSSÉ, Marc a Gilles RENOUARD, 2005. *Přehled sociologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-976-3.
- [71] MÜHLPACHR, Pavel, 2001. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2511-5.
- [72] MUNKOVÁ, Gabriela, 2001. *Sociální deviace: (přehled sociologických teorií)*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0279-2.
- [73] NAKONEČNÝ, Milan, 1996. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0592-7.
- [74] NARIKA, ©2015. FAQs About Domestic Violence. In: *Narika* [online]. [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.narika.org/dv-faqs/>
- [75] ONDREJKOVIČ, Peter, 2009. *Sociálna patológia*. 3. dopl. a preprac. vyd. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV. ISBN 978-80-224-1074-8.
- [76] OŠANCOVÁ, Renata, 2012. Specifika krizové intervence u domácího násilí. In: VODÁČKOVÁ, Daniela. *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha: Portál, s. 475- 481. ISBN 978-80-262-0212-7.
- [77] PENCE, Ellen a Michael PAYMAR, 1993. *Education groups for men who batter: the Duluth model*. New York: Springer Pub. Co. ISBN 0-8261-7990-8.

- [78] PERSEFONA, ©2015a. O Persefoně. In: *Persefona* [online]. [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/o-nas>
- [79] PERSEFONA, ©2015b. Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí. In: *Persefona* [online]. [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/bezpecne-souziti-terapie-pachatelu-domaciho-nasili>
- [80] PERSEFONA, ©2015c. Bezpečné soužití – terapie pachatelů domácího násilí 2. In: *Persefona* [online]. [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/bezpecne-souziti-terapie-pachatelu-domaciho-nasili-2>
- [81] PERSEFONA, ©2015d. Z labyrintu násilí. In: *Persefona* [online]. [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/z-labyrintu-nasili>
- [82] PETRUSEK, Miloslav, 1994. Deviace sociální. In: KAPR, Jaroslav et al. *Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny*. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 53-55. Sociologické pojmosloví. ISBN 80-85850-03-6.
- [83] PETRUSEK, Miloslav, 2009. *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy. ISBN 978-80-87207-02-4.
- [84] PIKÁLKOVÁ, Simona (ed.), 2004a. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika / 2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Sociologické studie / Sociological Studies 04:02. ISBN 80-7330-054-0.
- [85] PIKÁLKOVÁ, Simona, 2004b. Mezinárodní výzkum násilí na ženách: k prvním výsledkům šetření v České republice. In: ŠKODOVÁ, Markéta (ed.). *Česko-slovenské sociologické dny. Sborník z konference*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, s. 51-56. ISBN: 80-7330-068-0.
- [86] PIKÁLKOVÁ, Simona, 2014. Fyzické násilí v partnerském vztahu. In: BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. *Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, s. 29-44. ISBN 978-80-7308-545-2.
- [87] PIKÁLKOVÁ, Simona, 2014. Subjektivní vnímání a důsledky partnerského násilí, možnosti řešení. In: BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. *Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, s. 66-77. ISBN 978-80-7308-545-2.
- [88] PIKÁLKOVÁ, Simona, 2015. Východiska výzkumu partnerského násilí. In: PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti*

- partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 11-28. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-189-3.
- [89] PIKÁLKOVÁ, Simona, 2015. Fyzické násilí v partnerském vztahu. In: PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 29-40. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-189-3.
- [90] PIKÁLKOVÁ, Simona, 2015. Partneri, kteří se dopouštějí násilí, a jejich oběti. In: PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 41-64. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-189-3.
- [91] PODANÁ, Zuzana, 2014. Psychické násilí. In: BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. *Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, s. 45-65. ISBN 978-80-7308-545-2.
- [92] PODANÁ, Zuzana, 2015. Subjektivní vnímání násilí ve vztahu a reakce žen na ně. In: PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 65-76. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-189-3.
- [93] PODANÁ, Zuzana, 2015. Psychické násilí. In: PIKÁLKOVÁ, Simona, Zuzana PODANÁ a Jiří BURIÁNEK. *Ženy jako oběti partnerského násilí: sociologická perspektiva*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), s. 77-90. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-189-3.
- [94] POKORNÁ, Dana, 2008. Násilí mezi rodiči očima dětí. In: VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, s. 79-106. ISBN 978-80-86131-76-4.
- [95] ROSA, ©2008. *Manuál pro učitele: Škola a děti vystavené domácímu násilí*. Soudy.
- [96] ROSA, ©2009. *Kouzelná knížka*. Durabo.

- [97] ROSA, ©2014. Varovné signály. In: ROSA [online]. [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://rosa-os.cz/pro-teenagery/varovne-signaly/>
- [98] SOCHŮREK, Jan, 2009. *Úvod do sociální patologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-448-1.
- [99] SPONDEA, O.P.S., ©2000-2012. Projekt „Násilí věc (ne)veřejná. In: SPONDEA, O.P.S. [online]. [cit. 2015-12-29]. Dostupné z: <http://www.spondea.cz/odborna-verejnost/o-nas/projekt-nasili-vec-ne-verejna/>
- [100] STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2006a. Domácí násilí II.: Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s. In: *STEM - Středisko empirického výzkumu* [online]. [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/1145>
- [101] STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2006b. Domácí násilí II. - srovnání s rokem 2001. In: *STEM - Středisko empirického výzkumu* [online]. [cit. 2015-10-26]. Dostupné z: <http://www.stem.cz/clanek/1146>
- [102] STRÍLKOVÁ, Patricie a Marek FRYŠTÁK, 2009. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: Key Publishing. Právo (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-020-0.
- [103] ŠEDIVÁ, Marie a Petra VITOUŠOVÁ, 2005. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni: model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004*. Praha: Bílý kruh bezpečí. ISBN 80-239-5441-5.
- [104] ŠEVČÍK, Drahomír, 2009. Domácí násilí. In: BAŠTECKÁ Bohumila et al. *Psychologická encyklopedie: aplikovaná psychologie*. Praha: Portál, s. 63-68. ISBN 978-80-7367-470-0.
- [105] ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ, 2011. Násilí. In: ŠPATENKOVÁ, Naděžda et al. *Krizová intervence pro praxi*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, s. 106-130. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.
- [106] ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Drahomír ŠEVČÍK, 2011. Domácí násilí. In: ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda ŠPATENKOVÁ et al. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, s. 21-27. ISBN 978-80-7367-690-2.
- [107] ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Drahomír ŠEVČÍK, 2011. Formy domácího násilí. In: ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda ŠPATENKOVÁ et al. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, s. 47-52. ISBN 978-80-7367-690-2.

- [108] ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Drahomír ŠEVČÍK, 2011. Identifikace domácího násilí. In: ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda ŠPATENKOVÁ et al. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, s. 55-59. ISBN 978-80-7367-690-2
- [109] ŠPATENKOVÁ, Naděžda, Drahomír ŠEVČÍK a Irena SOBOTKOVÁ, 2011. Příčiny domácího násilí. In: ŠEVČÍK, Drahomír, Naděžda ŠPATENKOVÁ et al. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, s. 32-37. ISBN 978-80-7367-690-2
- [110] TOUFAROVÁ, Marie, 2008. Pachatelé partnerského násilí. In: VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, s. 107-145. ISBN 978-80-86131-76-4.
- [111] URBAN, Lukáš, 2008. *Sociologie trochu jinak*. Praha: Grada. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2493-5.
- [112] URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Jan BAJURA, 2012. *Sociální deviace*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-397-1.
- [113] VÁGNEROVÁ, Marie, 2008. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4.
- [114] VÁGNEROVÁ, Marie, 2014. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5.
- [115] VARGOVÁ, Branislava, 2008. Oběti partnerského násilí. In: VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, s. 23-75. ISBN 978-80-86131-76-4.
- [116] VEVERA, Jan a Pavel STOPKA, 2012. Agrese a násilí. In: RABOCH, Jiří, Pavel PAVLOVSKÝ et al. *Psychiatrie*. Praha: Karolinum, s. 139-160. ISBN 978-80-246-1985-9.
- [117] VITOUŠOVÁ, Petra, 2007. Domácí násilí. In: ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Petra VITOUŠOVÁ et al. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha: Grada, s. 108-115. ISBN 978-80-247-2014-2.
- [118] VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír VEDRA, 2009. *Domácí násilí: (informace a praktické rady pro ohrožené osoby)*. 3., upr. vyd. Praha: MJF. ISBN 978-80-86284-85-9.
- [119] VITOUŠOVÁ, Petra a Vladimír ZIMA, [b. r.]. Odhad rizika hrozby. In: *Domacinasili.cz* [online]. [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/pomahajici-profesionalove/odhad-rizika-hrozby/>

- [120] VOLAVKA, Jan, 2002. Agrese a násilí. In: HÖSCHL, Cyril et al. *Psychiatrie*. Praha: Tigis, s. 161. ISBN: 80-900130-1-5.
- [121] VYHLÍDALOVÁ, Pavla, 2005. Dvě tváře násilníka. *Psychologie dnes*. **11**(6), 25-27. ISSN: 1212-9607.
- [122] VYKOPALOVÁ, Hana, 2001. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0337-4.
- [123] VYKOPALOVÁ, Hana, 2007. *Krize a psychosociální pomoc*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7318-621-0.
- [124] VYMĚTALOVÁ, Simona, 2001. Domácí násilí: přirozený jev?: K postojům české společnosti k problematice domácího násilí. *Sociologický časopis (Czech Sociological Review)* [online]. **37**(1), 103-121. [cit. 2015-10-26]. ISSN: 2336-128X. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/ba7ca7bf3ffe704cd4b1e5269dd5eec48ca450b8_153_01-1VYMET.pdf
- [125] WALKER, Lenore E, 1979. *The Battered woman*. New York: Harper & Row. ISBN 006014582x.
- [126] WALKER, Lenore E., 2009. *The battered woman syndrome*. 3rd ed. New York, NY: Springer Pub. Co. ISBN: 978-0-8261-0252-2.
- [127] *Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní*. Dostupné také z: www.policie.cz/soubor/zppp-o-vykazani-166-2009-rtf.aspx

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Adra	ADVENTIST DEVELOPMENT AND RELIEF AGENCY
Aj.	A jiné
APIC	Asociace pracovníků intervenčních center
Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
BKB	Bílý kruh bezpečí
BWS	Battered Woman Syndrom
CNS	Centrální nervová soustava
č.	Číslo
ČR	Česká republika
DSM-IV	Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (4th Edition)
Event.	Eventuálně
GAČR	Grantová agentura České republiky
IC	Intervenční centrum
IDT	Interdisciplinární tým
IPV	Intimate Partner Violence
MKN-10	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (10. revize)
MV ČR	Ministerstvo vnitra ČR
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MS	Ministerstvo spravedlnosti
n	Četnost
Např.	Například
Popř.	Popřípadě
PTSP	Posttraumatická stresová porucha
Příp.	Případně
Resp.	Respektive
s.	Strana
Tj.	To je
Tzn.	To znamená
Tzv.	Takzvaný

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf č. 1 Pohlaví respondentů</i>	105
<i>Graf č. 2 Věřící</i>	107
<i>Graf č. 3 Setkávání s informacemi o problematice partnerského násilí</i>	110
<i>Graf č. 4 Jak často se setkávají s informacemi o problematice partnerského násilí</i>	111
<i>Graf č. 5 Kde se s informacemi o problematice partnerského násilí setkávají</i>	111
<i>Graf č. 6 Instituce nejvíce se zasazující o řešení problému partnerského násilí</i>	117
<i>Graf č. 7 Obtížnost rozpoznání partnerského násilí od méně závažných potyček</i>	124
<i>Graf č. 8 Zásah v případě incidentu partnerského násilí</i>	125
<i>Graf č. 9 Soustředění daného zásahu</i>	127
<i>Graf č. 10 Poznání, že se stali osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím</i>	128
<i>Graf č. 11 Schopnost fyzického napadení svojí/svého partnera/ky</i>	130

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1 Věkové složení základního souboru .....</i>	102
<i>Tabulka č. 2 Složení základního souboru dle pohlaví a věku .....</i>	102
<i>Tabulka č. 3 Okres .....</i>	103
<i>Tabulka č. 4 Velikost současného bydliště.....</i>	104
<i>Tabulka č. 5 Věkové složení výběrového souboru .....</i>	105
<i>Tabulka č. 6 Věkové složení výběrového souboru – statistická poloha .....</i>	106
<i>Tabulka č. 7 Současný rodinný stav.....</i>	106
<i>Tabulka č. 8 Nejvyšší dosažené vzdělání .....</i>	107
<i>Tabulka č. 9 Současná hlavní ekonomická aktivita .....</i>	108
<i>Tabulka č. 10 Ekonomická situace dle názoru respondentů.....</i>	108
<i>Tabulka č. 11 Míra dostupnosti, věrohodnosti a dostatečnosti u informací o problematice partnerského násilí.....</i>	112
<i>Tabulka č. 12 Míra zájmu respondentů o informace týkající se problematiky partnerského násilí .....</i>	113
<i>Tabulka č. 13 Míra ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí .....</i>	114
<i>Tabulka č. 14 Míra ztotožnění – kategorie mýtů o partnerském násilí.....</i>	115
<i>Tabulka č. 15 Mann-Whitneyův U Test - závislost mezi pohlavím respondentů a mírou ztotožnění s uvedenými mýty o partnerském násilí .....</i>	116
<i>Tabulka č. 16 Míra dostupnosti profesionální pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím .....</i>	116
<i>Tabulka č. 17 Znalost zákonných opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím .....</i>	118
<i>Tabulka č. 18 Míra užitečnosti zákonných opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím.....</i>	119
<i>Tabulka č. 19 Připisovaná míra opravdovosti a nepřípustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery.....</i>	121
<i>Tabulka č. 20 Připisovaná míra opravdovosti a nepřípustnosti – skupiny násilného chování .....</i>	122
<i>Tabulka č. 21 Mann-Whitneyův U Test - závislost mezi pohlavím respondentů a připisovanou mírou opravdovosti a nepřípustnosti uvedeným formám násilného chování mezi partnery .....</i>	123
<i>Tabulka č. 22 Důvody nezasazení.....</i>	126

<i>Tabulka č. 23 Chování z pohledu potenciální osoby ohrožené.....</i>	129
<i>Tabulka č. 24 Důvody, které by mohly vést k fyzickému napadení partnera/ky .....</i>	131
<i>Tabulka č. 25 Možnost Jiné u otázky č. 12 .....</i>	167
<i>Tabulka č. 26 Možnost Jiné u otázky č. 25 .....</i>	168

SEZNAM PŘÍLOH

P I	Identifikace partnerského násilí
P II	Přehled počtu vykázaní policií ČR dle krajů
P III	Domácí násilí ve Zlínském kraji
P IV	Dotazník
P V	Možnost Jiné u otázky č. 12
P VI	Možnost Jiné u otázky č. 25

PŘÍLOHA P I: IDENTIFIKACE PARTNERSKÉHO NÁSILÍ

ROSA (©2014)¹⁰⁷ shrnuje varovné signály, které mohou být indikátorem pozdějšího rozvoje násilí ve vztahu. Uvádí, že pokud odpovíte ano na některou z těchto otázek, pak je velká pravděpodobnost, že k vám bude partner/ka násilný/á nebo již tomu tak je.

Na straně možné osoby násilně uvádějí:¹⁰⁸

- Dozvěděl/a jste se, že v minulých vztazích používal/a násilí, své problémy svaluje na druhé, obviňuje vás za to, že se chová k druhým lidem špatně.
- Zkouší vás kontrolovat, rozkazuje vám, nebere nic, co řeknete vážně, všechna důležitá rozhodnutí dělá sám/a. Pokouší se vás izolovat od rodiny a přátel. Nejprve vás přesvědčuje, že rodina a přátelé nejsou dobří, nemají vás rádi, pak zakazuje.
- Rozhoduje o tom, s kým se vídáte, co si oblékáte, co děláte.
- Hned od první schůzky vás tlačí do vážného vztahu, k sexu.
- Je extrémně žárlivý/á, materialistický/a a domnívá se, že se jedná o projevy lásky.
- Verbálně a emocionálně vás týrá. Křičí na vás, manipuluje, šíří o vás lži, pokouší se udělat vše vždy tak, aby jste pocítoval/a vinu.
- Pije příliš a užívá drogy a pak svádí vinu za své chování na alkohol a drogy.
- Vyhrožuje fyzickým násilím proti vám, má nepředvídatelné změny nálad, výbuchy zlosti.
- Hovoří pohrdavě o osobách druhého pohlaví.
- Vyhrožuje či vydírá sebevraždou.
- Víte o jeho/jejím přísném, despotickém rodiči, který se dopouští násilí, má špatný, nezdravý vztah s druhým rodičem.

Na straně možné osoby ohrožené uvádějí:

- Nemůžete být sám/a sebou, když jste spolu.
- Máte strach nebo obavy z toho, že uděláte nebo řeknete „něco špatně“.
- Vnímáte změny svého chování ze strachu nebo ze snahy vyhnout se střetu.
- Svého/svojí partnera/ky se bojíte.

---

¹⁰⁷ Nestátní nezisková organizace specializovaná na pomoc ženám obětem domácího násilí a jejich dětem v oblasti prevence násilí. Varovné signály jsou na těchto stránkách uvedeny v kontextu násilí na ženách. My je uvádíme v kontextu násilí mezi partnery obecně.

¹⁰⁸ Obdobný popis rizikového partnera uvádí také Bednářová (2009).

Špatenková a Ševčík (2011, s. 56-57) mezi další otázky, které by mohly pomoci osobě potencionálně ohrožené domácím násilím uvědomit si, že žije v rizikovém vztahu, řadí:

- Máte pocit, jako byste se ocitl/a v pasti?
- Máte pocit, že jste smutný/ná, depresivní, bezmocný/ná?
- Ztratil/a jste důvěru v sebe sama? Pochybujete o sobě, nebo si dokonce myslíte, že jste blázen, protože vás o tom partner/ka neustále přesvědčuje?
- Máte strach ze svého partnera/ky a raději ani nevyjadřujete svůj vlastní názor?
- Redukujete kontakty s jinými lidmi? Máte z nich strach?
- Zjišťujete, jakou má partner/ka náladu, když se mu/jí chystáte něco oznámit?
- Prosíte partnera/ku o svolení utratit peníze, scházet ses s přáteli nebo se účastnit jakýchkoli aktivit?

Závěrem, konstatují, že pokud je většina odpovědí na uvedené otázky kladná, je možné, že mezi partnery (ale i mezi jinými členy rodiny) je vztah vážně narušen a může směřovat k rozvoji domácího násilí.

Narika (©2015)¹⁰⁹ mezi otázky, které mohou indikovat domácí násilí, řadí:

- Uvádí vás do rozpaků nadávkami a ponižováním?
- Dívá se na vás způsobem, který vás děsí?
- Kontroluje, co děláte, s kým se vidáte, mluvíte, kam chodíte?
- Bere vám vaše peníze, nutí vás žádat o peníze nebo vám vaše peníze odmítá dát?
- Dělá všechna rozhodnutí?
- Říká vám, že jste špatný rodič nebo vyhrožuje, že odveze děti pryč, že jim ublíží?
- Podle něj/ní není násilí žádný problém, stejně je to vaše chyba? Popírá, že to vůbec dělá?
- Ničí váš majetek nebo vyhrožuje zabitím domácího mazlíčka?
- Zastrahuje vás puškou, nožem nebo jinou zbraní?
- Strká do vás, fackuje vás, bije vás?
- Nutí vás k sexu nebo k jiným sexuálním aktivitám?
- Uráží vás, ponižuje nebo je vzteklý/á?
- Cítíte se kvůli němu/ní bezmocně, hloupě a jako blázen?

---

¹⁰⁹ Nezisková organizace zaměřená na podporu přistěhovalých žen, osob ohrožených domácím násilím, v oblasti Bay Area. My opět prezentované otázky uvádíme v kontextu partnerského násilí obecně.

- Nutí vás ke stažení obvinění vůči němu/ní?
- Vyhrožuje, že spáchá sebevraždu?
- Vyhrožuje, že vás zabije?

ROSA (©2014), kromě již uvedených otázek Nariky (©2015) mezi indikátory toho, že již prožíváte násilný vztahu, dále řadí:

- Bojí se jeden partner druhého? Máte strach z rozchodu s partnerem/kou?
- Říká partner/ka druhým lidem, že nic nedokážete udělat správně, sráží vás, zraňuje?
- Je partner/ka extrémně žárlivý?
- Říká vám partner/ka, že nikdo jiný s vámi nesmí jít ven?
- Je partner/ka někdy milý/á (zejména před rodinou a svými přáteli) a někdy sprostý/á (zejména v soukromí)? Zdá se vám, že má dvojí tvář?
- Slibuje partner/ka často, že se změní? Říká, že už vás nikdy nezraní?
- Poslouchá vaše hovory, nechce vám dovolit telefonovat?
- Obviňuje vás, že mu/jí zahýbáte?
- Nechce, abyste studoval/a, získal/a práci, pracoval/a, udržel/a si práci?

PŘÍLOHA P II: PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ POLICIÍ ČR DLE KRAJŮ

Kraj	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2007-15
Jihočeský	50	37	35	84	72	64	63	56	54	515
Jihomoravský	82	72	82	87	118	150	128	118	124	961
Karlovarský	32	46	49	79	137	111	97	114	93	758
Královéhradecký	34	22	16	44	45	52	41	35	32	321
Liberecký	30	36	68	62	82	104	113	100	79	674
Moravskoslezský	213	110	111	108	135	97	107	124	112	1117
Olomoucký	44	35	43	61	112	100	94	87	109	685
Pardubický	61	39	44	73	92	104	83	80	69	645
Plzeňský	16	22	14	27	23	30	39	42	31	244
Hlavní město Praha	59	34	48	104	123	138	155	213	192	1066
Středočeský	79	67	59	64	121	106	111	119	104	830
Ústecký	81	87	134	133	202	204	156	137	163	1297
Vysočina	32	26	39	51	42	43	73	74	77	457
Zlínský	49	46	36	81	126	102	101	83	67	691
Celkem vykázání	862	679	778	1058	1430	1405	1361	1382	1306	10261

Zdroj: Bílý kruh bezpečí a APIC, 2015

PŘÍLOHA P III: DOMÁCÍ NÁSILÍ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet vykázaní	49	46	36	81	126	102	101	83
Počet ohrožených osob v rámci vykázaní	51	47	38	112	170	120	141	129
Počet ohrožených osob – nízkoprahový kontakt	65	121	139	141	138	209	338	256
Celkový počet ohrožených osob evidovaných IC	116	168	177	253	308	329	479	385

Zdroj: Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy, p.o., [2014] in Bezpečnostní analýza Zlínského kraje (rok 2014), 2015, s. 19

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jsem studentkou Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, studuji obor Sociální pedagogika, a v rámci své diplomové práce se zaměřuji na problematiku **partnerského násilí**. Touto cestou bych Vás chtěla poprosit, **pokud jste obyvateli Zlínského kraje ve věku od 15 let, o vyplnění dotazníku, který je zaměřen na zmiňovanou oblast**. Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou použity **pouze pro účely mé diplomové práce**.

Předem děkuji za Váš čas a projevenou ochotu vyplnit předložený dotazník kompletně a pravdivě.

Přeji hezký zbytek dne.

Šárka Hornáková

Postup vyplnění dotazníku

Na tomto místě si Vás dovoluji upozornit, že se nezaměřuji jen na jednu oblast partnerského násilí (partnerské násilí na ženách nebo partnerské násilí na mužích), ale na danou problematiku obecně. Označení osoba násilná, ohrožená osoba, týraná osoba, oběť nebo pachatel proto mohou označovat jak muže, tak ženu. Pokud se zaměřuji konkrétně na muže nebo ženu v roli aktéra partnerského násilí, uvádím označení „muž“, „žena“.

Pokud není uvedeno jinak, označte pouze jednu odpověď. U otázky týkající se Vašeho věku doplňte, prosím, číselnou hodnotu. U otázek polouzavřených můžete dopsat Vaši vlastní odpověď.

Demografické údaje

1. Jste obyvatelem okresu:

a) Zlín	c) Uherské Hradiště
b) Vsetín	d) Kroměříž

2. Velikost vašeho současného bydliště je:

a) Do 1000 obyvatel	d) Do 10 000 obyvatel	f) Do 50 000 obyvatel
b) Do 2000 obyvatel	e) Do 20 000 obyvatel	g) Nad 50 000 obyvatel
c) Do 5000 obyvatel		

3. Jste:

a) Muž	b) Žena

4. Váš věk (napište, prosím, číselnou hodnotu):.....

5. Váš současný rodinný stav:

a) Svobodný/á	d) Rozvedený/á
b) Ženatý/vdaná	e) Ovdovělý/á
c) V partnerském vztahu	

6. Jste věřící?

a) Ano
b) Ne

7. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

a) Bez vzdělání nebo základní vzdělání	c) Úplné střední s maturitou
b) Vyučen/a nebo střední bez maturity	d) Vyšší odborné nebo vysokoškolské

8. Vaše současná hlavní ekonomická aktivita:

a) Zaměstnaný/á	d) Důchodce/důchodkyně
b) Nezaměstnaný/á	e) Jinak ekonomicky neaktivní (např.: mateřská/rodičovská dovolená)
c) Student/ka	

9. Vaše ekonomická situace (dle Vašeho názoru):

- a) Vysoce nadprůměrná
- b) Nadprůměrná
- c) Průměrná
- d) Podprůměrná
- e) Hluboce podprůměrná

10. Setkáváte se s informacemi o problematice partnerského násilí?

- a) Ano
- b) Ne (Pokud jste zvolili danou odpověď, přejděte, prosím, na otázku č. 14.)

11. Jak často se s těmito informacemi setkáváte?

- a) Stále
- b) Velmi často
- c) Často
- d) Občas

12. Kde se s těmito informacemi setkáváte?

(možnost výběru více odpovědí)

- a) Internet
- b) Televize
- c) Tištěná média
- d) Knihy
- e) Letáky, brožury, plakáty
- f) Semináře, besedy s odborníky atd.
- g) Jiné (uved'te, prosím):.....

13. Jaká je, dle Vašeho názoru, míra dostupnosti, věrohodnosti a dostatečnosti u těchto informací? (1 nejnižší; 5 nejvyšší)

	1	2	3	4	5
Dostupnost					
Věrohodnost					
Dostatečnost					

14. Jaká je míra Vašeho zájmu o informace týkající se problematiky partnerského násilí? (1 nejnižší; 5 nejvyšší)

1   2   3   4   5

15. Do jaké míry se ztotožňujete (souhlasíte) s následujícími výroky o partnerském násilí? (1 nejméně; 5 nejvíce)

	1	2	3	4	5
Násilí se může přihodit všude, tak proč dělat s partnerským násilím takové cavyky.					
Partnerské násilí je jen ojedinělý jev.					
Vždyť o nic nejde – jen pár facek, no a co.					
Je třeba udělat si doma pořádek.					
Partnerského násilí se dopouští jen nevzdělaní lidé z nízkých společenských vrstev.					
Partnerské násilí páchají pouze psychopati a sadisté.					
Násilná osoba napadne pouze v opilosti nebo ve stresu, normálně by se tak nezachovala.					
Týraní jedinci mají násilí rádi, jinak by od takového partnera odešli.					
Kdyby to bylo skutečně tak hrozné, tak by osoba ohrožená (oběť) odešla.					

Osoba ohrožená (oběť) provokuje, může si za to sama. Určitě si to zaslouží.					
Muž má právo bít svoji ženu. Nesmí si přece nechat všechno líbit.					
Osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím se stávají jen „puťky“.					
Muž je silnější, proto nemůže být fyzicky napaden svojí ženou.					
Ženy se na svých mužích dopouštějí násilí pouze v sebeobraně.					
Jen úplný slaboch zažívá násilí ve vztahu.					

**16. Jaká je, dle Vašeho názoru, míra dostupnosti profesionální pomoci pro osoby ohrožené (oběti) partnerským násilím?
(1 nejnižší; 5 nejvyšší)**

1   2   3   4   5

17. Z následujících institucí vyberte tři, které se, dle Vašeho názoru, nejvíce zasazují o řešení problému partnerského násilí?

a) Bílý kruh bezpečí	f) Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
b) Aliance proti domácímu násilí	g) Ministerstvo zdravotnictví ČR
c) Asociace manželských a rodinných poradců	h) Ministerstvo vnitra ČR
d) DONA linka	ch) Policie ČR
e) Občanské sdružení ROSA	i) Městská policie ČR

**18. Pokud znáte následující zákonná opatření na ochranu před domácím (partnerským) násilím, označte, prosím, míru užitečnosti, jakou, dle Vašeho názoru, mají?
(1 nejnižší; 5 nejvyšší)**

	Neznám dané opatření	1	2	3	4	5
Zřízení intervenčních center						
Vykázání násilníka na dobu 10 dnů ze společného obydlí						

19. Do jaké míry vnímáte následující formy chování partnerů vůči sobě navzájem za opravdové a nepřijatelné násilí?

	Rozhodně ne 1	Spíše ne 2	Nedokážu posoudit 3	Spíše ano 4	Rozhodně ano 5
Mlácení o zeď, zem, udeření pěstí, bití rukou (předmětem), škrčení, pálení, kopání					
Kousání, strkání, cloumání, třesení, facka, sevření paže, tahání za oděv, házení předmětů					
Vynucený sexuální styk					
Slovní napadání, ponižování, urážky					
Obviňování					
Očerňování					
Zakazování sociálních kontaktů					
Ublíživání při sexuálním styku					

Absolutní kontrola nad příjmy					
Hanlivé oslovování					
Odepírání sexuálního styku					
Neposkytnutí prostředků na společnou domácnost, děti					
Pronásledování, slídění					
Zastrašování					
Odepírání přístupu k penězům					
Citové vydírání					
Podezírání					
Neoprávněné nakládání s majetkem					
Ničení oblíbené věci					
Sexuální ponižování					
Vyhrožování					

20. Bylo by pro Vás, dle Vašeho názoru, z pozice nezúčastněné osoby (příbuzný, přítel, soused atd.), těžké rozpoznat partnerské násilí od méně závažných potyček?

- a) Určitě ano
b) Asi ano
c) Nedokážu posoudit
d) Asi ne
e) Určitě ne

21. Zasáhl/a byste, jako nezúčastněná osoba (příbuzný, přítel, soused atd.), v případě incidentu partnerského násilí?

- a) Určitě ano (přejděte na otázku č. 23)
b) Asi ano (přejděte na otázku č. 23)
c) Nedokážu posoudit (přejděte na otázku č. 24)
d) Asi ne
e) Určitě ne

22. Proč byste nezasáhl/a? (po vyplnění této otázky přejděte na otázku č. 24) (možnost výběru více odpovědí)

- a) Je to soukromá záležitost, každý si ji musí vyřešit sám.
b) Bál/a bych se msty ze strany osoby násilné (agresora).
c) Kdyby osoba ohrožená (oběť) chtěla pomoci, určitě by mě požádala sama.
d) Bál/a bych se, že se nejedná o partnerské násilí, ale jen o běžnou potyčku mezi partnery, nadělal/a bych tak více škody než užitku.
e) Mně by také ve stejné situaci nikdo nepomohl.
f) Jsou zde specializované instituce na pomoc osobám ohroženým (obětem) partnerským násilím.
g) Jiné (uved'te, prosím):.....

23. Na co byste se, při tomto zásahu, více soustředil/a?

- a) Na potrestání osoby násilné (pachatele).
b) Na pomoc osobě ohrožené (oběti).
c) Nedokážu říci, záleželo by na situaci.

24. Myslíte si, že byste poznal/a, že jste se stal/a osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím?

- a) Určitě ano
b) Asi ano
c) Nedokážu posoudit
d) Asi ne
e) Určitě ne

25. Pokud byste se stal/a osobou ohroženou (obětí) partnerským násilím, jak byste se zachoval/a? (možnost výběru více odpovědí)

- a) Neřešil/a bych to, snažil/a bych se to přejít.
b) Svěřil/a bych se někomu blízkému (kamarádovi, kamarádce, někomu z rodiny).
c) Svěřil/a bych se někomu kompetentnímu (lékař, sociální pracovník atd.).
d) Ohlásil/a bych daný incident na policii.
e) Odešel/a bych od osoby násilné (pachatele) na nějakou dobu.

- f) Odešel/a bych od osoby násilné (pachatele) natrvalo.
- g) Nevím.
- h) Jiné (**uved'te, prosím**): .....

26. Myslíte si, že byste byl/a někdy schopen/a fyzického napadení svojí/svého partnera/ky?

- a) Ne nikdy (**Pokud jste zvolil/a tuto odpověď, poslední otázku již, prosím, nevyplňujte.**)
- b) Nedokážu posoudit (**Pokud jste zvolil/a tuto odpověď, poslední otázku již, prosím, nevyplňujte.**)
- c) Možná ve výjimečných případech
- d) Někdy asi ano
- e) Ano určitě

27. Dovedete si představit důvody, které by Vás k tomuto fyzickému napadení partnera/ky mohly vést? (možnost výběru více odpovědí)

- a) Nevhodné chování ze strany partnera/ky.
- b) Nevěra ze strany partnera/ky.
- c) Slovní útoky ze strany partnera/ky.
- d) Dlouhodobá krize páru.
- e) Nesplněné úkoly partnera/ky vůči mé osobě.
- f) Podráždění, stres.
- g) Vliv alkoholu nebo jiných drog.
- h) Partner/ka začne s agresí jako první.
- ch) Nemusím mít žádný důvod.
- i) Jiné (**uved'te, prosím**):.....

Ještě jednou děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování.

PŘÍLOHA P V: MOŽNOST JINÉ U OTÁZKY Č. 12

Jiná odpověď	Absolutní četnost
Přátelé, známí, kamarádi	8
Škola	6
Doma, rodina, příbuzní	4
Přednášky na VŠ	2
Práce v sociálních službách	1
Práce	2
Youtube	1
V naší vesnici	1
Na dané téma píšu bakalářskou práci	1
Σ	26

Tabulka č. 25 Možnost Jiné u otázky č. 12

Zdroj: Vlastní výzkum

PŘÍLOHA PVI: MOŽNOST JINÉ U OTÁZKY Č. 25

Jiná odpověď	Absolutní četnost
Nejlepší by bylo odejít, nedokážu ale říci, zda bych toho byla schopná. Záleží na situaci.	1
Kontaktoval bych BKB, institut vykázaní.	1
Nejprve bych se snažila situaci zvládnout a s partnerem to řešit, pokud by to nebylo možné a došlo by např. až k fyzickému napadení, odešla bych od partnera. Pokud by i po odchodu nebyl od partnera klid, např. by mě ponižoval a pomlouval před rodinou, známými, obrátila bych se na policii. Vše ale samozřejmě záleží na určitých situacích, těžko se to posuzuje teď, když v té situaci nejsem.	1
Nenechal bych si to líbit.	1
Je to velmi složitá situace, pro oběť partnerského násilí nemusí být vůbec jednoduché se s tímto problémem komukoliv svěřit. Bojí se, stydí se, že toto vůbec dopustila. Hodně záleží na situaci.	1
Bránil bych se.	1
Sebevražda, harakiri	1
Velice individuální. Někdy má oběť takový strach a agresor takovou moc, že oběť (v tomto případě já) si nedovolí odejít, utéct, svěřit se. Těžká situace, těžké rozhodování.	1
Záleží na míře ohrožení.	1
Pokud je člověk v této situaci, tak neudělá skoro nic. Utíká z domu, vyhýbá se násilníkovi. Vlastní zkušenost.	1
Nelze odpovědět, neboť by se jednalo jen o hypotézy. Skutečnost by mohla být úplně jiná.	1
Nenechala bych to zajít tak daleko.	1
Řešil bych to s tím, kdo na mě násilí páchá.	1
RKO	1
Σ	14

Tabulka č. 26 Možnost Jiné u otázky č. 25

Zdroj: Vlastní výzkum